

ისლამი - გონება
და
ფილოსოფია

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ბათუმი - 2022

თარგმნა:

მარინე პაპუნძიძე

სარედაქციო კოლეგია:

ზურაბ მიქელაძე

უშანგი ბოლქვაძე

დანიელ ბოლქვაძე

ომარ ბოლქვაძე

კომპიუტერული უზრუნველყოფა:

უშანგი ბოლქვაძე

ISBN 978-9941-8-4214-6

თარგმნილია:

İslam Nazarında Akıl ve Felsefe

Osman Nuri TOPBAŞ

ნიგნი გამოცემულია საქართველოს ახალგაზრდებზე დახმარების ასოციაციის მიერ, სრულიად საქართველოს მუსლიმთა სამმართველოს რეკომენდაციით.

გამომცემლობა ერქამი: 2022 – წელი

ისლამი - გონება
და
ფილოსოფია

I - გამოცემა

ბათუმი - 2022

სარჩევი

შესავალი.....	8
ფილოსოფია და გონება.....	16
მხოლოდ წვეთი ოკეანიდან... ..	19
ღვთაებრივი საიდუმლოებები, რომელთაც გონება ჩიხში შეჰყავთ	21
ზუსტი სასწორი... ..	26
ბედნიერებას არ ეძებენ უბედურების ბაზარზე!.....	28
სულიერი სიმშვიდის წამალი - მორჩილება და გულმოდგინება	31
ჭიანჭველის გონებით.....	36
რა სარგებელი გვაქვს გონებისგან, თუ გემმა უკვე ზღვაში შეცურა?.....	40
ნამდვილი, სარწმუნო კრიტერიუმების საჭიროება	45
მხოლოდ გონება რომ ყოფილიყო საკმარისი... ..	51
თუ გონების გზა ერთია... ..	57
წინააღმდეგობის სიმბოლო - პოზიტივიზმი	60
გონება - ორლესული დანა	67
გონების არსი	69
მსახურება როგორი გონებით?.....	77
სალი გონება... ..	81
სულიერი სიმშვიდე - სიბრძნეში.....	83
სულის ფრთები - სიყვარული... ..	92
გონების მართვა	96
ჭეშმარიტების სარკე.....	98
ფილოსოფოსების ნააზრვეი... ..	104

წმინდა ყურანი ამბობს:

„ნუთუ ისინი ყოველმხრივად არ გაიაზრებენ ყურანს? ან იქნებ გულთა ზედა აბია საკეტნი თვისი?“ (სურა „მუჰამადი“, 47/24).

„ჩვენ უკვე დავადგინეთ ხალხისთვის ამ ყურანში ყოველგვარი იგავი, ეგების შეიგონონ!“ (სურა „ზ-ზუმარ“, 39/27),

“ამ ყურანში ადამიანთათვის ჩვენ ყველანაირი იგავი განვმარტეთ, მაგრამ ადამიანს ყველაზე მეტად სჩვევია კამათი”. (სურა „ალ-ქაჰფ“, 18/54).

ჰადისი ამბობს:

“ჯკვიანია ის, ვინც აღკვეთა თავისი ნაფსი, იღვნის იმის გულისთვის, რაც მას სიკვდილის შემდეგ ელის და სულელია ის, ვინც თავისი ნაფსის გულისთქმებით არის გატაცებული და ელის ალლაჰის წყალობას”. (თირმიზი, ქიამათ, 25/2459).

აბდულლაჰ იბნ მას'უდმა თქვა:

“დაე, ის, ვისაც სურს დაეუფლოს ცოდნას, დაფიქრდეს ყურანის აიათების მნიშვნელობაზე, ისწრაფოს ყურანის განმარტებისა და კითხვის სრულყოფისაკენ! ვინაიდან მასშია დაფარული

ნინაპართა და შთამომავალთა ცოდნა”.
(*ჰაისამი, VII, 165; ბაიჰაკი, შუაბ, II, 331*).

შა'ბის თქმით:

“აღლაჰს ვფიცავარ! თუ თქვენ აჰყვებით გონებას, რომელიც არ ემორჩილება ღვთაებრივ სწავლებას, მაშინ აკრძალულს ჩათვლით ნებადართულად, ხოლო ნებადართულს აკრძალულად”. (*დარიმი, მუჟადდიმა, 22/198*).

იბნ სირინმა თქვა:

“იბლისი - პირველი, ვინც ანალოგიურად აზროვნებდა, არ ხელმძღვანელობდა ღვთაებრივი სწავლებებით. მსგავსი გონება უბიძგებს ადამიანებს თაყვანი სცენ მზესა და მთვარეს”. (*დარიმი, მუჟადდიმა, 22/196*).

რუმიმ თქვა:

“ძმაო ჩემო! შენ უნდა იცხოვრო აზროვნებით...თუ შენი ფიქრები და მსჯელობები ჰგავს კეთილსურნელოვან ვარდს (ანუ შეესაბამება ყურანს და სუნას), მაშინ შენ იმყოფები აყვავებულ ბაღში. თუ შენი ფიქრები ეკლებს ჰგავს (მდაბალ სურვილებს), მაშინ შენ ხის კუნძი ხარ ჯოჯოხეთის ცეცხლისთვის!”

შესავალი

უსასრულო დიდება და მადლობა ჩვენს ალლაჰს, რომელმაც არაფრისგან შეგვქმნა ჩვენ, როგორც თავის შემოქმედებათაგან საუკეთესო ქმნილება და გარდმოგვივლინა უდიდესი ლოცვა, რომელთაგან მთავარია ისლამი, იმანი და წმინდა ყურანი!

დაე, უზენაესმა ალლაჰმა, მადლობის ნიშნად უბოძოს ღვთიური ძღვენი და მშვიდობა მიანიჭოს ყველა შუამავალს, მათ შორის ჩვენს შუამავალს, მუჰამმედ მუსტაფას, ალლაჰის უკანასკნელ მაცნეს, მის ოჯახსა და მის თანამოაზრეებს, რომლებმაც გადაარჩინეს კაცობრიობა ურწმუნოების სიბნელისა და უმეცრებისგან და უჩვენეს კაცობრიობას მარადიული კეთილდღეობის მოპოვების გზა!

ყოვლისშემძლე ალაჰმა შექმნა ადამიანი საუკეთესოდ, რითაც აჩვენა თავისი ძალა და სიღიადე. იმისათვის, რომ ადამიანმა გააცნობიეროს, რომ ეს სამყარო გამოსაცდელი ადგილია და შეძლოს მარადიული ბედნიერების მიღწევა, უფალმა მას მიანიჭა ისეთი უმაღლესი ძღვენი, როგორიცაა გონება, სული, აზროვნება და სინდისი. ყველა ეს შესაძლებლობა და უნარი აუცილებელია ადამიანისთვის, მაგრამ არ არის საკმარისი ჭეშმარიტების მთელი არსის გასაგებად, სწორედ ამიტომ კაცობრიობისთვის მოევლინენ შუამავალნი და წმინდა წიგნები. უფრო მეტიც, არცერთ მოკვდავს რომ არ დაეკარგა ყოვლისშემძლე ალლაჰის უსასრუ-

ლო მადლი, ალლაჰმა პირველი ადამიანი თავის პირველ მაცნედ აქცია.

გარდა ამისა, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა გადმოგვცა ჩვენ ბრძანებები და აკრძალვები, დაწყებული დებულებებით, რომლებიც შეეხება, როგორც საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და კაცობრიობის მიერ პარალელურად განვითარებადი მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილების დაგროვებას, დამთავრებული რწმენისა და შეხედულებების საფუძვლებით, რომლებიც პირველისგან განსხვავებით უცვლელია.

თავისი წყალობების დასასრულს, ალლაჰმა გარდამოგვივლინა ნმინდა ყურანი, რომელიც შეიცავს პასუხებს ყველა იმ კითხვაზე, რომელიც ჩვენ გვინტერესებს. ეს წყალობა არის სასწაულებრივი გამოვლინება იმისა, რომ ყოვლისშემძლე ალლაჰის წყალობა, თავისი მსახურების მიმართ, გაგრძელდება განკითხვის დღემდე.

მრავალრიცხოვან ქმნილებებს შორის, მხოლოდ ადამიანები და ჯინები შექმნა უზენაესმა ალლაჰმა მათი გამოცდის მიზნით, რათა გაეგო, რომელი მათგანი აირჩევდა კეთილი საქმეების კეთებას და რომელი ჩაიდენდა ბოროტებას. შემოქმედმა სწორედ ამიტომ დააჯილდოვა ისინი, როგორც კარგი, ასევე ცუდი საქმეების კეთების უნარით. ყველა სხვა ქმნილება ალლაჰმა შექმნა იმისთვის, რომ ისინი დახმარებოდნენ ადამიანებსა და ჯინებს, ღვთიური ჭეშმარიტებების შეცნობასა და ალლაჰის თაყვანისცემაში.

აქედან გამომდინარე, სამყაროს არსებობის არსია რწმენის მაღალი დონის მიღწევა, რწმენის, რომ ალლაჰი არსებობს, მისი ერთიანობა და ღვთაებრიობა

ადამიანებისა და ჯინების აღქმის დონის შესაბამისია და ისინი აღიღებენ ალლაჰს მისზე თაყვანისცემით.

ამ ჩანაფიქრის განუყოფელ პირობას წარმოადგენს ადამიანებისა და ჯინების მიერ საუკეთესო თვისებების მიღწევა, შუამავალებისა და მაცნეების ხელმძღვანელობით, რომლებსაც ჩვენსავე მხარდასაჭერად ალლაჰი გვიგზავნის.

როგორც თვალს დასანახად სჭირდება ნათელი, ასევე სჭირდება გონებასა და სულს ყურანის ნათელი და მისი პრაქტიკული სახელმძღვანელო - სუნა, რათა ღრმა ჭვრეტითა და გააზრებით, მიაღწიოს ღვთაებრივ ჭეშმარიტებებს. ვინაიდან, ადამიანის გონება ისეა შექმნილი, რომ მას შეუძლია ჭეშმარიტების შეცნობა მხოლოდ ყურანისა და სუნის პრიზმის გავლით. რომ არა ყურანი და სუნა, რომლებიც აფართოებენ გონების ჰორიზონტებს, ჩვენ ვერ შევძლებდით მრავალი ჭეშმარიტების გაგებას და გამოხატვას მხოლოდ ერთი სახის მსჯელობითა და გადანყვეტილებით. ჩვენ ვერ შევძლებდით სიბნელის ლაბირინთებიდან თავის დაღწევას, რომელმაც ბევრი ფილოსოფოსი შთანთქა.

ისტორია მოწმობს იმას, რომ იმ მოაზროვნეებმა, რომლებიც ხალხს უქადაგებდნენ ფილოსოფიას და ადამიანებს ჰპირდებოდნენ ბედნიერებასა და კეთილდღეობას, ამ მოკვდავ მინიერ სამყაროში, ვერა და ვერ შეძლეს მოეპოვებინათ მათ მიერ დანაპირები სიმშვიდე, ვერც თვითონ და ვერც მიმდევრებმა. ვინაიდან, ფილოსოფოსს, რომელიც უპირველეს ყოვლისა ადამიანია, არ შეუძლია თავის შემოქმედზე უკეთ იცოდეს ყოფის ყველა ჭეშმარიტება. ხოლო შუამავალები, რომლებიც ყოვლისშემძლე ალლაჰის მხარდაჭერის

ღირსები გახდნენ და განსწავლული ადამიანები, რომლებიც მიჰყვებიან მათ კვალს, სთავაზობენ კაცობრიობას გზებს ბედნიერების მისაღწევად, როგორც ამქვეყნიურ ისე იმქვეყნიურ სამყაროში, ისინი მოკვდავი ცხოვრების დატოვების შემდეგაც კი განაგრძობენ ცხოვრებას ადამიანების გულში.

კაცობრიობა, რომელსაც თავისი არსებობის მთელი ისტორიის განმავლობაში არც ერთხელ არ მოკლებია ღვთაებრივი ხელმძღვანელობა და ცხოვრობდა 124 ათასი შუამავალის შუამავლური მითითებით, საბოლოოდ დაილოცა ისლამის დიდებული რელიგიით, რომელიც საუკეთესოდ პასუხობს ეპოქის საჭიროებებს. ყოვლისშემძლე ალლაჰმა ისლამის რელიგია გადმოუვლინა მაცნე მუჰამედს თანდათანობით, მისი ოცდასამ წლიანი შუამავლური მისიის განმავლობაში. რის შემდეგაც ჩვენმა უფალმა დაასრულა რელიგიის გადაცემა თავისი მსახურებისთვის და შეატყობინა მათ, რომ ის იწონებს მხოლოდ ისლამს და კატეგორიულად არ მიიღებს სხვა რელიგიის მიმართ თაყვანისმცემლობას (*იხ. სურა "ალ-მაიდა", 5/3; სურა "ალი იმრანი", 3/19, 85.*).

ისლამისთვის დამახასიათებელია ყველაზე სრულყოფილი მსოფლმხედველობა. იმისათვის, რომ აზროვნების რომელიმე სისტემა ჩაითვალოს სრულყოფილად, აუცილებელია, რომ მან შეძლოს უპასუხოს ყველა შესაძლო კითხვას, რომელიც ჩნდება ადამიანის გონებაში და ეს პასუხები უნდა შეესაბამებოდეს დასმულ კითხვებს, ლოგიკურად უნდა უკავშირდებოდეს ერთმანეთს და იყოს სრულ ჰარმონიაში. აღნიშნული მახასიათებლები მხოლოდ ისლამური მსოფლმხედველობისთვის არის დამახასიათებელი.

ისლამი - მსოფლმხედველობისა და ქცევის წესების ერთიანი სისტემა, რომელიც მოიცავს ცხოვრების ყველა ასპექტს. მან ყველაზე მშვენიერი გზით შეძლო ადამიანი სხვა ადამიანებთან, სამყაროსთან და რაც მთავარია - მის შემოქმედთან ურთიერთობის მოწესრიგება. ამ მხრივ ისლამი შეიძლება შევადაროთ რომელიმე ტექნიკური საშუალების საექსპლოატაციო სახელმძღვანელოს.

ძვირფასო მკითხველნო!

ჩვენ ახლა ვცხოვრობთ სამყაროში, სადაც ძალად თავსმოხვეული კაპიტალისტური წყობის დაუნდობელი მორალით გაბატონებულია მინიერი მისწრაფებები. სამყაროში, სადაც გლობალურად დანერგილი დასავლური კულტურა ცდილობს შეზღუდოს ადამიანის აზროვნება, მატერიალისტური ჩარჩოებით. მოცემულ დროში ჩვენ სინანულით ვაკვირდებით, თუ როგორ ცდილობს სხვადასხვა ფილოსოფიური მოძრაობა, რელიგიის და სულიერების ჩახშობით, გამოდევნოს რელიგია და სულიერება ადამიანის საქმიანობის ყველა სფეროდან.

წინააღმდეგობებმა, რომლებითაც აივსო იუდაიზმი და ქრისტიანობა, ამ მრწამსში ადამიანის ჩარევის შედეგად, წარმოშვა დასავლეთში იდეოლოგია “გონების უპირატესობა რელიგიაზე”.

მოაზროვნე და მსჯელობებს ჩვეული ადამიანებისთვის, რომლებმაც ვერ იპოვეს პასუხები თავიანთ კითხვებზე დამახინჯებულ რელიგიებში, სრულიად ბუნებრივია ჭეშმარიტების სხვაგან ძიებისკენ სწრა-

ფვა. თუმცა, მათ უმეტესობას აქვს ცრურწმენები ისლამთან დაკავშირებით, რომლებიც ჩამოყალიბდა რამდენიმე საუკუნის განმავლობაში და ამიტომ ისინი მოკლებულნი არიან ისლამისთვის მიმართვის შესაძლებლობას, მიუხედავად იმისა, რომ ხვდებიან სად არის დაფარული ის, რასაც ისინი ასე გაძლიერებულად ეძიებენ. ამ მიზეზის გამო, მათი რიცხვი, ვინც დატოვა მრავალსაუკუნოვანი ფანატიზმი, მიმართა ისლამს და მიაღწია მასში სიმშვიდესა და კეთილდღეობას, საკმაოდ მცირეა. თუმცა ბოლო პერიოდში, საკომუნიკაციო საშუალებების საყოველთაო გავრცელების გამო შეინიშნება ასეთი ადამიანების რაოდენობის ზრდა, მაგრამ ეს რიცხვი მაინც უმნიშვნელოა. ამიტომ, დასავლეთში ფილოსოფიის ფართოდ გავრცელებული პოპულარობა გასაკვირი არ არის.

ამასთან ერთად, დასავლეთის მიერ ეკონომიკისა და ტექნოლოგიის სფეროში, მსოფლიო საზოგადოებაში მოწინავე პოზიციების მიღწევა გახდა მიზეზი მუსლიმთა შორის მცდარი აზრის გავრცელებისა იმის შესახებ, რომ “ცივილიზაციის განვითარებისათვის, უპირველეს ყოვლისა, აუცილებელია ხელმძღვანელობა გონებით და არა რელიგიით”. ეს მოსაზრება, როგორც გადამდები დაავადება, აგრძელებს გავრცელებას ისლამურ ქვეყნებში, იმ ჭეშმარიტების საპირისპიროდ, რომ ნებისმიერ დროს, როდესაც მუსულმები მტკიცედ უძღვნიდნენ ცხოვრებას ისლამს, ისინი ქმნიდნენ უდიდეს მსოფლიო ცივილიზაციებს.

ამ სახიფათო ტენდენციის საპირისპიროდ, მუსლიმები, განსაკუთრებით ისლამის მიმდევარი მეცნიერები, უნდა იქცეოდნენ წინდახედულად და უნდა იყვნენ შორსმჭვრეტელნი.

დასავლური ფილოსოფიით მოხიზვლის, გატაცების მთავარი მიზეზი არის „ისლამური მსოფლმხედველობის“ უპირატესობის შესახებ ცნობიერების ნაკლებობა. ეს იგივეა, როცა ის, ვისაც მზე არასდროს არ უნახავს, აღფრთოვანდება სანთლის მკრთალი შუქით.

გარდა ამისა, დღესდღეობით, ხანგრძლივი დავების ფონზე თეოლოგიური ფაკულტეტის სტუდენტებისთვის საგანი “ფილოსოფიის” სწავლების აუცილებლობის შესახებ, ჩვენ ხშირად ვხვდებით ჩვენი სტუდენტების კითხვებს იმის შესახებ, თუ როგორი უნდა იყოს ისლამური მსოფლმხედველობა „გონებასა და ფილოსოფიასთან“ დაკავშირებით.

ამასთან დაკავშირებით, ჩვენ აუცილებლად ჩავთვალეთ, რომ ჩვენს მკითხველს განსასჯელად წარუდგინოთ მოკრძალებული წიგნი, რომელშიც მოკლედ გადმოვეცით ისლამის დამოკიდებულება გონიერებისა და ფილოსოფიის საკითხებთან მიმართებით.

ამ წიგნის მომზადების დროს ჩვენ გამოვიყენეთ სხვადასხვა ნაშრომები და სტატიები, რომელთა შორის, უპირველეს ყოვლისა, შეგვიძლია დავასახელოთ ისეთი ნაწარმოებები, როგორებიცაა: “ისლამური მსოფლმხედველობა” (კადირ მისიროლლუ), “ევროპული ფილოსოფია და ისლამური სუფიზმი” (ნაჯიბ ფაზილი), “ალ-მუნკიზუ მინად-დალალი” (იმამ ლაზალი), “მაქტუბატი” (იმამ რაბბანი).

დაე, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა არ მოგვაკლოს მისი მაღლი! დაე, მან არ ჩამოგვაშოროს შუამავალთა, მათ მიმდევარ სწავლულთა და მართალთა გზას! დაგვეხმა-

რე ჩვენ ჩავენვდეთ ისლამის ჭეშმარიტ ღირებულებას,
გავიგოთ მისი ნამდვილი არსი და ვიცხოვროთ მისი
კანონების შესაბამისად! შეგვიყვანე ჩვენ შენ მსახურ-
თა გარემოცვაში, რომლებითაც კმაყოფილი ხარ!

ამინ!..

ოსმან ნური თოფბაში

დეკემბერი, 2013

უსკუდარი

ფილოსოფია და გონება

”რა ადგილი უკავია ფილოსოფიას ისლამში?

რა საზღვრებს შეიძლება მიაღწიოს გონებამ - ფილოსოფიაში ჭეშმარიტების შეცნობის ყველაზე აუცილებელ საშუალებამ?

შეუძლია თუ არა ადამიანის გონებას ჩასწვდეს ყველა ჭეშმარიტებას? როგორ მოვიქცეთ, როცა გონებას არ შეუძლია იპოვოს პასუხი კითხვაზე?”

- ყველა ეს კითხვა იპყრობს მრავალი ადამიანის გონებას, როგორც ძველ დროში, ასევე დღეს.

უპირველეს ყოვლისა, უნდა განვმარტოთ, რომ ფილოსოფია მხოლოდ გონებას ეყრდნობა. ისლამი კი, ემყარება, როგორც საღ აზრს, ასევე ყურანსა და სუნას. თუ რაიმე მსგავსება არსებობს მიზნებსა და შესასწავლ საკითხებში, ისლამური მსოფლმხედველობის სისტემას, რომელიც ემყარება თავად შემოქმედის - უსასრულო ცოდნის მფლობელის მიერ გადმოცემულ ჭეშმარიტებებს და ევროპულ ფილოსოფიას შორის, რომელიც დაფუძნებულია უბრალო მოკვდავთა მცდარ და შეზღუდულ მოსაზრებებზე, სამყაროს შეცნობის ეს ორი ფორმა უკიდურესად განსხვავდება ერთმანეთისგან მეთოდების, საშუალებებისა და მათში წარმოსახვის როლის მიხედვით.

ისლამი ასევე გარკვეულწილად რაციონალურია, ანუ ის ეყრდნობა გონებას. ისლამში გონებას იმდე-

ნად დიდი მნიშვნელობა ენიჭება, რომ ის წარმოადგენს ალლაჰის წინაშე მსახურის პასუხისმგებლობის ორი ძირითადი პირობიდან ერთ-ერთს. ამ პირობებიდან პირველი არის - სქესობრივი მომნიფების მიღწევა, ხოლო მეორე - გონება (გონი), ანუ გონებრივი შესაძლებლობების არსებობა ნებადართულისა და აკრძალულის, მაღლისა და ცოდვის, სიმართლისა და სიცრუის ერთმანეთისგან განსასხვავებლად. ამიტომ ისლამში ბავშვებსა და გონებრივად ჩამორჩენილ ადამიანებს არ ეკისრებათ პასუხისმგებლობა თავიანთ ქმედებებზე.

ისლამი, რომელიც ასეთ მნიშვნელობას ანიჭებს გონებას, გამუდმებით უბიძგებს მორწმუნეებს ღრმად იფიქრონ (თეფექქურ) ყოფიერებისა და სამყაროს ჭეშმარიტებებზე, ასევე ღვთაებრივ გზავნილებზე. ეს შესაძლებელია, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს “მონიფული გონება”, რომელიც არ არის დაბინძურებული უზნეობით.

გარდა ამისა, ისლამი ღიად საუბრობს გონების შეზღუდულ შესაძლებლობებზე. ვინაიდან, ყოვლისშემძლე ალლაჰს არცერთი თავისი ქმნილებისთვის შეუზღუდავი ძალაუფლება არ მიუნიჭებია.

ყველა ქმნილება შეზღუდულია თავის შესაძლებლობებში, რომლებიც მას უფლისგან აქვს ბოძებული. მათ შორის გონებასაც, რომელიც ბოძებულია მისი მფლობელისთვის, აქვს თავისი ზღვარი ჭეშმარიტების შეცნობაში. ყოფიერების და სამყაროს საიდუმლოებები უსასრულოა და არ ექვემდებარება გონების ძალას. ეს ჩვენ გვიჩვენებს იმას, რომ გონება “აუცილებელია” ჭეშმარიტების შეცნობისათვის, მაგრამ ამავე დროს

გვიჩვენებს იმასაც, რომ მხოლოდ გონება „არ არის საკმარისი“. სწორედ ამ მიზეზის გამო ისლამის მიმდევარმა მეცნიერებმა გონება განსაზღვრეს როგორც „აკლ ნაყისი“ ან „აკლ ჯუზი“ (არასაკმარისი გონება).

ამიტომ იმანი (რწმენა) მიიღება „სიტყვებით აღიარებისა და გულით და არა გონებით მტკიცების“ შედეგად. ისლამის ეს პოზიცია გვიჩვენებს, რომ დასახული მიზნის მიღწევა (რწმენის საკითხებში) შესაძლებელია მხოლოდ სულის ღვანლით, ანუ „მორჩილება“ და „აღიარება სანყისშივე“, რადგან გონების შესაძლებლობებს აქვს თავისი ზღვრები. ვინაიდან, რაც არ უნდა მაღალ დონეზე იყოს ადამიანის ინტელექტი, ჭეშმარიტებები, რომელთა შემეცნებაც მას შეუძლია შემოქმედის უსასრულო ცოდნასთან შედარებით, ახლოს არის „არაფერთან“.

ერთ-ერთ აიათში ნათქვამია:

“ ... ალლაჰის ცოდნა მოიცავს ყველაფერს, რაც არსებობს...” (სურა „ალ-ა'რაფი“, 7/89).

ხოლო ადამიანის გონებამ ისიც კი არ იცის რა მოუვა მას ხვალ!..

თუ გონება გამოიყენება იმისთვის, რომ ადამიანმა შეიცნოს მისი შემოქმედი ყოვლისშემძლე ალლაჰის გამოცხადებანი, მაშინ ამ გზით ადამიანი მიაღწევს მიზანს.

მხოლოდ წვეთი ოკეანიდან...

არავის არ შეუძლია გააცნობიეროს ოსტატის გრძნობები და აზრები, მასზე უკეთესად რომელიც ქმნის შედეგს. ანალოგიურად, ადამიანის გონებას არ შეუძლია სრულყოფილად განმარტოს ღვთაებრივი საიდუმლოებები, რომლებიც დაფარულია ღვთაებრივ განგებაში. არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება შემოქმედის ცოდნის შედარება მისი ქმნილების ცოდნასთან, ეს იგივეა, რაც უნაპირო ოკეანე წყლის წვეთს შევადაროთ.

ამრიგად, ადამიანის გონებას არ შეუძლია სრულყოფილად ჩასწვდეს უზენაესი ალლაჰის არსს, რომელმაც შექმნა სამყარო არაფრისგან. ვინაიდან, ადამიანი იძენს თავის ცოდნას თავისი გრძნობების ხუთი ორგანოს, გონებისა და სულის მეშვეობით, რომელთა შესაძლებლობები შეზღუდულია. შემეცნების სუსტი საშუალებების გამოყენებით შეუძლებელია სრულყოფილად ჩასწვდე არსებას, რომელიც ფლობს ისეთ ატრიბუტებს, როგორიცაა მარადისობა, აბსოლუტურობა, თვითმყოფადობა და უკვდავება. შეცნობას, რომელიც ხორციელდება შეზღუდული საშუალებების გამოყენებით, აქვს თავისი ზღვარი. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, ჩვენ შეგვიძლია იმდენი წყალი ამოვიღოთ ოკეანიდან, რამდენსაც ჩვენი თასი იტევს.

რა საუცხოოდ არის გამოხატული აღნიშნული ქვემარტივება ქვემოთ მოცემულ ჰადისში:

“ერთხელ, შუამავალ მუსას და ალლაჰის მსახურს (ჰიზირს) მოგზაურობის დროს, რომელიც სავსე იყო საოცარი და გამაოგნებელი მოვლენებით, გემის ქიმზე დაჯდა ბელურა და ნისკარტში დაიგროვა წყალი. ალლაჰის მსახურმა ფრინველზე მიუთითა და შუამავალ მუსას მიმართა:

- ჩემი და შენი ცოდნა, ისევე როგორც დედამიწის ყველა არსების ცოდნა, ალლაჰის ცოდნასთან შედარებით, ჰგავს წყლის იმ რაოდენობას, რომელიც ამ ფრინველმა შეაგროვა თავის ნისკარტში” (ბუჰარი, თაფსირი, 18/2-4).

ღვთაებრივი საიდუმლოებები, რომელთაც გონება ჩიხში შეჰყავთ

ისლამი გვიბრძანებს ჩვენ “ვირწმუნოთ იდუმალი”, ვინაიდან, ადამიანის გონებას არ შეუძლია ღვთიური ჭეშმარიტებების უმეტესობის სრულად გააზრება.

ამის ერთ-ერთი ყველაზე უდავო მტკიცებულება არის კამათი “სულის ბუნების” შესახებ, რომელიც გრძელდება მთელი საუკუნის განმავლობაში. საუკუნეების განმავლობაში ფილოსოფოსები წარმოუდგენელ ძალისხმევას დებდნენ სულის არსის გააზრების მცდელობაში. თუმცა, დარწმუნდნენ თავიანთ უძლურებაში, ისინი იძულებული იყვნენ დაკმაყოფილებოდნენ, მხოლოდ სულის არსებობის აღიარებას და იმ აზრს, რომ იგი ხელმძღვანელობს ადამიანის ქცევას.

ადამიანის სულის შესახებ საუკუნოვანი დავების შედეგად გაჩნდა ცალკე მეცნიერება - ფსიქოლოგია, რომლის ამოცანას წარმოადგენს არა სულის არსის გაგება, არამედ პიროვნების სულიერ სფეროსთან დაკავშირებული მოვლენების შესწავლა, ასევე ამ მოვლენებსა და ფიზიკურ არსებებს შორის ურთიერთობების შესწავლა, აპრიორი სულის არსებობის აღიარების შემდეგ.

ეს არის იმის მტკიცებულება, რომ ფილოსოფოსები იძულებული იყვნენ ეღიარებინათ ის ფაქტი, რომ გონების შესაძლებლობები შეზღუდულია. ჩვენს დრო-

ში არცერთი ფილოსოფოსი არ სწავლობს სულის ბუნებას. ფსიქოლოგიის სფერო არის ადამიანის სულთან დაკავშირებული მოვლენების მიზეზებისა და შედეგების შესწავლა ლაბორატორიულ დონეზე. ჯერ კიდევ თოთხმეტი საუკუნის წინ წმინდა ყურანმა გამოაცხადა, რომ სულის არსი არასოდეს იქნება გაგებული და კაცობრიობას ეწყალობა მხოლოდ მისი მცირე ნაწილის შემეცნება. *(იხ. სურა "ალ-ისრა", 11/85.)*

წმინდა ყურანი ყოველთვის წინ გაუსწრებს კაცობრიობის მეცნიერებას, რომელსაც მხოლოდ ღვთაებრივი ჭეშმარიტებების დადასტურება შეუძლია. ეს არის ტიპიური მაგალითი იმისა, თუ როგორ იძულებული არიან ადამიანები აღიარონ თავიანთი დამარცხება და უძღურება მათ მიერ ჩატარებულ ყველა კვლევაში, მიუხედავად ყურანის უკვე არსებული მტკიცებულებებისა, მათ არ რჩებათ სხვა არჩევანი გარდა იმისა, რომ დაემორჩილონ დიად წიგნში მოცემულ ჭეშმარიტებებს.

ასევე, ადამიანს არ მიეცა უნარი და შესაძლებლობა ჩასწვდეს ალლაჰის ჭეშმარიტ არსს. ამის განხორციელების მცდელობის შემთხვევაში ადამიანს ელის სრული იმედგაცრუება.

ამასთან დაკავშირებით, უზენაესის მაცნე იძლეოდა შემდეგ მითითებებს:

"იფიქრეთ ალლაჰის ქმნილებებზე და მის კურთხევებზე, მაგრამ ნუ იფიქრებთ მის არსზე! რადგან თქვენ ვერასოდეს შეძლებთ მისი არსის სრულად გაცნობას" *(იხ. დაილამი, II, 56; ჰაისამი, I, 81; ბაიჰაკი, შუაბი, I, 136.)*

იბნ არაბიმ (638/1240) თქვა:

كُلُّ مَا خَطَرَ بِبَيْتِكَ وَاللَّهُ وَرَاءَ ذَلِكَ

“როგორი აზრიც არ უნდა მოგივიდეთ ყოვლისშემძლე ალლაჰის არსის შესახებ, იცოდეთ, რომ ყოვლისშემძლე ალლაჰი მათ ბევრად აღემატება”.

როგორც სულის ბუნების საკითხში, უფლის არსის გააზრება, მისი თვისებების გამოვლინებების გაცნობიერებით, იწყება აპრიორი მისი რწმენით.

ისლამი მოითხოვს ჩვენგან უპირობოდ გვწამდეს ღვთაებრივი ქვეყნარსებების, პოლემიკაში არ შევიდეთ იმ თემებზე, რომლებიც ადამიანის გაგებაზე მაღლა დგას და არის ღვთიური საიდუმლო. თავად “ისლამის” კონცეფცია მომდინარეობს სიტყვა “სალიმას” ფუძიდან, რაც ალლაჰის მორჩილებას ნიშნავს. ვინაიდან, რწმენა მოითხოვს ქვეყნარსებების უდავო მიღებას, რომელიც სცილდება ადამიანის გონების საზღვრებს.

მაგალითისთვის, სურაში “ალ-ქაჰფი” (სურა “ალ-ქაჰფი”, 18/66-82.) , მოთხრობილია შუამავალ მუსაზე, რომელსაც სურდა მიეღო ილმი-ლეღუნი (საიდუმლო ცოდნის ერთობლიობა, რომლის ათვისება შესაძლებელია მხოლოდ ყოვლისშემძლე ალლაჰის მაღლით და სურვილით და რომელიც ადამიანის გაგებას სცილდება.) ჰიზირისგან და იმის შესახებ, თუ როგორი თავზარდაცემული იყო ადამიანის გონებისთვის მიუწვდომელი მრავალი საიდუმლოს დანახვისას, რომელსაც ჰიზირი ფლობდა. სინამდვილეში, ჰიზირი დაჯილდოვებული იყო ამ ცოდნით თვით ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიერ. ხოლო მუსა იყო დიდი შუამავალი, რომელიც გადასცემდა ხალხს ალლაჰის შარიათს. გონების თვალსაზრისით, ჰიზირის ქმედე-

ბები ამკარად ენინააღმდეგებოდა შარიათს. შუამავალი მუსა აღმოჩნდა რთული გამოცანების წინაშე, რომელთა ამოხსნა მის გონებას არ შეეძლო.

ჰიზირმა მუსა შუამავალთან გაცნობის დასაწყისშივე გააფრთხილა მოსე, რომ ის ვერ გაუძლებდა იმას, რაც მისთვის ნათელი არ იქნებოდა. ანუ ის მოუწოდებდა მას ეჩვენებინა მორჩილება იმის წინაშე, რასაც გონება ვერ ჩასწვდებოდა.

მათი მოგზაურობის დასასრულს, ჰიზირმა გაუმხილა მას საიდუმლო მნიშვნელობა იმისა, რაც მათ შეემთხვათ, რის შემდეგაც მუსამ უდავოდ აღიარა ისეთი მოვლენების არსებობა, რომელთა გონებით გააზრებაც შეუძლებელია.

ბუჰარმა მოჰყვა ამ ისტორიასთან დაკავშირებული ერთ-ერთი კეთილშობილი ჰადისი:

“დაე, მონყალე იყოს ალლაჰი მუსას, იმრანის ვაჟიშვილის მიმართ! მას მოთმინება რომ ჰქონოდა ჰიზირი შეასწავლიდა მას კიდევ უფრო ბევრ უცნაურ და საოცარ მოვლენას”. (ბუჰარი, ანბია, 27; აჰმად იბნ ჰანბალი, V, 118).

ამრიგად, ისლამი მოითხოვს საიდუმლო ჭეშმარიტებების უპირობო რწმენას, რომლებიც არავისთვის არის ცნობილი ალლაჰის გარდა, ან რომლებიც გასაგებია მხოლოდ მათთვის, ვისაც ყოვლისშემძლე ირჩევს და რომელთა გონებით გააზრებაც შეუძლებელია.

ამრიგად, მხოლოდ ჯანსაღ გონებას, რომელიც მთლიანად ემორჩილება ღვთაებრივ გამოცხადებებს, შეუძლია ჩასწვდეს ჭეშმარიტებებს.

ამდენად, ისლამური რაციონალიზმი სრულიად განსხვავდება რაციონალისტი ფილოსოფოსების შეხედულებებისაგან, რომლებიც, ფაქტობრივად, განაღმრთობენ ადამიანის გონებას და თვლიან, რომ ადამიანის გონების შესაძლებლობები შეუზღუდავია. ისლამი - ეს არის რეალისტური სისტემა, რომელიც ამტკიცებს, რომ ადამიანის გონებას აქვს ბუნებრივი საზღვრები.

ზუსტი სასწორი...

გონებას აქვს თავისი საზღვრები შემეცნებაში, ისევე როგორც თვალები შეზღუდულია მხედველობაში და სმენა ბგერის აღქმაში. არსებობს მრავალი ქმნილება, რომლებიც არსებობენ ადამიანის თვალის ხედვის დიაპაზონის ფარგლებს მიღმა. ასევე არსებობს უამრავი რაოდენობის ბგერა, რომლის გაგონებაც ჩვენ არ შეგვიძლია. გარდა ამისა, არსებობს მრავალი საიდუმლო, რომელთა გაგება ჩვენი გონების ძალას აღემატება.

დიდმა ისლამის მიმდევარმა მეცნიერმა იბნ ჰალდუნმა, რომელიც ითვლება სოციოლოგიისა და ისტორიული ფილოსოფიის მამად, თქვა შემდეგი:

“გონება - საიმედო სასწორია. თუმცა, მას არ შეუძლია ალლაჰის არსთან და მარადიულ მშვიდობასთან დაკავშირებული საკითხების გაზომვა, არ შეუძლია ანონოს შუამავალთა საიდუმლოებები, ისევე როგორც ჭეშმარიტებები, რომლებიც აღემატება ადამიანის გონების ძალას. ყველა მცდელობა იქნება უშედეგო და მსგავსი იმისა, როდესაც ადამიანი სიტყვებით: “რა ზუსტად წონის ეს სასწორი!”, დაიწყებს საიუველირო სასწორით უზარმაზარი მთების აწონვას. არ არსებობს არანაირი წინააღმდეგობა და პროტესტი სასწორის სიზუსტესთან დაკავშირებით, მაგრამ მათ აქვთ თავიანთი ლიმიტები. სწორედ ასევე ადამიანის გონებას აქვს თავისი საზღვარი “შეცნობა,

აღმოჩენა და გაგება”, რომლის გადაკვეთის ძალაც მას არ შესწევს“. (იბნ ჰალდუნი, მუკადდიმა, გვ. 473.)

რა ზუსტად აღწერა ეს ჭეშმარიტება ცნობილმა პოეტმა ზია ფაშამ:

გრანდიოზულზე ფიქრი არ სჭირდება ამ პანანინა გონებას,

ვინაიდან, მისმა სასწორმა შეიძლება ვერ გაუძლოს ასეთ სიმძიმეს.

ანუ, გონებას აქვს თავისი დასაშვები საზღვრები, რომლის მიღმაც ან სიგიჟე იწყება და ან ტანჯვა. მაგალითისთვის, რაც არ უნდა სრულყოფილი იყოს ტექნიკური მონყობილობა, რომელიც გათვლილია 220 ვოლტზე, თუ მას დაუკავშირებთ ქსელს 2500 ვოლტის ძაბვის პირობებში, ის მაშინვე აფეთქდება. ბევრმა ფილოსოფოსმა, რომლებიც ადამიანის გონების შესაძლებლობებს უსაზღვროდ თვლიდნენ, ცხოვრების დარჩენილი დღეები გაატარეს ფსიქიატრიულ კლინიკებში ან სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაასრულეს.

ბედნიერებას არ ეძებენ უბედურების ბაზარზე!

ფილოსოფოსებს, რომლებიც ამტკიცებდნენ, რომ სავსებით შესაძლებელია ჭეშმარიტების გააზრება ღვთიური გამოცხადებების ხელმძღვანელობის გარეშე, საუკუნეების განმავლობაში თავიანთი მიმდევრები ტანჯვასა და წამებაში შეჰყავდათ სასურველი ბედნიერების ნაცვლად.

შაჰ ბენდერზადე ფილიბელი აჰმად ჰილმი თავის ნაშრომში “ა’მაქ-ი ჰაიალი” (“ოცნებების სიღრმეები”) მეტაფორულ სტილში მიუთითებს ასეთი ტანჯვის ბედნიერებად გარდაქმნის გზას. აი, ამ ისტორიის მოკლე შეჯამება - ნაწარმოების მთავარი გმირი - რაჯი, რომელიც განიცდის სულიერ ტანჯვას მატერიალიზმის ფილოსოფიით გატაცების გამო, ეძებს სულიერ სიმშვიდეს და ბედნიერებას. საზის მელოდიის მოსმენისა და ძალიან ღრმა მნიშვნელობის მქონე ლექსების მოსმენის ფონზე, რომლებსაც კითხულობს აინალი, რაჯი ეფლობა ღრმა ფიქრებში. თავიდან ის ხვდება ხალხმრავალ ადგილას, სადაც შეკრებილია ყველა შუამავალებიდან ფილოსოფოსებამდე, გამოჩენილი პიროვნებებიდან ჩვეულებრივ ადამიანებამდე. ერთი ადამიანი სახელად “კაცობრიობა”, რომელიც არის ყველა ადამიანის წარმომადგენელი, ეძებს ჭეშმარიტი ბედნიერებისკენ მიმავალ გზასა და ღვრის ცხარე ცრემლებს. კვნესითა და ტირილით მას აღმოხდება:

- მითხარით, ჰქმენით წყალობა ჩემზედ. ცხოვრება ჩემთვის ამაზრზენია, მაგრამ ამავე დროს არ შემოდლია მის გარეშე. მითხარით, ღვთის გულისათვის, რა არის ბედნიერება, აღმინერეთ იგი.

დამსწრეთაგან ზოგიერთი წამოდგა და დაიწყეს მის კითხვაზე პასუხის გაცემა:

კონფუცი: “ბედნიერება ეს არის ფლავის ქვაბში მსოფლიოს ყველა სიამოვნების მოთავსების უნარი”.

პლატონი: “ბედნიერება - ნიშნავს გამუდმებით ამაღლებულზე ფიქრს”.

არისტოტელე: “ლოგიკა! აი ბედნიერება!”.

ზარათუშტრა: “მუდამ სინათლეზე ყოფნა”.

ბრაჰმა: “ბედნიერება? ეს არის საპირისპირო იმი-სა, რასაც ყველა წარმოიდგენს!”.

ბუდა: “ბედნიერება - არარსებობის ერთ-ერთი უმშვენიერესი სახელია. ნირვანა, ო, კაცობრიობავ, ნირვანა!”.

ამ სიტყვების შემდეგ, ადამიანი, რომელიც ეძებდა ბედნიერებას, აბსოლუტურად დაიბნა და თქვა:

- თქვენ საკუთარ თავსაც კი ვერ დაეხმარეთ. თქვენ ცხოვრება უბედურებაში გალიეთ. და თქვენს სიტყვებში ბედნიერებაზე მინიშნებაც კი არ არის! თქვენ თვითონ იყავით უბედურები და უბედურად აქციეთ ისინიც, ვინც თქვენ მოგყვებოდათ! ..

შემდეგ თითოეულმა შუამავალმა აღწერა ბედნიერება თავისებურად. ყველაზე ბოლოს აღწერა მაცნე

მუჰამმედმა. მან მიმართა კაცობრიობას ასეთი სიტყვებით:

- კაცობრიობავ! ბედნიერება - ეს არის ცხოვრების და ყველაფრის რაც მასში ხდება ისეთად მიღება, როგორც არის, ეს არის მორჩილად მიღება ყველა მისი გაჭირვებისა და მონდომება ყველაფერი შეიცვალოს უკეთესობისკენ”.

კაცობრიობამ, იპოვა პასუხი კითხვაზე, ფეხზე წამოდგა და წამოიძახა:

ოჰ, შუამავალო! შენ ხარ ერთადერთი, ვისაც ესმის კაცობრიობის პრობლემები და იცის მათი გადაჭრის გზები!.. (იხ. *“ოცნებების სიღრმეები”*, გვ. 97-101, *გამომცემლობა “საბილი”*, სტამბოლი, 1993 წ.; გვ. 106-111, *გამომცემლობა “აქ-ჩაგ”*, ანკარა, 2004 წ.)

ამ სიტყვების მნიშვნელობა ისაა, რომ, უპირველეს ყოვლისა, უყოყმანოდ უნდა მივიღოთ ყველა მიმდინარე მოვლენა, რომელიც არის ღვთაებრივი ბედისწერის შედეგი (ანუ უნდა დავემორჩილოთ ბედისწერას) და არ უნდა ვეცადოთ მის უშედეგოდ შეცვლას.

სწორედ ეს არის ისლამური მსოფლმხედველობის რეალიზმი. სრულიად შეუძლებელია ღვთაებრივი ბედისწერის შეცვლა. ეს არის აბსოლუტურად უსარგებლო საქმიანობა, რომელსაც არასოდეს არ მივყავართ სულიერი სიმშვიდის მოპოვებამდე.

სულიერი სიმშვიდის წამალი - მორჩილება და გულმოდგინება

მოკვდავი სამყარო, რომელშიც ჩვენ ვცხოვრობთ, შექმნილია ჩვენი გამოცდისთვის და აქ არის ადგილი, როგორც ღვთაებრივი სასჯელის, ასევე მისი წყალობის გამოვლინებისთვის. ჭეშმარიტი სულიერი განათლებულობა იმაში მდგომარეობს, რომ ღირსეულად გავუძლოთ განსაცდელებს ტანჯვისა და კეთილდღეობის პერიოდებში, მივმართოთ ჩვენი ყოველგვარი ნება ალლაჰის კმაყოფილების მისაღწევად. ამასთან დაკავშირებით ჩვენმა შუამავალმა თქვა:

მუ'მინის მდგომარეობა, ნამდვილად, შურისა და აღტაცების ღირსია. ვინაიდან, მისი ყველა მდგომარეობა მისთვის კარგია. ხასიათის ეს თვისება დამახასიათებელია მხოლოდ მუ'მინისთვის: მუ'მინი სიხარულის ყამს მაღლიერებას გამოხატავს და ეს მისთვის - სიკეთეა. თუ მას უბედურება დაატყდება თავს, ის მოთმინებას ავლენს, რაც ასევე სიკეთეა“. (*მუსლიმი, ზუჰდი, 64*).

ამრიგად, “მორჩილება”, რომელიც ჩვენ უნდა გამოვავლინოთ შემოქმედის მიერ დადგენილი ბედისწერის მიმართ, არის პირველი პირობა - ადამიანის ბედნიერებისა და სიმშვიდის მისაღწევად.

მეორე პირობა არის ჩვენს გარემოცვაში უარყოფითი მომენტების შეძლებისდაგვარად გამოსწორე-

ბისკენ სწრაფვა, ყოველდღიური ყოფითი სირთულის მიუხედავად.

ცხოვრების სხვადასხვა პერიპეტივებში შეინიშნება ადამიანური ნებისა და მისწრაფებების გამოვლენის მომენტები, რაც განპირობებულია იმით, რომ ადამიანს აქვს “ნებისყოფა”. მსჯელობა იმის შესახებ, რომ ადამიანი არ არის თავისუფალი ამქვეყნად რაიმე გამოასწოროს, უბიძგებს ადამიანს უიმედობისა და პესიმიზმისკენ და შედეგად იღებს აპათიასა და სიზარმაცეს. ანუ მსჯელობა, რომ “რა გაეწყობა, ასეთი ბედი მაქვს!” წარმოშობს მხოლოდ უნებისყოფობას და გულგრილობას. თუ გავითვალისწინებთ იმ შესანიშნავ შესაძლებლობებს, რომლითაც ადამიანი დაჯილდოვებულია დაბადებიდან, ცხადი ხდება, რომ ეს მსჯელობა მხოლოდ დროის ფუჭი კარგვაა. მაგალითად, დასავლეთში გავრცელებული “ფატალიზმის” კონცეფცია სხვა არაფერია თუ არა ბედისწერის მცდარი ინტერპრეტაცია.

ისლამი განსაზღვრავს ბედისწერის ნაწილს (წინასწარ განსაზღვრულობას), რომელზეც ადამიანს შეუძლია გავლენა მოახდინოს ტერმინით “ქადარ მუალლაკი”. ანუ, ზოგიერთი საექციელი და მოქმედება ხდება თავად ალლაჰის მსახურის სურვილით. “მუსლიმის რწმენის სიმბოლოს” ერთ-ერთი საფუძველი - “აამენ-თუ”, რომელიც გამოიხატება სიმბოლოებით $\text{حَبْرَهُ وَ شَرَّهُ}$ (“სიკეთეც და ბოროტეც ალლაჰისგანაა”) არ ნიშნავს ფატალიზმს. ეს არის იმის ფორმულა, რომ ყველაფერი ჩვენი უფლის ნებაა, რომ მისი ცოდნისა და მისი ბრძანების გარეშე არაფერი არ შეიძლება მოხდეს.

ის მოვლენები და ქმედებები, რომლებიც პირველად ხდება ალლაჰის ნებით / ბრძანებით და მისი მსახურის მონაწილეობა მოგვიანებით ვლინდება, მიეკუთვნება “ქადარ მუტლაქს” (აბსოლუტური წინასწარგანსაზღვრება). მაგალითად, როგორცაა დაბადება, სიკვდილი, ეროვნება, ადამიანის სიცოცხლის ხანგრძლივობა და ა. შ. ამ გარემოებების შეცვლა შეუძლებელია, მაგრამ ამავე მიზეზით, მარადიულ ცხოვრებაში, ადამიანი არ იღებს რაიმე სასჯელს ან ჯილდოს ამ მოვლენებისა და ქმედებებისთვის. ისინი წარმოადგენენ მხოლოდ საფუძველს, რომელიც განსაზღვრავს ადამიანის პასუხისმგებლობის ხარისხს მარადიულ სამყაროში.

ამასთან ერთად, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, ადამიანებს და ჯინებს უბოძა ირადღა ჯუზიია (შეზღუდული ნება), მათ ზოგიერთ შემთხვევაში მისცა არჩევანის თავისუფლება. ეს დებულება ნიშნავს ადამიანის არჩევანს, რომელიც ნებადართულია ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიერ და რომელსაც ეწოდება “ქადარ მუალლაჟი” (“არასაბოლოო, ცვალებადი წინასწარ განსაზღვრება”). ვინაიდან, ადამიანი არის პასუხისმგებელი ამ არჩევანზე, ჩვენმა უფალმა უბრძანა ხალხს გამოავლინონ გულმოდგინება თავიანთ ცხოვრებაში ნეგატიური მომენტების გამოსწორებისას.

ეს შეიძლება აიხსნას შემდეგი მაგალითით:

მამას შეუძლია ნაიყვანოს თავისი შვილი სათამაშოების მაღაზიაში და უთხრას მას: “ამ მაღაზიაში შენ შეგიძლია აიღო ნებისმიერი სათამაშო, რომელსაც ისურვებ” და მამობრივი სიყვარულის გრძნობით, წინასწარ გააფრთხილოს იგი გარკვეული სათამაშოების

საფრთხეებისა და სარგებლის შესახებ. მამას შეუძლია მისცეს ბავშვს ნება გააკეთოს საკუთარი არჩევანი და იმ შემთხვევაში, თუ ბავშვი აირჩევს მავნე სათამაშოს, მშობელს შეუძლია არ უყიდოს და არ შეასრულოს შვილის სურვილები.

ან, თუ მოისურვებს, შეუძლია შეუსრულოს დანაპირები და უთხრას:

- აიღე ეს სათამაშო და მიაყენე საკუთარ თავს ზიანი, რომლის შესახებაც მე შენ გაგაფრთხილე!

ეს სამყარო სათამაშოების მაღაზიის მსგავსია, რომლის შესახებაც ნახსენებია მოცემულ მაგალითში. ჩვენ კი იმ ბავშვს განვასახიერებთ. ხოლო დახმარება, რომელსაც ჩვენ გვინევს ყოვლისშემძლე ალლაჰი თავისი წინასწარმეტყველების და წმინდა წიგნების გარდამოვლინებით (ლაათეშბიჰ ველაა თემსილ) (ლაათეშბიჰ ვა ლა თემსილ - მაგალითისთვის არიქნებანათქვამი.) გვაგონებს ჩვენ იმ მზრუნველი მამის მითითებებს.

რაც შეეხება ადამიანის ნებას, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, თავისი ერთ-ერთი სახის “ჰალიქ” (შემოქმედი, შემქმნელი) გამოვლინებით, მიანიჭა ადამიანს ნება რაიმე ქმედებების განსახორციელებლად. ეს ჰგავს იმას, თუ როგორ მისცა ზემოხსენებულ მონათხრობში მამამ თავის შვილს გარკვეული ოდენობის თანხა იმისათვის, რომ შვილს თავისი სურვილები შეესრულებინა. ზოგჯერ ჩვენც აღმოვჩნდებით იგივე მდგომარეობაში, როდესაც, ამა თუ იმ მიზეზის გამო, ის, რისკენაც მივიღტვით, არ გვისრულდება, მიუხედავად ყველა ჩვენი მცდელობისა.

როგორც ადრე აღვნიშნეთ, ყველა ეს გარემოება არის შედეგი იმისა, რომ ადამიანები და ჯინები ყოვლისშემძლემ შექმნა გამოსაცდელად.

ამ თვალსაზრისით, ადამიანის მოვალეობაა - დაუმორჩილოს თავისი ნება ალლაჰის ნებას და შეეცადოს უზრუნველყოს, რომ მისი სურვილები და ზრახვები მიზნად ისახავდეს ჩვენი უფლის კმაყოფილების მიღწევას. ვინაიდან, ერთ-ერთ წმინდა აიათში ნათქვამია:

“...იქნებ თქვენ გძულდეთ რამე, მაგრამ ის რამე კარგია თქვენთვის; და იქნებ თქვენ გიყვარდეთ რამე, მაგრამ ის ცუდია თქვენთვის. ჭეშმარიტად, (ამ ყველაფერს) უწყის ალლაჰი, თქვენ კი არ იცით!” (სურა „ალ-ბაკარა“, 2/216).

ჭიანჭველის გონებით...

ფილიპელი აჰმად ჰილმის ნაწარმოებში “ოცნებების სიღრმეები” კიდევ ერთი ისტორიაა, ადამიანის გონების წინააღმდეგობრიობის შესახებ. ამ მონათხრობში რაჯი კვლავ სტუმრობს აინალის, რომელიც დიდი ხანია არ უნახავს.

აინალი, მოკლე მეგობრული საუბრის შემდეგ, ჩვეულებისამებრ, სტუმარს ყავით უმასპინძლდება და ფლეიტაზე უკრავს. მუსიკის ხმაზე რაჯი კვლავ იძირება ოცნებების სამყაროს სიღრმეებში და ხედავს სიზმარს. თავად ცხოვრებაც ხომ ერთგვარი სიზმარია.

ამ სიზმარში მთავარი გმირი ხედავს საკუთარ თავს, როგორც ჭიანჭველების მმართველის მეფისნაცვალს. ერთხელ მისმა გეოგრაფიის მასწავლებელმა - ჭიანჭველამ, მეფისნაცვლის ერთ-ერთმა სამეფო კარის რეპეტიტორმა, რომელმაც აიღო ნებართვა მამა-მეფისგან, პრაქტიკული გაკვეთილის ჩატარების მიზნით, თავისი მოსწავლეები გაიყვანა მინდორში. ნათელი, მშვენიერი დღე იყო. მაშინ, როცა რეპეტიტორი უამბობდა მოსწავლეებს მთებისა და მდინარეების შესახებ, რომლებიც შორიახლოს მდებარეობდნენ, უცაბედად ატყდა ქექა-ქუხილი და ტალახის ნაკადის დინება დაიწყო. ნაკადმა აიტაცა ჭიანჭველები და გაიყოლა ისინი შორს.

რაჯიმ, რომელსაც გააჩნდა როგორც ადამიანების, ასევე ჭიანჭველების გონება, იმ მომენტში თავისი ადამიანური გონებით გააცნობიერა, რომ ჭეჭა-ქუხილი ციდან, როგორც ეს ჭიანჭველებს მოეჩვენათ, იყო შორიახლოს ორი დაღლილი ცხენის ჭიხვინი, რომლებიც საკვებს ღეჭავდნენ, ხოლო ნიაღვარი - მათი შარდი, ერთდროულად მოშარდვის შედეგი. ჭიანჭველები, რომლებმაც მოახერხეს ამ უბედურებისგან თავის დაღწევა, მასწავლებელთან ერთად სასახლეში დაბრუნდნენ. ჭიანჭველების თვალსაზრისით ყველა მეცნიერულ და ლოგიკურ ახსნას იძლეოდა, თუ როგორ წამოვიდა ასეთ მზიან დღეს მოულოდნელი თავსხმა წვიმა. თუმცა, არც ერთი მათგანი არ შეესაბამებოდა სიმართლეს.

რაჯიმ იცოდა, რომ თუკი ის დაიწყებდა იმის ახსნას, რაც მოხდა თავისი ადამიანური თვალსაზრისით, რომლის ჰორიზონტიც გაცილებით ფართოა ვიდრე ჭიანჭველების, მას არავინ დაუჯერებდა. ამიტომ, სანამ ის მოთმინებით უსმენდა სიტყვებს, რომლებსაც საერთო არაფერი ჰქონდათ ჭეშმარიტებასთან, მის მეხსიერებაში მოულოდნელად წარმოიშვა იმ დაღლილი ცხენების გამოსახულებები და მან, სიცილით დატოვა ოცნებების სამყარო. როდესაც მან გაიღვიძა, დაინახა, რომ აინალი იცინოდა და კითხულობდა შემდეგ ლექსს:

მზე ანათებს, სამყარო ბრუნავს,

დადგება დღე, როდესაც ჩაქრება ყველაფერი.

ჰეი, ცოდნისა და ნიჭის მფლობელო!

იცვი კი, ვინ არის ამ ყოველივეს მიზეზი?.. (იხ. "ოცნებების სიღრმეები", გამომცემლობა "საბილი", გვ. 113-117; გამომცემლობა "აქჩაგ", გვ. 123-127.)

როგორც არის მოთხრობილი ამ სამოძღვრო ისტორიაში, სამყაროს უსასრულო საიდუმლოებების არსის შეცნობასთან დაკავშირებით, არ არსებობს განსხვავება ადამიანის და ჭიანჭველების გონებას შორის. თუ ადამიანის გონება, მოკლებულია წინასწარმეტყველური შუქით განათებულ ჭეშმარიტებებს და ღვთიური გამოცხადებების ხელმძღვანელობას, არაფრით განსხვავდება სამყაროში უზენაესის ძალისა და სიდიადის გამოვლინებების შემეცნებაში ჭიანჭველების გონებისგან.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ადამიანის ძილი არის ყოვლისშემძლე ალლაჰის წყალობის და სიკეთის ერთ-ერთი გამოვლინება კაცობრიობის მიმართ. ჩვენი სიზმრები არის გონებისთვის შეუცნობელი. ცხოვრების მეტაფიზიკური საიდუმლოებების შემეცნების გზამკვლევი, სიზმარში ბევრი მოვლენა ხდება, რაც შეუძლებელია რეალურ ცხოვრებაში. ეს გვაძლევს ჩვენ შესაძლებლობას უფრო ადვილად გავაცნობიეროთ მარადიულ სამყაროში ცხოვრების შესახებ მონათხრობის ჭეშმარიტება.

ის ადამიანები, გარდა შუამავლებისა და მათი მართალი მიმდევრებისა, რომლებიც ცდილობენ კაცობრიობას აჩვენონ ხსნის გზა, რომლებიც საკუთარ თავს სამაგალითო ლიდერებად თვლიან და განსაკუთრებით ის ფილოსოფოსები, რომლებიც ცდილობენ ყველაფრის არსს ჩანვდნენ თავიანთი გონებით,

ჭიანჭველების მსგავსად, ვერასდროს მიაღწევენ წარმატებას.

შუამავლები, რომლებიც ეყრდნობიან ღვთიურ გამოცხადებებს და ადასტურებენ ერთმანეთის სიტყვებს, ადამიანებისთვის გამოგზავნილი არიან, როგორც მეგზურები სწორ გზაზე. ფილოსოფოსები კი, ღვთაებრივ მხარდაჭერას მოკლებული და უმნიშვარი გონების დასკვნების მიმდევარი არიან. გონების, რომელიც აღმოჩნდა სულიერი განათლების არმქონე ნაფსის ძალაუფლებაში, დაღუპეს თავიანთი ცხოვრება, დაკავებული არიან მხოლოდ ფილოსოფიური სკოლების და ერთმანეთის განცხადებების კრიტიკითა და უარყოფით.

იგივე პასკალმა, რომელმაც თავისი ცხოვრების უმეტესი ნაწილი ფილოსოფიურ კვლევებს დაახარჯა, თავისი სიცოცხლის ბოლოს გააცნობიერა ადამიანის გონების არამდგრადობა და ჩაეფლო ღრმა მისტიურ ძიებებში. აი, მისი სიტყვები:

”ფილოსოფია იკვლევს მხოლოდ სუბიექტურს, შედარებითს. მაგალითად, ის რასაც ჭეშმარიტება ეწოდება პირინეის მთების ამ მხარეს, მეორე მხარეს სიცრუედ ითვლება. მდინარის ამ მხარეს, რომელიც ჰყოფს ორ სახელმწიფოს, ადამიანს, რომელმაც სხვა ადამიანი მოკლა, მკვლელს უწოდებენ, ხოლო მდინარის მეორე მხარეს იგი ნამდვილ გმირად ითვლება”.

რა სარგებელი გვაქვს გონებისგან, თუ გემმა უკვე ზღვაში შეცურა?

არ შეიძლება ყველა ფილოსოფიური ნაშრომი ჩაითვალოს ცრუდ. ვინაიდან, ზოგიერთმა ფილოსოფოსმა შეძლო მიეღნია გარკვეული ჭეშმარიტებისთვის, სიცოცხლისა და სამყაროს არსზე დაკვირვებითა და ფიქრით.

მაგალითად, მათემატიკოსი და ფილოსოფოსი დეკარტი (1594-1650), რომელიც ითვლება თანამედროვე ფილოსოფიისა და რაციონალიზმის მამად, თავისი დასკვნების შედეგად, დაწყებული “არსებობის მტკიცებულებით”, იძულებული გახდა ელიარებინა, რომ ჭეშმარიტების მთავარი წყარო ღვთაებრივი გამოცხადებებია. თავის ცნობილ ნაშრომში “მეტაფიზიკური განაზრებანი” მეცნიერი წერს შემდეგს:

“აღლაჰი - სრულყოფილი და უნაკლოა, შეუცდომელი და შეცდომაში არ შემყვანი არსება. შესაბამისად, მისი ცოდნაც უნაკლო და სწორია. აღლაჰი თავისი სრულყოფილების გამო, არ უშვებს შეცდომებს. ვინაიდან, ის არ უშვებს შეცდომებს, მისი ცოდნა სწორია. ვინაიდან, მას შეცდომაში არ შეჰყავს, მაშინ ის, რასაც ამბობს ასევე სიმართლეა. ამრიგად, ზუსტი ცოდნის წყარო არის აღლაჰის ჭეშმარიტი ცოდნა“.

ეს შეხედულებები პასკალმა დაადასტურა თავისი სიტყვებით:

”არსებობს ხმა, რომელიც ჩვენი არსების სიღრმეებიდან გადმოდის და გვეუბნება ჩვენი უკვდავების შესახებ, რომელიც არის ალლაჰის ხმა; ხმა, რომელიც გაყენებს ქეშმარიტ გზაზე”.

თუმცა დეკარტი, სპინოზა, პასკალი, კანტი და სხვა ფილოსოფოსები, რომლებიც მივიდნენ დასკვნამდე, რომ ალლაჰის არსებობის აღიარება ჯანსაღი გონების აუცილებელი პირობაა, იცნობდნენ რელიგიის საფუძვლებს, რომლებიც ცვლიდნენ ადამიანებს, მაგრამ ქეშმარიტი რელიგიის - ისლამის გაცნობის გარეშე, მათ ვერ შეძლეს თავიანთი დასკვნების სრულყოფილებამდე მიყვანა. მაგალითად, დღემდე არ არსებობს არანაირი ინფორმაცია იმის შესახებ, რომ ფილოსოფოსთაგან რომელიმე, ვინც პატივისცემით ლაპარაკობდა ისლამზე, ღირსი გახდა ერთღმერთიანობის მიღებისა, რაც არის მთავარი პირობა ბედნიერების მისაღწევად როგორც ამქვეყნიურ ისე იმქვეყნიურ სამყაროში. ისინი, ნეჯიფ ფაზილის თქმით, ჰგვანან მათ,

“ვინც, მიუახლოვდა ისლამის ნავმისადგომს, მაგრამ ვერ შეძლო უკიდურესი ნაბიჯის გადადგმა, დაავიანა ბოლო გემზე“. *(ნაჯიფფაზილქისაქიურეჟი, ევროპულიფილოსოფიადისლამურისუფიზმი, გვ. 51, გამომცემლობა “ბუიუქდოღუ”, სტამბოლი, 2021 წ.)*

რა სარგებლობის მოტანა შეუძლია გონებასა და ფილოსოფიას, რომლებმაც მიიყვანეს ადამიანი მარადიული ხსნის ზღურბლთან, მაგრამ ვერა და ვერ შეძლეს დახმარებოდნენ ბოლო ნაბიჯის გადადგმაში და ამ ზღვარის გადალახვაში?..

აი, ნაჯიფ ფაზილის კიდევ ერთი შესანიშნავი გამონათქვამი:

«“ფილოსოფია - ეს არის დაწესებულება, შექმნილი გონების ძალაუფლების დემონსტრირებისთვის... დაწესებულება, რომელიც დაკავებულია არა ჭეშმარიტების ძიებით, არამედ შეცდომების გასწორებით... თითოეული ფილოსოფიური სკოლა ამტკიცებს ჭეშმარიტებას, წინა ჭეშმარიტების შეცდომების გამოვლენით”. *(ევროპული ფილოსოფია და ისლამური სუფა*, გვ. 14)

არ ღირს მორწმუნე ფილოსოფოსების სწავლებების აბსოლუტურად უსარგებლოდ მიჩნევა, რადგან მათ, როგორც ერთგვარმა ანტიდოტმა ათეისტი და მატერიალისტი ფილოსოფოსების მტკიცებების საწინააღმდეგოდ, ნულამდე დაიყვანეს მათი მცდარი დასკვნები. ცნობილია შემთხვევები, როცა ფილოსოფიური პოლემიკების შედეგად ზოგიერთი რელიგიური ოპონენტი იძულებული გახდა გაჩუმებულიყო, რომელთა გული და გონება სამუდამოდ დახშული იყო ყურანის აიათებისა და ჰადისებიდან მომდინარე მტკიცებულებათა აღქმისათვის.

ეჭლი სუნნას რწმენა შეხედულების თანახმად, ადამიანის გონება საკმარისია მხოლოდ ალლაჰის არსებობის გაცნობიერებისთვის. ყველაფერი, რაც აღნიშნულზე მაღლა დგას: ალლაჰის ატრიბუტების ზათისა და სუბუთის შეცნობა, რწმენა იმისა, რომ მასში არ არსებობს რაიმე უარყოფითი თვისება, რომ შემკულია ყველა სრულყოფილი თვისებით და თავად სრულყოფილებით, ადამიანის გონების შესაძლებლობებს აღემატება.

ვინაიდან, ჩვენს გონებას შეუძლია გაიგოს ზოგიერთი რამ, რაც მიუწვდომელია გრძნობების ხუთი ორგანოსთვის, ასევე ის მოვლენებიც, რომლებიც ჩვენი გონების კონტროლს მიღმაა, ჩვენ შეგვიძლია შევიცნოთ მხოლოდ შუამავალთა სწავლებების საშუალებით.

ამის მაგალითი შეიძლება იყოს მაღალღირსი იმამ რაბბანის ქვემოთ მოცემული გამონათქვამი:

“ჩვენი გონება ეთანხმება იმას, რომ ჩვენ მადლიერნი უნდა ვიყოთ იმის, ვინც გვიგზავნის სიკეთეს, თუმცა მხოლოდ მაცნეებს შეუძლიათ გვასწავლონ, თუ როგორ უნდა გამოვხატოთ ეს მადლიერება... ალლაჰი არ იღებს პატივისცემისა და მადლიერების იმ ფორმებს, რომლებიც ჩვენ არ გადმოგვეცა თავად უზენაესისგან. ძალიან ხშირად ადამიანი, რომელსაც სურს უფლის განდიდება, წარმოთქვამს გარკვეულ სიტყვებს, რომლითაც იგი რეალურად ამცირებს ალლაჰის სიდიადეს. ღვთაებრივი გამოცხადება არის მადლიერების სიტყვების შესწავლის ერთადერთი საშუალება“. *(მაქთუბათ, ტ. III, 23-ე წერილი.)*

ამრიგად, გონებას უკიდურესად სჭირდება გამოცხადების დახმარება. ღვთიური მონანილეობის გარეშე, ადამიანი ვერ შეძლებს აზროვნებაში სრულყოფილების მიღწევას და ამით იხსნას საკუთარი თავი უკიდურესობებში გადავარდნისა და არასწორ გზაზე დადგომისგან.

ამიტომ აუცილებელია ისლამის მოძღვრების პრიზმაში შეფასდეს და განცალკევდეს ათეისტი და მატერიალისტი ფილოსოფოსების მცდარობა იმ ფი-

ლოსოფოსების მსჯელობებისგან, რომლებიც აღიარებენ უფლის რწმენას.

ფილოსოფიას, რომელიც საკვებს ჭეშმარიტი რელიგიისგან არ იღებს, არ შეუძლია ადამიანისთვის ჭეშმარიტების ახსნა. მხოლოდ ჭეშმარიტ რელიგიას შეუძლია გაამჟღავნოს აბსოლუტური და მარადიული რწმენა, რომელიც არ არის შედარებითი და დროებითი. რადგან შუამავლები და მაცნეები არ საუბრობენ საკუთარ თავზე, არამედ გადმოგვცემენ “ყოვლისშემძლე ალლაჰის ბრძანებებს”. ფილოსოფოსები კი, თავიანთი სუბიექტური და შედარებითი მოსაზრებების გამოთქმისას, თითოეულ თავიანთ გამონათქვამს იწყებენ სიტყვებით: “ჩემი აზრით”, “მე ასე მიმაჩნია” და ა. შ.

ნამდვილი, სარწმუნო კრიტერიუმების საჭიროება

სინამდვილეში, კაცობრიობის მთელი ისტორიის განმავლობაში არ არსებობდა არცერთი საზოგადოება, რომელიც შეძლებდა ეპოვა ბედნიერება და ხსნა, რომელიმე ფილოსოფოსის შეხედულებების პრაქტიკაში გამოყენებით. მათ მიერ წამოყენებული იდეები დარჩა მკვდარ თეორიებად, რომლებსაც არ ჰქონდათ რეალურ ცხოვრებაში არსებობის უფლება და გადარჩნენ მხოლოდ წიგნებში, რომლებსაც ბიბლიოთეკების თაროებზე მტვერი ედებათ. იმ იდეებმა, რომელთა ხორცშესხმაც მაინც შეძლეს, კაცობრიობას არაფერი მოუტანა, გარდა სისხლისა და ცრემლების მდინარეებისა და საკმაოდ მოკლე დროის შემდეგ, ისინი ისტორიის სანაგვეზე იქნენ მოსროლილნი.

ჩვენ არ ვიცნობთ არც ერთ ადამიანს, რომელმაც მიაღწია ბედნიერებას არისტოტელეს იდეების პრაქტიკაში გამოყენებით, მიუხედავად იმისა, რომ თავისი ნაშრომებით, მან შექმნა საფუძველი ეთიკის მრავალი წესისა და კანონისათვის. პლატონის უტოპიური იდეა “რესპუბლიკა” ლამაზად წარმოდგენილი სახელმწიფოს შექმნის შესახებ არასოდეს განხორციელებულა.

იგივე დაემართა ალ-ფარაბის თეორიებსაც, რომელიც, ისლამის სულისკვეთებით აღზრდის მიუხედავად, გატაცებული იყო ფილოსოფიით. მისმა ტრატატმა “სრულყოფილი ქალაქისა და იდეალური

საზოგადოების” შესახებ - “ალ-მადინატულ-ფადილა: “სრულყოფილი ქალაქი”, ვერასოდეს ვერ გამოიყენეს ცხოვრებაში. ვინაიდან, ისინი არ იყვნენ რეალური ცხოვრებიდან აღებული ქეშმარიტებები და დარჩნენ ქალაღდზე.

ყველაზე ნათელი მაგალითი ევროპიდან არის ნიც-შე - “ზეკაცის” ანუ იდეალური ადამიანის იდეის ავტორი. თუმცა მის მიერ აღწერილი პიროვნების შესანიშნავი თვისებები დარჩა მხოლოდ თეორიად, რომელიც არ ყოფილა განსახიერებული არცერთ პიროვნებაში და არ ჰქონია მათი პრაქტიკული განხორციელების შესაძლებლობა.

თუმცა ისლამი არის იდეალური სისტემა, რომელსაც გააჩნია რეალური კრიტერიუმები მაცნეთა სამაგალითო ცხოვრებიდან და უზადო მორალის კონკრეტული მაგალითები. ისეთი თვისებები, როგორიცაა ნამდვილი - ყალბი, მართალი - მცდარი, ლამაზი - უშნო, იარლიყების მსგავსია, რომელთა გამოყენებაც ყველას თავისებურად შეუძლია. თუმცა, თუ ეს იარლიყები არ არის მხარდაჭერილი რეალური მაგალითებით, მაშინ ნებისმიერ მომენტში შეიძლება მცდარი გაგება გახდეს მუდმივი.

ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, აღამაღლა ჩვენი მაცნე საზოგადოების ყველაზე უბედური რგოლიდან - ობოლი ბავშვობიდან ძალაუფლების უმაღლეს საფეხურამდე - სახელმწიფოს მმართველი და შუამავალი, ამ გზით, შუამავალის სხვადასხვა ცხოვრებისეულ სიტუაციებში, უნაკლო ქცევის მაგალითზე შექმნა კაცობრიობისთვის ცხოვრების რეალური კანონები და ქცევის კრიტერიუმები.

ყოვლისშემძლე ალლაჰმა გარდამოუვლინა მაცნეს წმინდა ყურანი თანდათანობით, არა მყისიერად და არა უმოკლეს დროში, არამედ მისი შუამავლობის 23 წლის განმავლობაში. პირველ რიგში, თითოეული გამოცხადებული აიათის პრაქტიკაში გამოყენება ხდებოდა “უსვათუნ ჰასანა” (საუკეთესო მაგალითით) ანუ შეუდარებელი პიროვნების - მუჰამმედ შუამავალის მიერ და მხოლოდ ამის შემდეგ, სიტყვებით და პირადი მაგალითით, ხდებოდა მისი განმარტება მუსლიმი საზოგადოებისთვის.

წმინდა ყურანი, უცვლელადაა შემონახული და ბოძებული უმმასთვის (ისლამური საზოგადოებისთვის). რადგან ნიციშეს არ გააჩნდა ნამდვილი კრიტერიუმები, მისი იდეა “ზეკაცის” შესახებ დარჩა უტოპიად. არ არსებობს ადამიანური მორალური სისტემა, რომელიც, როგორც ადამიანის ინტელექტის ნაყოფი, ფლობს სრულყოფილ რეალურ კრიტერიუმებს, რომლებსაც ისლამი ფლობს.

ყველა ეპოქაში, იმ ხალხებმა, რომლებიც პრაქტიკაში იყენებდნენ შუამავალთა და მათ მართალ მიმდევართა: სწავლულთა და განათლებულ ადამიანთა მიერ ნაქადაგებ ჭეშმარიტებებს, მაგალითად იღებდნენ მათ მართალ ცხოვრებას, შეძლეს მშვიდობისა და კეთილდღეობის მიღწევა. ვინაიდან, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა მისაბაძ მაგალითად გამოგვიგზავნა ჩვენ შუამავალი მუჰამმედი, რათა სრულყოფილებამდე მიეყვანა ადამიანის ყველა მოქმედება და ურთიერთობა. ერთ-ერთ აიათში ნაბრძანებია:

“ალლაჰის მაცნე იყო თქვენთვის შესანიშნავი მაგალითი, მათთვის, ვისაც იმედი აქვს ალლაჰისა და

ბოლო ჟამისა და ხშირად ახსენებს ალლაჰს” (სურა, „ალ-აჰზაბი“, 33/21).

ადამიანებმა, რომლებმაც უმეცრებისა და ძალადობის წინაისლამურ ეპოქაში თავიანთი არაადამიანობით (თუ შეიძლება ასე ითქვას) მიაღწიეს ინდოეთის ოკეანის ფსკერს, მაგალითად აიღეს თუ არა შუამავალ მუჰამედის უნაკლო ქმედებები და ქცევა და შეითვისეს მისი სწავლებები და ქადაგებები, მიაღწიეს ჰუმანურობის, სათნოების, ზნეობრივობის, მონყალეობის, თანაგრძნობისა და სამართლიანობის უმაღლეს მწვერვალებს.

ეს ჭეშმარიტება დასტურდება ისლამური სამართლის გამოჩენილი მოღვაწის იმამ ალ-ქარაფის (გარდ. 684 წ.) სიტყვებით:

“მაცნეს რომ არ მოეხდინა არცერთი სასწაულის დემონსტრირება, მხოლოდ მისი მიმდევრები - საჰაბეები, რომლებიც მან აღზარდა, საკმარისნი იქნებოდნენ მისი შუამავლობის დასამტკიცებლად”.

ეს არის საზოგადოება, რომელიც ისლამური აღზრდის წყალობით გათავისუფლდა მრავალმერტიანობის გვირგვინისა და უმეცრების სიველურისგან, გახდა ბრწყინვალე ვარსკვლავების მსგავსი ადამიანური სათნოების ცის კამარაზე. მუ'მინების თაობებმა, რომლებიც გაჰყვნენ მათ კვალს, შექმნეს ბრწყინვალე ისლამური ცივილიზაცია, რომელიც დღემდე იწვევს მთელი კაცობრიობის შურს.

ფრანგმა ისტორიკოსმა და მოაზროვნემ ლამარტინმა, შეაფასა მაცნის მიერ მიღწეული წარმატება და

დაასკვნა, რომ მას გააჩნდა გრანდიოზული გენიალურობა:

”თუ, როგორც საყოველთაოდ არის მიჩნეული, ადამიანის გენიალურობა იზომება სამი კრიტერიუმით: დიადი მიზანი, მინიმალური დანახარჯი და შესანიშნავი შედეგი, მაშინ ვის შეუძლია შეედაროს მაცნე მუჰამმედს - უდიდეს პიროვნებას თანამედროვე ისტორიაში?

ასეთ პიროვნებებს შორის ყველაზე ცნობილებმა შეძლეს მხოლოდ ჯარების შეკრება, კანონების გამოცემა, იმპერიების აშენება. საბოლოოდ, მათ მხოლოდ მოახერხეს სიმდიდრის შეგროვება, რომელიც უმეტეს შემთხვევაში, მათ თვალწინ ჩამოიშალა. მაშინ, როცა მან მოძრაობაში მოიყვანა არა მხოლოდ ჯარები, სამართლის სისტემები, იმპერიები, ტომები და დინასტიები, არამედ მილიონობით ადამიანი, რომლებიც შეადგენენ მსოფლიოს მოსახლეობის მესამედს”. *(ალფონს დე ლამარტინი, ისტორია.)*

გარდა ამისა, ინგლისელმა მწერალმა თომას კარლილმა თქვა შემდეგი:

“არც ერთ იმპერატორს, რომლებსაც გვირგვინები ედგათ, არ ღირსებია ისეთი სიყვარული და პატივისცემა, როგორიც მუჰამმედ შუამავალს, რომელიც თავისი ხელით კემსავდა საკუთარ ლაბადას”.

ვინაიდან, ჩვენი შუამავალი არ მიმართავდა ხალხს საკუთარი სახელითა და გართობის მიზნით. მან, რომელიც ღვთაებრივი მხარდაჭერის ღირსი გახდა, კაცობრიობას აუხსნა ჩვენი შემოქმედის გამოცხადებები.

ექვგარეშეა, რომ ასრ საადათის (ბედნიერების ეპოქა - მუჰამმედისა და მისი თანამოაზრეების ცხოვრების დრო) დროიდან არის ერთ-ერთი ყველაზე დიდებული სახელმწიფო, რომელშიც ისლამი საუკეთესოდაა ცნობილი და გამოყენებული საზოგადოებრივ ცხოვრებაში. ისლამურმა ცივილიზაციის ბრწყინვალეობამ შთააგონა ერთ-ერთ დასავლელ მწერალ-უტოპისტს, იტალიელ ფილოსოფოს ტომაზო კამპანელას, შეექმნა თავისი ნამუშევარი “მზის ქალაქი”. ეს შემთხვევა ერთ-ერთია იმ მრავალი მაგალითიდან, რომ კაცობრიობას შეუძლია მიაღწიოს კეთილდღეობას და მშვიდობას არა ფილოსოფიის საშუალებით, რომელიც არ არის გამოყენებადი რეალურ ცხოვრებაში, არამედ ისლამის მსგავსი ცხოვრებისეული რელიგიის მეშვეობით.

მხოლოდ გონება რომ ყოფილიყო საკმარისი...

ყოვლისშემძლე ალლაჰმა უდავოდ ბევრად უკეთ იცის მის მიერ შექმნილი მსახურების თავისებურებანი, ვიდრე თავად იციან. ქეშმარიტების შეცნობისას მათი გონების არასაკმარისობის ასანაზღაურებლად გამოუგზავნა 124 ათასი შუამავალი, აგრეთვე წმინდა წერილები და წიგნები. ეს მიუთითებს იმაზე, რომ მხოლოდ გონება არ არის საკმარისი ქეშმარიტებისა და სიკეთის შესაცნობად. გონება რომ ყოფილიყო შეცნობის სრულყოფილი ინსტრუმენტი, მაშინ ყოვლისშემძლე ალაჰი არ გამოუგზავნიდა ხალხს ამდენ შუამავალს და წიგნს.

როგორი სხვადასხვაგვარიც არ უნდა იყოს ცხოვრება, თითოეული ჩვენგანი კანკალებს სიტყვა “სიკვდილის” ხსენებისას. ის ფაქტი, რომ ცხოვრების ყველაგზა, რაც არ უნდა მიხვეულ-მოხვეული იყოს, გაქრება გარდაცვალების ჰორიზონტს მიღმა.

საიდუმლოა, თუ რა მოხდება “სიკვდილის შემდეგ”, შხამიან გველს ჰგავს, რომელიც ადამიანის ტვინში იმალება და ინვეეს გონების აღშფოთებას სიკვდილზე ფიქრისას. ხალხი, რომელიც მოკლებული იყო შუამავალთა და მართალთა სულიერ ხელმძღვანელობას, საუკუნეების განმავლობაში ცდილობდა ყველა შესაძლო მცდარი ინტერპრეტაციით დაეხშო და აღკვეთა, ადამიანის ქვეცნობიერის ბორკილებში

მოექცია სიკვდილის შესახებ ფიქრები. თუმცა, მხოლოდ ღვთაებრივ გამოცხადებებს შეუძლიათ მომავალი მოვლენების საიდუმლოს გამჟღავნება, რასაც ადამიანის გონება ვერ წვდება.

წმინდა ყურანი – არის ერთადერთი ღვთაებრივი წიგნი, რომელიც ამჟღავნებს მოკვდავი ცხოვრების საიდუმლოებებს და ამოცანებს, ანათებს მის ფარულ მხარეებს, შეიცავს ყველაზე დამაჯერებელ მტკიცებულებებს, რომლებიც აკმაყოფილებენ გონებასა და გულს.

უზენაესი ალლაჰი მრავალ წმინდა აიათში მოგვიწოდებს ჩვენ, ვიფიქროთ ადამიანის შექმნის საიდუმლოებებზე, სამყაროს სრულყოფილ მონყობასა და წმინდა ყურანის სასწაულებზე. ის, ვისაც სურს ადამიანის ღირსი ცხოვრებით გალიოს წლები, უნდა ჩაეფლოს წმინდა წიგნით გაციხკროვნებულ ფიქრებში.

ჭადრის პანანინა თესლის მსგავსად, რომელიც დაირგო ნაყოფიერ ნიადაგში და მისგან გაიზარდა უზარმაზარი ხე, რომელიც თავისი ბრწყინვალეებითა და სიდიადით თვალს გეჭრის, ასევე ჩვენი გრძნობები, წარმოსახვა და აზრები, ყურანიდან საკვების მიღების შედეგად ხდება უსაზღვრო და ამალღებული. ამიტომ, რომ არ ყოფილიყო წმინდა ყურანიდან მომდინარე ღვთაებრივი სიკეთე და ხელმძღვანელობა, ჩვენი აზრები და გრძნობები დაემსგავსებოდა თესლს, რომელიც დაირგო უნაყოფო მიწაზე.

ამრიგად, ჩვენთვის არ შეიძლება იყოს იმაზე უფრო დიდი სარგებელი, ვიდრე საღვთო საჩუქრების სიდიადე.

დისა და დიდების გააზრებაა წმინდა ყურანის გაგების გზით.

სინამდვილეში, კაცობრიობა ვერასდროს ვერ მიაღწევს კეთილდღეობას ბიბლიოთეკის თაროებზე მტვერით დაფარული უამრავი ფილოსოფიური ნაშრომის ნაკითხვით. კაცობრიობის ჭეშმარიტი ბედნიერებისა და ხსნის გზა არის გავყვეთ მუ'მინების მიერ გადმოცემულ მონოდებებს, გაფრთხილებებსა და მითითებებს, რომლებმაც მიაღწიეს სრულყოფილებას წმინდა ყურანსა და მის განმარტებებში - სუნაში დაფარული ღვთაებრივი ჭეშმარიტებისა და საიდუმლოებების შემეცნებით.

გონება, რომლის აღზრდაც მოკლებული იყო ღვთაებრივ მითითებებს, ჰგავს აღვირახსნილ ცხენს, რომელზედაც არა მხოლოდ მიზნის მიღწევაა შეუძლებელი, არამედ სავსებით შესაძლებელია გადმოვარდნა, უფსკრულში გადაჩეხა და დაღუპვა. ამიტომ, იმის მსგავსად, თუ როგორ მოვათვინიერებთ გაუხედნავ ცხენს, რათა მაქსიმალურად გამოვიყენოთ მისი შესაძლებლობები და ენერჯია, ასევე ჩვენს გონებას სჭირდება სულიერი აღზრდა რათა მიაღწიოს “აქლი სალიმ”-ის (სრულყოფილი გონება) მდგომარეობას ღვთაებრივი გამოცხადებებისა და სუნას ფონზე.

ფილოსოფიური სკოლები ამტკიცებენ, რომ შესაძლებელია არსებობის, ყოფის ჭეშმარიტების მიღწევა წინასწარმეტყველთა ხელმძღვანელობისა და მითითებების გარეშე, რომლებიც ღირსნი გახდნენ ყოვლისშემძლე ალლაჰის მხარდაჭერისა.

თუმცა, შეუძლებელია ჩანვდე უდიდეს საიდუმლოებებს იმ განსაკუთრებული პიროვნებების

შუამავლობის გარეშე, რომლებიც უფალმა აირჩია შუამავალური მისიისთვის.

რუმი ამ ჭეშმარიტებას ადასტურებს შემდეგი სიტყვებით:

”ბავშვის გონებაც კი ეუბნება თავის პატრონს: ”ნაიკითხე ნიგნი!”. თუმცა, ბავშვი მოზარდების დახმარების გარეშე ვერაფერს გაიგებს ნაკითხულიდან.

ავადმყოფის გონება მისცემს თავის პატრონს მიმართულებას ექიმისკენ, მაგრამ გონება თავად ვერ ჩაანაცვლებს ნამალს.

ყველა ყბედს, რომ შეეძლოს ალლაჰის უსასრულო წყალობისაკენ სავალი გზის პოვნა, ნუთუ შემოქმედი გამოგზავნიდა ამდენ შუამავალს? “

შუამავლები წარმოადგენენ ალლაჰის აიათებს, რომლებიც ყოვლისშემძლემ გამოგზავნა მთელი კაცობრიობისთვის. ადამიანთა საზოგადოებას არ შეუძლია ათასობითი წლის ფილოსოფიური მსჯელობის, კვლევის, ძიების, დაკვირვებებისა და თვითგანვითარების გზით, მიიღოს ცოდნის თუნდაც მცირე ნაწილი ალლაჰის არსისა და სახეების შესახებ, რაც სრულიად უსასყიდლოდ ეძლევა ხალხს შუამავალთა მიერ.

ამასთან დაკავშირებით იმამი რაბბანმა თქვა შემდეგი:

“შუამავლები - წყალობაა მთელი სამყაროსთვის. ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, ამ დიდი ადამიანების მეშვეობით, გაგვაცნო ჩვენ - შეზღუდული გონების მფლობელებს თავისი არსი და ჩვენი გაგების ფარგლებში

გვიბოძა ცოდნა თავისი სიდიადის შესახებ. გარდა ამისა, შემოქმედმა თავისი მაცნეების საშუალებით გვაცნობა ჩვენ, რით არის კმაყოფილი და რა არ მოსწონს მას და მოგვცა შესაძლებლობა განვსაზღვროთ რა არის ჩვენთვის სასარგებლო და რა არის მავნე ამქვეყნიურ და მარადიულ ცხოვრებაში. რომ არ ყოფილიყვნენ შუამავლები, ადამიანის გონებას არ ექნებოდა საკმარისი შესაძლებლობა ალლაჰის არსისა და მისი დიდებულების შესაცნობად”. *(მაქტუბატი”, ტ. III, 23-ე.)*

იმ მომენტში, როდესაც გონების პოტენციული და შესაძლებლობები მთავრდება და ცხადი ხდება, რომ მას არ შეუძლია მიაღწიოს საბოლოო მიზანს ყოფიერების საიდუმლოებების შეცნობაში, ადამიანის გონებამ მაინც არ უნდა თქვას უარი ჭეშმარიტებების შეცნობის მცდელობებზე, რომლებიც ერთმანეთთან ურთიერთდაკავშირებულია უწყვეტი ძაფით და მივყავართ მარადისობისკენ, რადგან ეს არის გონების ბუნებრივი თვისება. ამიტომ მეტაფიზიკა არასდროს არ განიცდიდა ყურადღების ნაკლებობას, როგორც რელიგიის, ასევე ფილოსოფიის მხრიდან. ყველასთვის ცნობილია, რომ შექმნილია უზარმაზარი რაოდენობის ფილოსოფიური ნაწარმოებები, რომლებიც მეტაფიზიკის საკითხებს ეხება.

როგორც უკვე აღვნიშნეთ, მაშინ, როდესაც შუამავლები, რომლებიც დალოცვილნი იყვნენ ღვთაებრივი წყაროდან, ემოწმებოდნენ ერთმანეთს. ფილოსოფოსებმა, რომლებმაც საფუძვლად გონება აიღეს, ვერ შეძლეს წინააღმდეგობების თავიდან აცილება და ყოველი ახალი მოაზროვნე თავის მოღვაწეობას იწყებდა იმით, რომ უარყოფდა და აკრიტიკებდა თავისი წინამორბედი კოლეგის მოსაზრებებს. მაშინაც კი, თუ ამა-

ში დიდი როლი ითამაშა ეგოიზმმა, ამის მთავარი მიზეზი მაინც არის გონების წინააღმდეგობები.

მართლაც, ცოდნის ძიების პროცესში ჩვენი გონება ვერასოდეს ვერ გაექცევა ეჭვებს, აღელვებას, ნაკლოვანებებს, დავინყებასა და შეცდომებში გადავარდნის საფრთხეებს. ვინაიდან, ადამიანის გონება ამა თუ იმ ხარისხით, მაგრამ აუცილებლად არის ნებისმიერი რწმენის, დამკვიდრებული შეხედულებების, ასევე დადებითი და უარყოფითი გარე ფაქტორების გავლენის ქვეშ. მისთვის შეუძლებელია სრულიად გათავისუფლდეს ისეთი ადამიანური სისუსტეებისგან, როგორცაა ამბიციაცია, რისხვა, სიამაყე, ასევე ისეთი ნაკლოვანებებისგან, როგორცაა გულმავიწყობა, ჩაფიქრებულობა და მიდრეკილება შეცდომების დაშვებისკენ. დასკვნების უმეტესობა დღის სინათლეზე გამოდის ამ ფაქტორების გავლენის ქვეშ. ანუ, გონება არ არის ცოდნის მიღების იდეალური წყარო.

თუ გონების გზა ერთია...

ცნობილი შემთხვევა, რომელიც გვიამბობს გონების არასაკმარისობის შესახებ, მოხდა ძველ საბერძნეთში. ერთი ახალგაზრდა მივიდა ცნობილ სუფისტთან (მჭევრმეტყველების მასწავლებელი, დემაგოგი) გეორგისთან სამართლის შესწავლის მიზნით. შეთანხმების თანახმად სწავლების გადასახადის ერთი ნაწილი ახალგაზრდას დაუყოვნებლივ უნდა გადაეხადა, ხოლო დარჩენილი თანხა - პირველი სასამართლო საქმის მოგების შემდეგ. აღნიშნულის მნიშვნელობა იმაში მდგომარეობდა რომ, თუ მოწაფე მოიგებდა პირველ სასამართლო საქმეს, მაშინ ეს იმაზე მიუთითებდა, რომ სწავლებამ წარმატებით ჩაიარა და მასწავლებელს აქვს უფლება მიიღოს თანხის მეორე ნაწილი.

თუმცა, სწავლების დასრულების შემდეგ, ახალგაზრდამ მიიჩნია, რომ მასწავლებლისთვის გადახდილი თანხა საკმარისია და არ მოისურვა თანხის მეორე ნაწილის გადახდა. ამ შემთხვევაზე აღიძრა საქმე, რომელიც, ბედის ირონიით, აღმოჩნდა პირველი ამ ახალგაზრდის სასამართლო პრაქტიკაში.

სასამართლო დარბაზში მოწაფემ მიმართა მოსამართლეებს შემდეგი სიტყვით:

- მე არ ვარ ვალდებული გადავუხადო მას თანხა, მიუხედავად იმისა მოვიგებ ამ საქმეს თუ წავაგებ.

მოსამართლემ ჰკითხა:

- რატომ?

რაზეც ახალგაზრდამ უპასუხა:

- თუ მე მოვიგებ ამ საქმეს, მაშინ თქვენი გადაწყვეტილების თანახმად, მე არ ვიქნები ვალდებული გადავიხადო ეს თანხა; თუ წავაგებ, მაშინ მოპასუხესთან ჩვენი შეთანხმების თანახმად მე არ ვიქნები მასთან ვალში.

ამის საპასუხოდ, ფილოსოფოსმა დაასახელა თავისი არგუმენტები:

- მე უნდა მივიღო ეს თანხა ნებისმიერ შემთხვევაში, მიუხედავად იმისა მოვიგებ ამ საქმეს თუ წავაგებ.

მოსამართლემ კვლავ იკითხა:

- რატომ?

- თუ მე მოვიგებ საქმეს, მაშინ, თქვენი გადაწყვეტილების თანახმად, მე მომიწევს ამ თანხის მიღება; თუ წავაგებ, მაშინ მოსარჩელესთან შეთანხმების თანახმად, ის ჩემს წინაშე ვალში დარჩება. ვინაიდან, ჩემი დამარცხების შემთხვევაში ის მოიგებს ამ საქმეს, რაც არის ჩემთვის შეპირებული თანხის გადახდის პირობა. *(იხ. ისლამური მსოფლმხედველობა, გვ. 267-268; ევროპული ფილოსოფია და ისლამური სუფა, გვ. 22-23.)*

როგორც ვხედავთ, ორივე მხარის მტკიცებები საკმაოდ გონივრული და ლოგიკურია. რაც ნიშნავს, რომ გონება და ლოგიკა, როგორც არის ნაჩვენები ამ მაგალითში, დროდადრო შეიძლება ჩიხში შევიდეს, გაიხლართოს საკუთარ ლაბირინთებში. ეს გვახსენებს იმ შემთხვევას, როცა კედელზე ამაგრებენ განცხადებას წარწერით: “აქ აკრძალულია განცხადებების

განთავსება!", რაც თავისთავად ეწინააღმდეგება ამ წინადადების არსს...

ნუთუ შესაძლებელია, რომ გონებამ, რომელსაც არ ძალუძს მრავალი ასეთი ადამიანური წინააღმდეგობების გადაჭრაც კი, შეძლო უსასრულო ღვთაებრივი საიდუმლოებების ყველა მხარის გააზრება? თუ ადამიანი ხვდება ასეთ მდგომარეობაში ამქვეყნიური პრობლემების გადაჭრისას, მაშინ რა მოუვა მას, როდესაც ის შეეჩეხება უსასრულო რაოდენობის სულიერ და რელიგიურ საკითხებს? რომელთა მოგვარება შეუძლებელია გამოცხადებების დახმარების გარეშე. რაც სრული უუნარობა, უძლურება და არასრულყოფილება...

ამრიგად, გონების ჩიხიდან გამოსვლის გზაა, მისი აღზრდა გამოცხადებებზე დაყრდნობით და გულის მორჩილება ქვეყნიურებებისადმი, რომლებიც ცოდნის მიღმაა.

წინააღმდეგობის სიმბოლო - პოზიტივიზმი

ყველა მატერიალისტურ - ფილოსოფიური შეხედულება, რომელიც უარყოფს მეტაფიზიკურ რელიგიურ ჭეშმარიტებებს, ემყარება “პოზიტივიზმს”. პოზიტივიზმის ფილოსოფია ცოდნის ერთადერთ წყაროდ განსაზღვრავს ემპირიულ კვლევას, რომელიც დაფუძნებულია გრძნობების ხუთი ორგანოს აღქმაზე.

ამ ფილოსოფიის თანახმად, არ არის არანაირი ჭეშმარიტება იმაში, რაც არ არის შეცნობილი გრძნობების ხუთი ორგანოს მიერ ლაბორატორიული ცდის შედეგად. მათი აზრის თანახმად, ჭეშმარიტია მხოლოდ ის, რაც შესაძლებელია დამტკიცდეს ლაბორატორიული მეთოდით და შეიგრძნობა ერთი (ან რამდენიმე) გრძნობის ორგანოთი. ვინაიდან, ისლამი მოუწოდებს “გაიბის” (უხილავის) რწმენას, რომელიც არის გრძნობების ხუთი ორგანოს შეცნობის მიღმა, მაშინ მისი უდიდესი მონინააღმდეგეები არიან პოზიტივისტი ფილოსოფოსები.

პოზიტივიზმი ეფუძნება ორ პრინციპს, რომელიც მასვე ეწინააღმდეგება. ერთი მათგანია - “მთლიანობა”, მეორე არის “ვალდებულება”.

მთლიანობის პრინციპი მდგომარეობს შემდეგში:

ნებისმიერი ქმნილების თვისება ვლინდება მთელ სამყაროში. მაგალითად, წყალი რომ გავაცხელოთ ლაბორატორიულ პირობებში ნორმალურ ატმოსფერულ

ნნევაზე, მაშინ ის, გარკვეულ ტემპერატურას მიაღწევს და შემდეგ დაიწყებს აორთქლებას. მეცნიერებმა, წყლის დუღილის ტემპერატურად განსაზღვრეს ასი გრადუსი ცელსიუსი და დაადგინეს წყლის დუღილის ნერტილად. აღნიშნულის საფუძველზე წარმოიშვა მტკიცება, რომ ნებისმიერი წყალი, რომელიც გაცხელებული იქნება მოცემულ ნიშნულამდე, იწყებს აორთქლებას. ფიზიკის სხვა კანონები ზუსტად იგივენაირად არის არგუმენტირებული, პოზიტივისტური აზროვნების საფუძველზე.

თუმცა, ლაბორატორიულ პირობებში შესაძლებელია წყლის ნიმუშების მხოლოდ შეზღუდული რაოდენობის შემოწმება. თუნდაც ათასი ეგზემპლარი იყოს, პოზიტივისტი, იმისდა მიუხედავად, რომ წყლის განუზომელი რაოდენობა ჯერ არ არის გამოკვლეული, დაიწყებს იმის მტკიცებას, რომ “ნებისმიერი წყალი იწყებს აორთქლებას, როცა მიაღწევს ას გრადუს ტემპერატურას”. თუმცა მათთვის ესეც არის წინააღმდეგობა. ვინაიდან, მათ არ შეუძლიათ დაიჯერონ ის, რაც არ არის დადასტურებული ლაბორატორიულად. ამის მიუხედავად, კითხვაზე: “როგორ შეგიძლია ამის მტკიცება წყლის სრული რაოდენობის გამოკვლევის გარეშე?”, ისინი შემდეგ პასუხს გასცემენ:

- ვინაიდან, შეუძლებელია წყლის სრული რაოდენობის შემოწმება, ჩვენ, წყლის გარკვეული რაოდენობის გამოკვლევით და იმის აღნიშვნით, რომ იგი იწყებს აორთქლებას ერთსა და იმავე ტემპერატურაზე, განვაზოგადეთ ამ ლაბორატორიული კვლევების შედეგები, რომლის საფუძველზეც დავადგინეთ აღნიშნული კანონზომიერება.

ამავდროულად, რელიგიური ჭეშმარიტებების მიღება ხდება ზუსტად იგივე გზით. მორწმუნე ადამიანები, შეამჩნევენ, რომ რელიგიური მტკიცებები, რომელთა აღქმა შესაძლებელია ჩვენი გრძნობების ხუთი ორგანოს მიერ, სრულად შეესაბამება ჩვენს ცნობიერებას, რწმენას განაგრძობენ და იღებენ იმ ჭეშმარიტებებს, რომელთა გაგება შეუძლებელია ადამიანის გონებით.

მაგალითად, ადამიანი, რომელიც ფიქრობს იმაზე, თუ როგორ შექმნა ყოვლისშემძლე ალლაჰმა, თავისი უსასრულო ძალის წყალობით, ყველა არსება და მისცა მათ სიცოცხლე, ამ ყოველივეს აკვირდება რეალურ ცხოვრებაში, არ გაუჭირდება წარმოიდგინოს შემოქმედის ძალა, რომლის დახმარებითაც იგი აღადგენს ყველა ცოცხალ არსებას მათი სიკვდილის შემდეგ. ანალოგიურად, ადამიანი, რომელიც ამჩნევს, რომ ალლაჰმა არ დატოვა უყურადღებოდ არც ერთი თავისი ქმნილება და თითოეულ მათგანს მიანიჭა საკვები, შეუძლია გააცნობიეროს, რომ შემოქმედს აქვს შესაძლებლობა მოუწოდოს სამსჯავროზე ყველა თავის მსახურს მარადიულ ცხოვრებაში. ამრიგად, კანონზომიერებებიდან გამომდინარე, რომლებიც დადასტურებულია განჭვრეტით, შესაძლებელია იმ კანონების მიღება, რომლებიც არ ექვემდებარება გონებით გააზრებას.

პოზიტივისტები კი, რომლებიც ამ მეთოდოლოგიას სრულიად ბუნებრივად თვლიან, მიიჩნევენ მას არაგონივრულად მორწმუნეებთან მიმართებაში და უარყოფენ მეტაფიზიკის ყველა კანონს. ამრიგად, ისინი ეწინააღმდეგებიან საკუთარ თავს.

სინამდვილეში კი, ეს წინააღმდეგობა არის საერთო სუსტი წერტილი ყველა ფილოსოფიური მიმდინარეობისთვის, რომლებიც ეწინააღმდეგებიან ერთღმერთიანობას. ამ წინააღმდეგობებთან დაკავშირებით, რომლებსაც ფილოსოფოსები მიეცნენ ღვთაებრივ ჭეშმარიტებებთან შეჯახებისას, ღირსმა იმამ რაბბანიმ თქვა შემდეგი:

”რა უცნაურია, რომ ადამიანები, რომლებიც მთელ თავის ცხოვრებას ახარჯავენ ლოგიკის შესწავლას, რომელიც ფიქრის დროს ხელს უშლის შეცდომების დაშვებას და სწავლობენ ამ მეცნიერებას უმცირეს დეტალებამდე, როცა აღმოჩნდებიან ისეთი საკითხების წინაშე, როგორიცაა ალლაჰის არსის, მისი სახეებისა და ქმედებების შეცნობა, კარგავენ თვითკონტროლს, ივინყებენ ლოგიკას და ყოველგვარ სისულელეს როშავენ. ისინი გვაგონებენ ისეთ ადამიანებს, რომლებიც მრავალი წლის მანძილზე დაკავებულნი იყვნენ სამხედრო ტექნიკის მომზადებით და როდესაც ბრძოლის დრო მოვიდა, ისინი დაიბნენ და დაივინყეს როგორ გამოეყენებინათ ეს იარაღი”.

პოზიტივიზმი ფილოსოფიის კიდევ ერთი განუყოფელი საფუძველია „ვალდებულების“ პრინციპი. პოზიტივისტებმა, რომლებმაც ვერ შეძლეს ნივთიერებების თვისებების ახსნა და მათი განსხვავება ლაბორატორიულად, მიიღეს ისინი როგორც „სავალდებულო“ (კუთვნილი, იძულებითი).

სინამდვილეში, პოზიტივისტების აზრის თანახმად, თითოეული მტკიცება უნდა იყოს დადასტურებული ლაბორატორიული ცდით, მაგრამ მათ ზოგიერთი არსებების თვისებები უპირობოდ მიიღეს, თვისებები,

რომლებიც მათ მიენიჭათ შექმნისთანავე, მათთვის თავისთავად, აშკარა წინააღმდეგობაა. (იხ. *“ისლამური მსოფლმხედველობა”, გვ. 46, 269.*)

მაგალითისთვის, პოზიტივისტები კმაყოფილდებიან მხოლოდ სხვადასხვა ფიზიკური მოვლენის მტკიცებულებებით, ნივთიერების სიმკვრივით და მისი სხვა თვისებებით, თუმცა, ისინი არ სწავლობენ მათ გამომწვევ მიზეზებს. რადგან შექმნის საიდუმლო მათ ინტერესებში არ შედის. ისლამი განმარტავს ყველა ამ მახასიათებელს “ღვთაებრივი წინასწარ განსაზღვრისა და ჰარმონიის” სიბრძნის თვალსაზრისით, რომელიც ჩადებულია ყველა არსების შექმნის მიზანში.

წმიდა ყურანი შეიცავს ბრძანებას ყველა მუ'მინისთვის, რომელიც კითხულობს წიგნს სახელწოდებით: “სამყარო”: “ნაიკითხეთ თქვენი ღმერთის სახელით, რომელმაც შექმნა ყველა ქმნილება” (*სურა, “ალ-ალიაქი”, 1*). ანუ აქ, ნაბრძანებია, როგორც გონებრივი, ასევე სულიერი გადასვლა ქმნილებიდან შემოქმედზე, ხელოვნების ნიმუშიდან მის ავტორზე, არსებიდან მის შემქმნელზე, ღვთაებრივი სახელების, სახეების და მისი ძალის გამოვლინებების მოსმენით. გარდა ამისა, ჩვენ ვიღებთ შეთავაზებას შევხედოთ სამყაროს არა თავად სამყაროს გულისთვის, არამედ მისი შემოქმედის გულისთვის.

მატერიალიზმის ფილოსოფია კი განიხილავს ქმნილებებს თავად ქმნილებების გულისთვის. ანუ, აქ არსებებს სწავლობენ მატერიალიზმის თვალსაზრისით, ამასთან იგნორირებას უკეთებენ მათ შემოქმედს. მას, ვინც ტილოს ათვალთქმნის, არ სურს მისი ავტორის ნახვა, ნაწარმოების შემსწავლელი თავს არიდებს მის

შემქმნელზე ფიქრს. ეს არის ერთ-ერთი მაგალითი იმისა, თუ როგორ უპირისპირდება მატერიალისტური მსოფლმხედველობის არასრულყოფილებასა და არასრულფასოვნებას, ისლამური მსოფლმხედველობის სიგანე, სიღრმე და ბრწყინვალეობა.

უფრო მეტიც, ისლამის თვალსაზრისით, ერთადერთი სრულყოფილი და ჭეშმარიტი არსება ყოვლისშემძლე ალლაჰია. ალლაჰის გარდა ყველა სხვა ქმნილება თავისი არსებობით მის წინაშე ვალშია. აქედან გამომდინარეობს, რომ “ადამიანი” ასევე არ არის სრულყოფილი, არამედ შეზღუდული არსებაა.

ფილოსოფიური სკოლები, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ შესაძლებელია იპოვო ჭეშმარიტება რელიგიის მხარდაჭერის გარეშე, აყენებენ ადამიანს ყველაფრის სათავეში და აღიქვამენ მას როგორც აბსოლუტურ რეალობას, ხოლო სხვა ქმნილებები მიჯაჭვულია და ემსახურებიან მას. ეგოსტი ფარაონი, რომელსაც სჯეროდა, რომ მთელი სამყარო მის გარშემო ტრიალებდა და ამპარტავანი ნემრუდი ნათელი მაგალითია იმ უბედურებისა, რომელიც წმინდა ყურანის შემდეგ აიათებში არის ნახსენები: **“ნუთუ არ გინახავთ ის, ვინც თავის ღმერთად აირჩია მიწიერი სურვილი?...”** (სურა “ალ-ჯასია”, 23).

ისინი, ადამიანის ბუნებისთვის დამახასიათებელი ისეთი ნაკლოვანებების დაფარვით, როგორიცაა შეცდომები, სისუსტე, დავინყება, ხელმოკლეობა, საჭიროებები და მღელვარება, მიისწრაფვიან ხალხს დაავინყონ, რომ ისინი “გამჩენის მსახურები” არიან. ეს ფილოსოფოსები, რომლებიც ცდილობენ შემთხვევითობამდე დაიყვანონ ყველა სასიცოცხლო და

ამქვეყნიური კურთხევა, რომელიც ალლაჰმა გარდამოუვლინა კაცობრიობას, ცდილობენ დახურონ ყოვლისშემძლე ალლაჰისადმი მადლიერებისა და მასზე ფიქრის კარი. ეს ყველაფერი, როგორც მოგეხსენებათ, არის ყველა ადამიანის აშკარა მტრის - ეშმაკის მთავარი მიზანი.

პოზიტივიზმის ფილოსოფიამ, რომელიც არის საფუძველი რელიგიის მონინააღმდეგე ყველა იდეისა, გაუშვა თავისი ყლორტები ცხოვრების ყველა სფეროში. მაგალითისთვის, კომუნიზმმა გავლენა მოახდინა ეკონომიკურ ცხოვრებაზე, ხოლო ფროიდიზმმა გავლენა მოახდინა სექსუალურ ურთიერთობებზე, რამაც წარმოშვა ისლამის სანინააღმდეგო განსხვავებული შეხედულებები. ყველა მათგანი ეყრდნობა პოზიტივიზმს, რომელიც უარყოფილია ქრემატიტების მიღწევაში მისი არასრულყოფილების გამო.

გონება - ორლესული დანა

”ისინი, ვინც გონების ძალებს უსაზღვროდ მიიჩნევენ, იძულებულნი არიან დაეთანხმონ იმას, რომ გონიერი ადამიანები დანაშაულებს არ უნდა სჩადიოდნენ. თუ ჭკუა არის ჭეშმარიტების შეცნობის მძლავრი საშუალება, მაშინ რატომ სჩადიან ჭკვიანი ადამიანები დანაშაულს? რატომ არიან ცუდი საქმეების დამცველი? მაშინ, როცა ყველა ადამიანური სისტემა მსჯავრდებულისთვის განაჩენის გამოტანისას ეთანხმება იმას, რომ მსჯავრდებული საღ გონებაზე უნდა იყოს. იმ შემთხვევაში თუ დამტკიცდება, რომ დანაშაულის ჩადენის დროს ადამიანი არ იმყოფებოდა საღ გონებაზე, მაშინ მისი ქმედებები დაუსჯელი რჩება.

ეს ნიშნავს, რომ დანაშაულის დასჯის ლოგიკური საფუძველია ის ფაქტი, რომ დამნაშავე არის გონიერი ადამიანი და ის გონებრივად სრულყოფილია. ასეთ შემთხვევაში, იმის დაჯერება, რომ გონება არის საკმარისი საშუალება სიკეთეების მისაღწევად და ასევე, მიუხედავად ამისა, მისი დასჯა გადაცდომის ჩადენისათვის არის ერთგვარი წინააღმდეგობა. ისლამი შორს არის ამის გაგებისგან, რადგან ის ადამიანის გონებას მიიჩნევს აუცილებელ, მაგრამ არა საკმარის საშუალებად“. (იხ. *“ისლამური მსოფლმხედველობა”, გვ. 36.*)

გონება ორპირიან დანას ჰგავს. ის შეიძლება იყოს, როგორც სიკეთის ქმნის, ასევე ცუდი საქციელის ჩადენის საშუალება. გონების გამოყენებით, შე-

საძლებელია, როგორც დანაშაულის ჩადენა, ასევე კეთილშობილური საქმეების კეთება... გონების დახმარების გარეშე შეუძლებელია მიაღწიო იმ უმაღლეს დონეს, რომლის მიღწევაც მხოლოდ ალლაჰის მსახურს შეუძლია. თუმცა, ხშირად სწორედ რომ გონება აიძულებს ადამიანს დაეცეს “ბალ ჰუმ ადალლის“ (იხ. სურა “ალ-ა’რაფ”, 7/179; “ალ-ფურქან”, 25/44.), მდგომარეობამდე, ანუ დაეშვას ყველაზე დაბალ დონეზე, ცხოველების დონის ქვემოთაც კი.

გონების არსი

ფილოსოფოსები თავიანთი გონებით დაეუფლნენ ქეშმარიტების გარკვეულ ნაწილს და მათზე დაყრდნობით განავითარეს მთელი სისტემები. თუმცა, მათ საზოგადოებას უფრო მეტი ზიანი მიაყენეს, ვიდრე სარგებელი. გარდა ამისა, მათი მეორე შეცდომაა ის ფაქტი, რომ მათ გაბედეს ადამიანის არსის ახსნა, მხოლოდ მის სურვილებსა და საჭიროებებზე დაყრდნობით. პიროვნების მახასიათებლებისგან მხოლოდ ერთი რეალობის გამოვლენის შემდეგ, ისინი ადიდებდნენ და განავრცობდნენ მას სხვებზე, დაჰყავდათ ყველა სასიცოცხლო მოთხოვნილება მხოლოდ ერთადერთზე. ეს თეორია ცნობილია როგორც “მონიზმის” თეორია.

მაგალითისთვის, ზიგმუნდ ფროიდმა (გარდ. 1939 წ.) თავის ნაშრომში წამოაყენა თეორია ადამიანის ცხოვრების აზრის შესახებ, რომელიც იმდენად პრიმიტიულია, რომ ადამიანების ცხოვრებას უთანაბრებს გარეული ცხოველების არსებობას. მრავალრიცხოვანი და ურთულესი ქეშმარიტებები მან დაიყვანა პრიმიტიულობამდე, რითიც უბიძგა ადამიანს უწესობისა და სამარცხვინო ქმედებისკენ. ვინაიდან, ამ მეცნიერმა, პირველ ადგილზე წამოწია სექსუალური დაკმაყოფილების გრძნობა, ადამიანის ყველა ცხოვრებისეულ აქტივობას განიხილავდა სწორედ ამ თვალსაზრისით და ყველა მოვლენას საფუძვლად დაუდო ეგრეთ წოდებული “ლიბიდო”. *(ლიბიდო - ფროიდის მოძღვრების თანახ-*

მად, სასიცოცხლო ენერჯია, რომელიც ვლინდება სექსუალური ლტოლვის (ინსტინქტის) სახით.)

რა თქმა უნდა, ეს მიდრეკილება ჩადებულია ჩვენში დაბადებიდანვე და ახდენს გარკვეულ გავლენას ჩვენს ქცევაზე. თუმცა, ფროიდის მცდარი შეხედულება იმაში მდგომარეობს, რომ მან ლიბიდო მიიჩნია ადამიანის ყველა ქმედების მთავარ მიზეზად და დაუკავშირა იგი ცხოვრების ყველა სფეროს. ეს იმის მსგავსია, როცა რომელიმე ციციქნა საგანი მისი დათვალიერებისას ობიექტივში იმდენად იზრდება ზომასში, რომ შეუძლებელს ხდის მის ირგვლივ არსებული სხვა საგნების დათვალიერებას.

სწორედ ეს მომენტი არის ერთ-ერთი განსხვავება ისლამურ რაციონალიზმსა და დასავლური ფილოსოფიის რაციონალიზმს შორის, რომელსაც გრანდიოზული და მრავალმხრივი ჭეშმარიტებები დაჰყავს მხოლოდ რაღაც ძალიან პრიმიტიულამდე, ცდილობს რაღაც ნაწილობრივი გამოიყვანოს მთლიანად, რაც მათ მთელ იდეას მცდარს და წინააღმდეგობრივს ხდის.

ისლამური რაციონალიზმი მცირეს განიხილავს, როგორც ერთი მთლიანის შემადგენელ ნაწილს, მოძრაობს მთლიანიდან ნაწილობრივისკენ, რომელსაც ის ამგვარად უთმობს დამსახურებულ ყურადღებას, განიხილავს მას კომპლექსში სხვა შემადგენელ ნაწილებთან ერთად, ეყრდნობა თავჰიდის, გაერთიანების, სრულყოფილების პრინციპებს და ყოველთვის რჩება ამ იდეების ერთგული.

მაგალითისთვის, ისლამი ასევე იღებს ადამიანის სექსუალურ ლტოლვას, როგორც რეალობას. ის არ

გმობს, არამედ გარდაქმნის ამ მიდრეკილებას, რომელიც ადამიანებს მიეცათ გამრავლებისთვის და კანონიერი ქორწინების შესრულებით აქცევს მას ნებადართულობის ფარგლებში. ის, რაც არ სცდება ამ ფარგლებს, მიჩნეულია კანონიერად და დასაშვებად, ხოლო ყველაფერი დანარჩენი (და ამაში არის უდიდესი სიბრძნე) აკრძალულია.

ზუსტად ასევე კარლ მარქსი, დარვინი და მრავალი მათი მსგავსი მატერიალისტი ფილოსოფოსი, რომლებიც მოკლებული იყვნენ ღვთაებრივი გამოცხადებებით ხელმძღვანელობას, განიხილავდნენ ადამიანს მხოლოდ როგორც ბიოლოგიურ არსებას და უარყოფდნენ მის სულიერ სამყაროს, რის გამოც გახდნენ მილიონობით ადამიანის სულიერი და სოციალური სიღარიბის მიზეზი. კომუნიზმის უტოპიურ იდეას, რომლის აშენებასაც ისინი მე -20 საუკუნეში ცდილობდნენ, არანაირი შედეგი არ ჰქონია, გარდა იმ ადამიანების ცხოვრების დაბნელებისა როგორც ამქვეყნიურ ისე იმქვეყნიურ სამყაროში, რომლებიც ცხოვრობდნენ იმ ტერიტორიებზე, სადაც შენდებოდა კომუნიზმი.

კარლ მარქსი, ეკონომიკის წინა პლანზე წამოწევით, ცდილობდა ყოფიერების საკითხების და მასში მიმდინარე მოვლენების ამოხსნას. სხვების მსგავსად, მან საფუძვლად აიღო ერთი მთლიანის მცირე ნაწილი და იგნორირებას უკეთებდა მის დანარჩენ შემადგენელ კომპონენტებს. ამრიგად, გონება, მოკლებული გამოცხადებების ხელმძღვანელობას, არღვევს წონასწორობას და ჰარმონიას. რა ხდება ასეთ შემთხვევაში? ლიბერალები, რომლებიც ცხოვრებას განიხილავენ ეკონომიკური თვალსაზრისით, არ ანიჭებენ მნიშვნელობას ფულადი სახსრების გამომუშავების

გზებს, კაპიტალისტები ადამიანებს მექანიზმის ამ ძრავებად აქცევენ, რომლებიც ატრიალებენ ეკონომიკის ბორბალს, კომუნისტები და სოციალისტები თავიანთ ცხოვრებას ფუჭად ფლანგავენ იმაზე კამათში, თუ ვინ არის ქონების მესაკუთრე.

მათ, ისევე როგორც სხვა მსგავს სისტემებს, არ გააჩნიათ სულიერი მხარე. მათში არ არის არც მონყალეობა, არც თანაგრძნობა, არც სინდისი, არც გონივრულობა...

ისლამმა აღიარა მატერიალური აუცილებლობა, როგორც ჩვენი ცხოვრების მრავალი სხვა რეალობა და მას სათანადო ყურადღება მიაქცია. გარდაქმნა ეს რეალობა გამოცხადებების ფონზე, მან გამოაცხადა ის ყველაზე მისაღებ ფორმად ადამიანის სიმშვიდის, სულიერი წონასწორობისა და კეთილდღეობისთვის. ასევე, მიუთითა ფულადი სახსრების მოპოვების ნებადართულ და ამკრძალავ გზებზე.

ისლამი აწვდის ინფორმაციას მთელ კაცობრიობას, რომ ქონება ეკუთვნის არა ცალკეულ ინდივიდს, არა მთელ საზოგადოებას, არამედ მხოლოდ ყოვლისშემძლე ალლაჰს. მუსლიმი მოქმედებს მხოლოდ როგორც ხაზინადარი, რომელიც უფლის ნებართვით ეკონომიკურად განკარგავს მისთვის გარკვეული პერიოდით მინიჭებულ სახსრებს. ისლამი ასევე აცხადებს, რომ ამქვეყნიური რჩება მოკვდავ სამყაროში და ადამიანი, ამ ცხოვრებაში გარკვეული ქმედებების განხორციელებით, გადის გამოცდას და ემზადება მარადიული სიცოცხლისთვის. მან ადამიანს დააკისრა პასუხისმგებლობა მთელ საზოგადოებაზე.

“ის, ვინც მაძლარი იძინებს მაშინ, როცა მისი მეზობელი მშვიდია (ნამდვილ) მუ’მინად არ ითვლება.”
(*ჰაკიმი, II, 15*)

“ის, ვინც არ იზიარებს სხვა მორწმუნის მწუხარებას, არ არის ჩვენგანი.” (*ჰაკიმი, IV, 352; ჰაისემი, 87.*)

ეს პრინციპები, მუსლიმებს აქცევს ერთმანეთის მიმართ პასუხისმგებლად, რომლის ნყალობითაც მყარდება სოციალური სამართლიანობა და სოლიდარობა. მაგალითად, ისლამის ისტორიაში არის ასეთი პერიოდები (უმარ იბნ აბდულაზიზის მმართველობის დროს), როდესაც საზოგადოებაში შეუძლებელი იყო ერთი ღარიბი ადამიანის პოვნა, რომელსაც მოწყალეობა დასჭირდებოდა.

ისლამში თანაგრძნობის გამოვლენის კიდევ ერთი შემთხვევა: ისლამურ სახალიფოში ფუნქციონირებდა 26 ათასი საქველმოქმედო ფონდი (ვაკფი), რომელიც მოიცავდა საზოგადოების ყველა ფენას და არ ტოვებდა მასში არც ერთ სუსტ ადგილს. აღნიშნული ხელს უშლიდა ღარიბ ფენას მდიდარ თანამოქალაქეებთან მიმართებით გაჩენოდა ისეთი გრძნობები, როგორცაა სიძულვილი, შური და ღვარძლი, ხელს უწყობდა სულიერ სიმშვიდეს და ჰარმონიას საზოგადოებაში.

ამრიგად, ისლამმა გარდაქმნა ეკონომიკა, ისევე როგორც ჩვენი ცხოვრების ყველა დანარჩენი მხარე, ისეთი სრულყოფილი გზით, რომელიც ხელს შეუწყობდა, როგორც ცალკეული ინდივიდის, ასევე მთელი საზოგადოების კეთილდღეობას, როგორც ამ ქვეყნად, ასევე მარადიულ სამყაროში.

აქედან გამომდინარე, ნებისმიერი მუსლიმისთვის გონივრულია ის რეალობა, რომელიც შეესაბამება ღვთაებრივ გამოცხადებებს და რომელიც თავის თავში შეიცავს აღქმის სიღრმესა და სიგანეს, როგორც მოკვდავი სამყაროს, ასევე საიქიოს გათვალისწინებით.

ამ თვალსაზრისით, ყველა მუსლიმს გამუდმებით ახსოვს შემოქმედი - დიადი, სრულყოფილი არსება, რომელიც ადამიანის წარმოსახვას აღემატება, რომელმაც ყველაფერი არაფრისგან შექმნა და სიცოცხლე მისცა მის ქმნილებებს და იგი ახსოვთ, როგორც გონებით, ასევე გულით. მას აქვს იმედი, რომ შეხვდება გამჩენს მარადიულ ცხოვრებაში. არცერთ ფილოსოფიურ სწავლებას, რომელიც მხოლოდ ადამიანის გონების ნაყოფია, არ შეუძლია მისცეს ადამიანს ასეთი სულიერი სიმშვიდე და კმაყოფილება.

ამიტომ, შეხედულებებისა და იდეების უმრავლესობას, რომელსაც დასავლელი რაციონალისტები გონივრულად და ლოგიკურად თვლიან, ისლამი არ აღიარებს. ის ადამიანები, რომლებიც გონების გამოყენებით ვარდებიან ათეიზმში ან არ აღიქვამენ საკმარისად სერიოზულად რელიგიურ მცნებებს, ან ნებადართულად მიიჩნევენ რაიმე ამორალურ ქმედებას, გონივრულ ადამიანებად არ ითვლებიან. ვინაიდან, გონება გონებად რჩება მხოლოდ მაშინ, როცა ემორჩილება აბსოლუტურ ჭეშმარიტებას.

პოეტი ფიზული, გონების სისუსტეს, რომელიც მიჰყვება საკუთარ გზას და არ უსმენს ღვთაებრივ ჭეშმარიტებებს, რომლებიც ადამიანს ჭეშმარიტ გზაზე აყენებენ, ასე აღწერდა:

მე ვთხოვ გონებას დელაღეთს (მტკიცებულება),
მაგრამ მას შევეყავარ დაღაღეთში (შეცდომაში)...

“ანუ, მე მსურს მივიღო ჩემი გონებისგან გზა-
მკვლევითი ჭეშმარიტებისკენ. და ის, პირიქით, მიბიძგე-
ბს შეცდომისა და სიცრუისკენ.”

არა მხოლოდ გონება განსაზღვრავს ადამიანის
მდგომარეობას და ქცევას, არამედ ცხოვრებაში ის
უფრო ხშირად ხელმძღვანელობს გრძნობებით, ვი-
დრე გონებით. ამრიგად, ჭეშმარიტებისა და კეთილ-
დღეობის მისაღწევად, აუცილებელია მოვახდინოთ
სრულყოფა, აღვზარდოთ ღვთაებრივი გამოცხადებე-
ბის თვალსაზრისით, არა მხოლოდ გონება, რომელიც
არის ჩვენი ფიქრების ცენტრი, არამედ გულიც - ჩვენი
გრძნობების წყარო.

ამისათვის საჭიროა სულიერი აღზრდა: სულის
განწმენდა და ნაფსის (ვნებების) მოთვინიერება, რო-
მელიც წარმართავს ჩვენს გრძნობებს, აზრებს და მო-
ქმედებებს ღვთაებრივი ჭეშმარიტებებით განათებულ
გზაზე.

წინააღმდეგ შემთხვევაში, ადამიანი ვერ დააღწე-
ვს თავს ცრუ დასკვნებსა და უგუნურ ქმედებებს,
რომლებისკენაც შეიძლება მიიყვანოს მისმა მიწიერმა
მიჯაჭვულობამ. ის თავის სიცოცხლეს ილუზიაში გა-
ატარებს, სიღარიბეს ბედნიერებად მიიღებს. მიუხე-
დავად იმისა, რომ ის მთლიანად ჩაეფლობა საკუთარ
შეცდომებსა და არასწორ შეხედულებებში, ის კვლავ
გააგრძელებს ფიქრს, რომ ის მართალია. მაშინაც
კი, თუ ის ჩაიდენს ყველაზე მძიმე დანაშაულს, სინ-
დისი მას სულ მცირეოდენითაც კი არ შეაწუხებს. ის

ჩაეშვება ბოროტებისა და უსამართლობის, ცის თა-
ლის შემარყევველ სამყაროში, სულიერი სიბრმავისა და
უგრძნობელობის გამო, ჩათვლის, რომ მისი მდგომა-
რება სწორი და ბუნებრივია.

მსახურება როგორი გონებით?

კაცობრიობის ისტორიაში არ არის ცნობილი არცერთი ტირანი, რომელსაც საკუთარი თავი ყველაზე ჭკვიან ადამიანად მიაჩნდა და რომელსაც ოდნავ მაინც დატანჯავდა სინდისის ქეჯნა მის მიერ ჩადენილი ქმედებების გამო. ვინაიდან, ყველა მისი არაადამიანური ქმედება მას ყველაზე გონივრულად ეჩვენებოდა.

მექაში წინა ისლამურ პერიოდში მამებმა ცოცხლად დამარხეს თავიანთი ახალშობილი ქალიშვილები, ყურადღებას არ აქცევდნენ მათი დედების გულისგამგმირავ ყვირილს. იმავე ქალაქში, მონათმფლობელს შეეძლო მშვიდად მოეკლა თავისი მონა, ამასთან მცირედი სინანულისა და ნერვიულობის განცდის გარეშე. ამ ხალხისთვის მონის მოკვლა იგივე იყო, რაც შუშის ჩეხა. უფრო მეტიც, მთელი ეს ველურობა და ძალადობა მათ სრულიად ბუნებრივ და კანონიერ უფლებებად ითვლებოდა.

ჰუნების ბელადმა ატილამ, რომელმაც დაიპყრო უზარმაზარი ტერიტორიები ცენტრალურ აზიაში, ყარაყუმის უდაბნოდან დასავლეთ ევროპამდე, მათ შორის რომი, დატოვა მხოლოდ ზღვა სისხლი, ტანჯვა და ცრემლი 7000 კმ-იან სიგრძის ტერიტორიაზე.

მონღოლთა მმართველმა და სამხედრო ლიდერმა ჰულაგუმ, რომელმაც დაიპყრო მსოფლიო ცივილიზაციის ცენტრი ბაღდადი, დაახრჩო მდინარე ტიგროსში 400 ათასი უდანაშაულო მუსლიმი. უფრო

მეტიც, ის იმდენად იყო შეპყრობილი სიძულვილით და სისასტიკით, რომ მან უბრძანა წყალში გადაეყარათ მორწმუნეთა მიერ უდიდესი სკრუპულოზურობითა და სიყვარულით დაწერილი ნამუშევრების დიდი რაოდენობა. იმ დროს ტიგროსი შეიღება სისხლისა და მელნისფრად. თავად ტირანი, ამ დაუნდობელი ქმედებების ჩადენისას, არ განიცდიდა დანაშაულის უმცირეს გრძნობასაც კი.

ალექსანდრე დიდის ლაშქრობას მაკედონიიდან ინდოეთში, ჩინგიზ-ყაენისა და თემურლენგის ჯარების გამარჯვებებს, ასევე თან ახლდა არნახული სისასტიკის გამოვლინებები, მათ დატოვეს მხოლოდ მილიონობით ადამიანის ტანჯვა, ცრემლები და სისხლით გაჟღენთილი მიწები.

თანამედროვე ისტორიის შესწავლისას, საკუთარ თავს ჰკითხავთ: ნუთუ კომუნიზმი, აგებული ოცი მილიონი ადამიანის თავის ქალაზე, არ არის უზნეო გონების დამბადებელი? ჭეშმარიტებისა და ელემენტარული სამართალის თვალსაზრისით ამ მოვლენების შესწავლისას თვალნინ გაიელვებს სულისგამყინავი სურათები, რომლებიც ყველაზე მტკიცე ადამიანებსაც კი ააკანკალებენ.

მიუხედავად იმისა, რომ ეს ტირანები დიდ წარმატებად მიიჩნევენ მათ მიერ ჩადენილ დანაშაულებს, რაც კაცობრიობის სირცხვილია, საბოლოოდ ისტორიაში ისინი დარჩებიან მხოლოდ როგორც ყველაზე სასტიკი ძალადობის წამქეზებელნი, რომლებიც მათ განახორციელეს მხოლოდ თავიანთი ამბიციების გამო.

ეს ადამიანები შეიძლება ყოფილიყვნენ გენიალურები, ნიჭიერები და გამჭრიახები. თუმცა, იმის გამო,

რომ მათ არ ჰქონდათ სულიერი განათლება, დაემორჩილნენ თავიანთ ნაფსს და არ განწმინდეს საკუთარი გულები, ყველა მათი ნიჭი და უნარი გახდა ბოროტების ჩადენის იარაღი. მათ დააძინეს თავიანთი სინდისი და ჩაახშეს საკუთარ თავში თანაგრძნობისა და გულმონყალების გრძნობა. ეს გამონვეულია იმით, რომ, როდესაც ტირანები სჩადიან ადამიანის გონებისთვის მიუწვდომელ დანაშაულებს, მათი გონება აღიქვამს ამ დანაშაულებს როგორც სრულიად ბუნებრივ და აუცილებელ ქმედებებს.

კაცობრიობის მთელი ისტორიის განმავლობაში, ყველა სასტიკი დიქტატორი ყოველთვის თვლიდა თავს მართლად და ჩადენილ დანაშაულებში სხვებს სდებდა ბრალს. ისინი, ვინც ახორციელებენ ასეთ ძალადობას, მიიჩნევენ, რომ მათი ქმედებები ყველაზე გონივრულია, რადგან მათი გონება დახურულია ღვთაებრივი ჭეშმარიტებისათვის. საბოლოო ჯამში, ისინი იმდენად უგუნურები და დაუდევრები ხდებიან, რომ უკვე აღარ შეუძლიათ დაინახონ, რა მოუტანა მათ ამ ძალადობამ, სანაცვლოდ იღებენ მათ მიერ დაჩაგრული მილიონობით ადამიანის ნყევლას და მარადიულ სამყაროში საკუთარი თავისთვის იგროვებენ სასჯელს და ტანჯვას.

ასეთი სურათების დანახვა შესაძლებელია კაცობრიობის ისტორიის ყველა პერიოდში. მაგალითისთვის, დიდმა ისლამურმა მქადაგებელმა აბუ ჰანიფემ მიიღო მოწვევა ბაღდადის ყადის თანამდებობაზე, რომელიც იყო უმაღლესი ტიტული ხალიფას შემდეგ. თუმცა, იცოდა, რომ თანხმობის შემთხვევაში ის გახდებოდა იარაღი, სასტიკი მმართველების ხელში, მოუწევდა მათი უსამართლო ბრძანებების შესრულება.

ბა, რომლებიც არღვევდნენ ჩვეულებრივი ადამიანების უფლებებს, მან უარი განაცხადა ამ შეთავაზებაზე. უარის მიღების შემდეგ, ვერ გაიგეს უარის თქმის მიზეზი, დაემუქრნენ ამ დიდ მოაზროვნეს პატიმრობითა და გაროზგვით. თუმცა, მსოფლიოში ყველაზე გამორჩენილმა მქადაგებელმა აბუ ჰანიფამ ეს სასჯელი მარადიულ ტანჯვას ამჯობინა.

ამრიგად, ის ადამიანები, რომლებიც არიან მძევლები ამქვეყნიური ვნებებისა და ნაფსის დაუოკებელი სურვილებისა, იმდენად სულელები ხდებიან, რომ მათ აღარ შეუძლიათ თავიანთი შეცდომების დანახვა. რაც არ უნდა დიდი იყოს ასეთი გონება, მას არ შეუძლია თავი დაიხსნას გადაცდომისა და ძალადობის ჩადენისგან.

ის ტირანები, რომლებმაც მიიჩნიეს, რომ იმამ ალ-ა'ზამის (იმამთა შორის უდიდესის) მიმართ მიღებული გადაწყვეტილება იყო სწორი, ითხოვდნენ ამ გადაწყვეტილების აღსრულებას და იცავდნენ მის მართებულობას, დაიკარგნენ ისტორიის ჩიხებში, მათი სახელები არავის არ გაახსენდება. თუმცა მაღალღირსი აბუ ჰანიფე, უდიდესი იმამთა შორის, ჰანეფიტური მიმდინარეობის დამაარსებელი დღემდე აგრძელებს ცხოვრებას ჩვენს გულებში და იღებს მაღლიერების ლოცვებს თავისი მისამართით.

სალი გონება...

ისტორია მოწმობს, რომ ფარაონები, ნემრუდი, ატილა, ალექსანდრე მაკედონელი, ჰულაგუ და მრავალი სხვა მათი მსგავსი ტირანი, რომლებიც საკუთარი გონების მძევლები იყვნენ, თავიანთი დანაშაულების გამო კაცობრიობის მტრები გახდნენ.

ის ჭეშმარიტება, რომელიც ეხმარება ადამიანს ნამდვილი ბედნიერების მიღწევაში რუმმა შემდეგნაირად გამოსატყობს:

ნუ დაივიწყებ, რომ ფილოსოფიური აზრები, რომლებიც დაბადებულია ადამიანური ბუნებიდან, არ არის ჭეშმარიტება, არაა დაბადებული ალლაჰის დალოცვილი ნათელისგან. მინიერ ფილოსოფიას შეუძლია მხოლოდ გააძლიეროს ეჭვები.

ნუ დაივიწყებ, რომ მხოლოდ სულიერი ჭეშმარიტება აღიყვანს ადამიანს ზეცამდე და აამაღლებს მას ყველასა და ყველაფერზე.

სამნუხაროდ, ზოგიერთი ჭკვიანი ფილოსოფოსები - ეშმაკის ხასიათის მქონე ბრძენები, თავს სხვებზე მაღლა მდგომებად მიიჩნევენ და წინ მიიწევენ მოტყუებით. თავიანთი, რელიგიის სანინალმდეგო მსჯელობებით, ისინი ჩაგრავდნენ ალლაჰის მართალ მსახურებს. მიიჩქაროდნენ გონებისთვის მიუწვდომელი საქმეებისა და მსოფლმხედველობითი სისტემებისკენ!

მათ გათელეს მოთმინება, ყოვლისმომტვევებლობა, კეთილმოსურნეობა და გულუხვობა, რომლებიც ჭეშმარიტი სულიერი სარგებლისა და სიმდიდრის ელექსირია”.

სულიერი სიმშვიდე - სიბრძნეში...

☛ ფილოსოფოსებმა განაცხადეს, რომ ისინი შეძლებენ ჭეშმარიტების მიღწევას გრძნობების ორგანოებისა და გონების დახმარებით, რომელიც არ არის მოკლებული მრავალ სისუსტეს და შეზღუდული თავის შესაძლებლობებში, თუმცა ამ საშუალებებით მათ ვერ შეძლეს ვერც საკუთარი თავის დაკმაყოფილება და ვერც სხვა ადამიანების.

☛ ისინი, ვინც დაკავებულნი იყვნენ ქელამით (ღვთისმეტყველება), ღვთაებრივი გამოცხადებების ფონზე ცდილობდნენ გონების პრინციპებზე დაფუძნებული მსჯელობისა და შედარების გზით გამოსავლის პოვნას. თუმცა, მათაც, იმის გამო, რომ იყენებდნენ მხოლოდ საკუთარ ჭკუას, სარგებელი მოუტანეს საზოგადოებას მხოლოდ იმ საკითხებში, რომლებიც ექვემდებარება გონებას, მათ ვერ მოახერხეს თავიანთი სულების დაკმაყოფილება იმ საკითხებში, რომლებიც ადამიანური გაგების ფარგლებს მიღმაა.

☛ სუფიზმის ნამდვილმა მიმდევრებმა, რომლებიც მიჰყვებოდნენ წმინდა ყურანსა და სუნას, ისეთ საკითხებში, სადაც მხოლოდ გონების ძალა არ არის საკმარისი, გააგრძელეს თავიანთი გზა ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიმართ სულის მორჩილების ფრთებზე, რის შედეგადაც მიაღწიეს ჭეშმარიტების ჰორიზონტებს და გახდნენ მა'რიფათულლაჰის (განათლებულობის)

ღირსნი. ადამიანის სულს შეუძლია ჭეშმარიტი სიმშვიდის პოვნა მხოლოდ სიბრძნის მოპოვებით.

მაგალითისთვის, კეთილშობილი ალი ზემოთქმულის შესახებ ამბობდა:

“დაამშვიდეთ თქვენი სულები ბრძნული სიტყვებითა და საქმეებით. რადგან ისინი, თქვენი სხეულის მსგავსად, იღლებიან”.

“უთხარით ადამიანებს ბრძნული სიტყვები, რომლებიც მათ აზროვნებისა და ფიქრისკენ უბიძგებს, რათა მათ სულებმა მოიპოვონ სიმშვიდე”.

“სიბრძნის” გაგება პირდაპირი მნიშვნელობით ნიშნავს “საგნების ჭეშმარიტი არსის, შემთხვევებისა და მოვლენების საიდუმლო მხარის გაგებას”.

სიბრძნე ნიშნავს ყოფიერების კანონების გააზრებაში საკუთარი უმნობის აღიარებას გონების მიერ. მრავალი საიდუმლოს გაგება, რომელიც გონებისთვის მიუწვდომელია, მხოლოდ სიბრძნით არის შესაძლებელი. სამყაროში ღვთაებრივი ძალის გამოვლენის ჭეშმარიტი მნიშვნელობის გაგება შესაძლებელია მხოლოდ სიბრძნის პრიზმაში.

სიბრძნის გარეშე, ყველა საიდუმლო ამოუხსნელი დარჩებოდა.

და თუ ისინი საიდუმლოდ დარჩებოდნენ, მაშინ სულები ვერ შეძლებდნენ ღვთაებრივი ცოდნის მიღებას. ასევე არ იქნებოდნენ ღვთისმოსავი გამოჩენილი ადამიანები, ალლაჰის მრავალი სხვა მშვენიერი მსახური, რომლებიც მისაბაძი მაგალითები გახდნენ ყველა

მუ'მუნისთვის და ორიენტირების მიმცემი - ჭეშმარიტი გზისა.

სიბრძნის წყაროები წინააღმდეგობის განევას შეძლებენ მხოლოდ იმ გულებში, რომლებმაც განინმინდეს საკუთარი თავი და გაიარეს განვითარების გარკვეული სულიერი გზა. ამიტომ, მუ'მინი, მისი მაცნის წიგნისა და სუნას ხელმძღვანელობით თავისი სულის განწმენდისას, სუფთა გულის ფლობის პატივის ღირსი ხდება.

ცოდნის მიღების საბოლოო მიზანია სიბრძნის სიღრმეებში ჩაშვება, წმინდა ყურანში, სამყაროსა და ადამიანში დაფარული ღვთაებრივი ხელოვნების უსასრულო საიდუმლოებების შემეცნება, ყველა არსების თითოეულ ნაწილაკში ალლაჰის ძალისა და სიდიადის გამოვლინებების შემეცნება.

მაგალითად, მედიცინა სწავლობს ადამიანის სხეულის საოცარ ბიოლოგიურ მექანიზმებს, რომლებიც თავად ალლაჰმა დაადგინა. ბოტანიკა იკვლევს ღვთაებრივ კანონებს, რომლებიც ყოვლისშემძლემ ჩადო დედამიწაზე არსებული ყველა მცენარის ცხოვრებაში. სიბრძნე - ეს არის ყველა კანონისა და პრინციპის მფლობელისა და დამფუძნებლის შეცნობა, რომელთა შესწავლითაც დაკავებულნი არიან ჩვეულებრივი მეცნიერებები. რადგან მეცნიერების ჭეშმარიტი მიზანია - ამ ცოდნის თავდაპირველი წყაროს საიდუმლოებების გულით შეცნობა და არა ცოდნის შეგროვება ტვინში. ეს შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ სული განათებული იქნება ღვთაებრივი სინათლით.

ყოვლისშემძლე ალლაჰი იუწყება:

(აღლაჰი) სიბრძნეს აძლევს, ინებებს ვისაც. ხოლო ვისაც სიბრძნე მიეცა, უთუოდ, დაჯილდოვდა იგი უზვი სიკეთით. და ვერ ჩანვდება ამას, თვინიერ გონიერისა. “ (სურა „აღ-ბაყარა“, 269).

ამიტომ, მხოლოდ სუფიზმის მიმდევრებმა მოახერხეს ადამიანთა სულების გაცოცხლება, თავიანთი სამაგალითო ცხოვრების წესით და მათ შემდეგ დატოვებული ნამუშევრებით, რის საშუალებითაც ამომწურავ პასუხებს სცემენ ცხოვრებისეულ კითხვებსა და პრობლემებს.

გასული ასწლეულის ერთ-ერთმა გამოჩენილმა ისლამის მიმდევარმა მეცნიერმა მუჰამად ჰამიდულლაჰმა თქვა შემდეგი:

”ჩემი აღზრდა ემყარებოდა რაციონალიზმს. სამართლის სფეროში ნაშრომები და კვლევები მაიძულებდნენ უარმეყო ყველაფერი ის, რისი დამაჯერებლად აღწერა და დამტკიცება არ შეიძლებოდა. და მე ვასრულებდი ღვთისმსახურებას, როგორც ლოცვას, მარხვას და ა. შ. არა სუფიზმის, არამედ სამართლებრივი მიზეზების გამო. ჩემს თავს ვეუბნებოდი:

“აღლაჰი არის ჩემი გამჩენი, ჩემი ბატონი. ამიტომ, მე უნდა შევასრულო მისი ყველა ბრძანება. გარდა ამისა, უფლებები და მოვალეობები ურთიერთკავშირშია. აღლაჰმა მიბრძანა მათი შესრულება ჩემივე კეთილდღეობისთვის. ამ შემთხვევაში, მე ამისთვის მას მაძღობა უნდა გადავუხადო”.

იმ დროიდან, როდესაც დავინწყე ცხოვრება დასავლურ საზოგადოებაში (პარიზის შემოგარენში), გაკვირვებით ვამჩნევდი, რომ ქრისტიანები ისლამს

იღებენ არა ფიქჰისა (ისლამური კანონი) და ქელამის მეცნიერთა სამეცნიერო ნაშრომების წყალობით, არამედ მართალთა, როგორც არის იბნ არაბი და მავლანა, ნაშრომების წყალობით. და მე თვითონაც შევამჩნიე, რომ როდესაც მე მთხოვენ განმარტებას ისლამში არსებულ რომელიმე თემაზე და თუ ჩემი პასუხი ლოგიკურ მტკიცებულებებს ეფუძნება, მაშინ ის არ აკმაყოფილებს ჩემს თანამოსაუბრეს. თუმცა, როდესაც მე ვაძლევ განმარტებებს, დაფუძნებულს სუფიზმზე, მაშინ შედეგი არ აყოვნებს. საბოლოოდ, თანდათან დაგკარგე გონების მეშვეობით ზემოქმედების უნარი.

ახლა მე მჯერა, რომ ისევე როგორც ყაზან-ყაენის პერიოდში ჰულაგუს დამანგრეველი შემოსევის შემდეგ, ასევე ჩვენს დროში, ყოველ შემთხვევაში ევროპასა და აფრიკაში ისლამის მსახურებისთვის საჭიროა არა იარაღი, არა გონება, არამედ სული, ანუ სუფიზმი.

ამის შემდეგ დავინყე სუფიზმის ზოგიერთი ნაშრომის შესწავლა. ამან მე თვალები ამიხილა. მე მივხვდი, რომ შუამავალ მუჰამედის დროინდელი სუფიზმი და დიდ მართალთა გზა არაა უბრალო სიტყვებზე მუშაობა, უაზრო და არასაჭირო საქმეების კეთება, ეს არის უმოკლესი გზით (სუფიზმი) სვლა, რომელიც არის ადამიანსა და ალლაჰს შორის, რაც პიროვნული განვითარების გზის ძიებაა.

ადამიანი ეძებს მისთვის დაკისრებული პასუხისმგებლობების მიზეზებს. სულიერ სფეროში მატერიალისტური განმარტება გვაშორებს ჩვენ დასახულ მიზანს. ამასთან, სულიერ განმარტებებს შეუძლიათ დააკმაყოფილონ ადამიანი”. *(აზიზ ლაჰაბი, ისლამის პერ-*

სონალიზმი, თარგმანი ი. ჰაქეი აქინი, გვ. 114-115, შენიშვნა 8, სტამბოლი, 1972. ეს შენიშვნა შეიცავს 1967 წლის 27 სექტემბრით დათარიღებულ მუჰამად ჰამიდულლაჰის წერილის ტექსტს, რომელიც გაგზავნილ იყო თარჯიმნისთვის. გარდა ამისა, იხ. მუსტაფა კარა, სუფიზმის თანამედროვე მოძრაობა ტექსტებში, გვ. 542-543.)

ამრიგად, კაცობრიობის მწვავე კითხვებზე ყველაზე ამომწურავი პასუხები იმალება სიტყვებში, რომლებიც მომდინარეობენ სუფიზმის მიმდევართა ბაგეებიდან და რომლებიც ადამიანთა გულებს მიმართავენ ღვთაებრივი ჭეშმარიტებების ჰორიზონტიდან.

ვინაიდან, ეს განათლებული პიროვნებები არიან ღვთაებრივ გამოცხადებებზე აღზრდილი გონებიდან და ყოვლისშემძლის მიმართ სიყვარულის კურთხევით დანამული გულებიდან, ცოდნის სულიერი გადამცემები. ისინი საუკეთესოდ განსაზღვრავენ, რომ აზროვნება, მოკლებული მართალი სულის მითითებებს, რომელიც საფუძვლად იღებს მინიერ სურვილებს, დაბინძურებულია სიამაყითა და ქედმაღლობით, კარგავს სწორ მიმართულებას და გადაუხვევს დემონური აღვირახსნილობისა და გარყვნილების მხარეს. ამიტომ, რუმიმ თქვა:

“სატანას რომ ჰქონოდა იმდენი სიყვარული (ანუ სულიერება), რამდენადაც მას აქვს გონება, მაშინ ის არ ჩავარდებოდა თავის ამჟამინდელ მდგომარეობაში”.

მართლაც, გონებამ თავისი პირველი აჯანყება მოახდინა ყოვლისშემძლე ალლაჰის წინააღმდეგ, რომელმაც შექმნა იგი და მისცა მას სიცოცხლე. ამ დაპირისპირებაში მხოლოდ სატანა აღმოჩნდა სულელი.

ეს სამყარო სავსეა დემონებით, რომლებიც აჯანყდნენ უზენაესი შემოქმედის ბრძანებების წინააღმდეგ. მათ ნაქებებს დაუდევარი ადამიანები აღიქვამენ როგორც თავიანთი გონების გამოვლინებას. თუმცა, ადამიანის მთავარი უნარი და გონიერება მიუთითებს, რომ დაიცვას თავი ეშმაკის მაქინაციებისაგან, დაემორჩილოს ალლაჰის ნებას, რომელმაც შექმნა იგი.

რუმი, მიუთითებს იმაზე, თუ რამდენად მნიშვნელოვანი უნარია დაუმორჩილო შენი სული ალლაჰსა და მის მაცნეს, განაგდო ყველა ეჭვი და კითხვა ჭეშმარიტებებთან დაკავშირებით, რომლებიც ადამიანის გონების საზღვრებს მიღმაა:

მიუხედავად იმისა, რომ გონება საკმარისია ამქვეყნიურ საქმეებში, თავისი არსით, ის არასაკმარისია ჭეშმარიტების, ღვთაებრივი საიდუმლოებების გასაგებად, ანუ მა'რიფათულლაჰის დონის მისაღწევად. ამ დიდ გზაზე საჭიროა მხოლოდ ერთი საშუალება. ეს არის სული, სიყვარული, აღტაცება სიყვარულით და თავდავინყებით.

მუჰამედ იქბალი თავის მეტაფორულ ნაწარმოებში მოგვითხრობს იმის შესახებ, რომ ცნობიერების ბნელი ლაბირინთებიდან თავის დაღწევის სხვა გზა არ არსებობს, გარდა იმისა, რომ სიყვარულით დავემორჩილოთ გონებისთვის მიუწვდომელ ღვთაებრივ ჭეშმარიტებებს, მოვათვინიეროთ ჩვენი ნაფსი და განვწმინდოთ ჩვენი სული:

“ერთხელ ღამით, ბიბლიოთეკაში, მე გავიგონე, როგორ გადაუჩურჩულა ჩრჩილმა პეპელას:

- მე გამოვცოცე იბნ სინას ყველა წიგნში. მე ვნახე ფარაბის ყველა ნამუშევარი. თუმცა, მაინც ვერ შევძელი ამ ცხოვრების ფილოსოფიის გაგება. არ არსებობს ისეთი მზე, რომელიც ჩემს დღეებს გაანათებდა...

ჩრჩილის წუნუნის საპასუხოდ პეპელამ აჩვენა მას თავისი დამწვარი ფრთები და უთხრა:

- შეხედე! მე ამ სიყვარულის გულისთვის დავინვი საკუთარი ფრთები.

შემდეგ კი დაამატა:

- ფრთების ფრიალი და სიყვარული აცოცხლებს ცხოვრებას, სიყვარულით ექსტაზი აფრთიანებს მას!..

ანუ, პეპელა ჩრჩილს აჩვენებდა თავის დამწვარ ფრთებს, ჟესტების ენაზე უთხრა მას:

- დაიხსენი თავი სიკვდილისგან ფილოსოფიის ლაბირინთებში! გაფრთიანდი შემოქმედთან სამომავლო შეხვედრისთვის, მიიღე სასმელი “მესნავი“-ს წყაროდან, რომელიც სავსეა სიყვარულით, ვნებითა და მადლით!..

გონებისა და სულის გასაკეთილშობილებლად აუცილებელია გაცხარებული ვნებითა და სიყვარულით ითრთოლო პეპლის მსგავსად, ჭეშმარიტების სინათლის სხივებში, რომელიც მომდინარეობს ღვთაებრივი წყაროდან და თავდაუზოგავად გასწიო მსახურება ყოვლისშემძლე ალლაჰის გზაზე. მხოლოდ ამ გზით შეიძლება გონების ბნელი ლაბირინთებიდან გამოსვლა და სულიერი სიმშვიდისა და ბედნიერების მიღწევა. ადამიანის მსოფლმხედველობა, რომელიც

აერთიანებს თავის თავში შთაგონებას და მონიფულ
ლოგიკას, გონების სრულყოფისა და სულის უფრო მა-
ღალ საფეხურზე ამაღლების გზით, თავისუფლდება
ამქვეყნიური და ეგოისტური მისწრაფებების ტყვეო-
ბიდან, იხსნება უსასრულობისთვის...

სულის ფრთები - სიყვარული...

ყოველ მუ'მინს მთელი ცხოვრების განმავლობაში სჭირდება ღვთაებრივი სიყვარული, რომელიც ანიჭებს მას უსაზღვრო გამჭრიახობასა და ინტუიციას. წინააღმდეგ შემთხვევაში, პრაქტიკულად შეუძლებელია გადავიდეთ ნიჟარიდან ბირთვისკენ, ფორმიდან შინაარსისკენ, გარეგნული სახიდან შინაგანი მდგომარეობისკენ.

ერთერთი სწავლული ამბობდა:

“მე მტკიცედ ვირწმუნე ამ ჭეშმარიტების:

ასაფრენად საჭიროა ორი რამ: “მხურვალე სიყვარული ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიმართ და მისი გულწრფელი თაყვანისცემა”. სიყვარული თაყვანისცემის გარეშე, ისევე როგორც თაყვანისცემა სიყვარულის გარეშე, მხოლოდ ერთი ფრთაა“.

ისევე, როგორც შეუძლებელია ერთი ფრთით ფრენა, ასევე შეუძლებელია გწამდეს და ემსახურო ალლაჰს მის მიმართ სიყვარულის გარეშე. ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიმართ მსახურების ყველა ეტაპი აუცილებლად უნდა იყოს შეცნობილი და განხორციელებული მხოლოდ სიყვარულით. მხოლოდ ამ შემთხვევაშია შესაძლებელი სულიერი განათლების, გასხივოსნების მიღწევა.

სწორედ ამიტომ მაცნის კეთილშობილი თანამგზავრები, უარყოფდნენ ყოველგვარ ეჭვსა და გონე-

ბის დაბნეულობას, რომელიც ზოგჯერ წარმოიშობა ალლაჰისა და მისი მაცნის ბრძანებების საპასუხოდ, გამუდმებით იმეორებდნენ: “سَمِعْنَا وَ اطَعْنَا” (ვისმენთ და ვემორჩილებით). ისინი უპირობოდ, სრული მორჩილებით და ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე გაჰყვნენ შუამავალს და მისთვის სიცოცხლეს სწირავდნენ, იმეორებდნენ: “ო, ალლაჰის შუამავალო! დაე, იყვნენ ჩემი მშობლები მსხვერპლნი შენს გზაზე!”

როდესაც ალლაჰის მაცნე ეკითხებოდა მათ: “ვინ გადასცემს ამ გზავნილს მეზობელი სახელმწიფოების მმართველებს? ისინი ყოველგვარი ყოყმანის გარეშე, როგორიცაა მაგალითად ფიქრები: “როგორ შევძლებ დავძლიო ასეთი გზა, რით წავალ, მექნება თუ არა საკვებით მომარაგება, როგორ წავუკითხავ ამ წერილს იმ ჯალათებს?””, შთაგონებითა და მორჩილებით ისწრაფოდნენ შუამავლის ნებისმიერი დავალების შესრულებისკენ, შთაგონებულნი მის მიმართ გულწრფელი სიყვარულით.

ვინაიდან, ისინი იყვნენ ალლაჰის განათლებული მსახურები, რომლებიც შუამავლური აღზრდის შედეგად გადავიდნენ “აქლ მააშ“-დან (მოკვდავი ცნობიერება) “აქლ მაად“-ზე (მარადიულობის ცნობიერება). ანუ, ღვთაებრივი ჭეშმარიტებების გამოყენებით თავიანთი გონების ხელახლა აღზრდით, შეწყვიტეს მისი გამოყენება ამქვეყნიური და ფიზიკური სარგებლის მოპოვების საშუალებად, პირიქით, მისთვის საუკეთესო თვისებების მინიჭებით, გამოავლინეს უმაღლესი გულმოდგინება მარადიული სიცოცხლისთვის მომზადებაში.

სწორედ ამიტომ, კეთილშობილმა საჰაბებმა, იმის-
და მიუხედავად, რომ მთელი ცხოვრება გაატარეს
უკიდურესად შევიწროებულ მატერიალურ პირობე-
ბში, თავად გახდნენ ყველაზე ბედნიერი მუსლიმები,
გარდაქმნეს თავიანთი ეპოქა “კეთილდღეობის ხანად”
და შექმნეს უმაღლესი ცივილიზაცია, რომელსაც ანა-
ლოგი არ გააჩნია. ვინაიდან, ერთ-ერთი ჭეშმარიტება
ამბობს: “ამქვეყნიური უბედურებების დაძლევა - ერ-
თია, სულიერი შფოთვის განცდა - სულ სხვა...”

ზოგი ადამიანი ვარდება სხვადასხვა ყოველდღიუ-
რი ყოფითი პრობლემების უფსკრულში, მაგრამ ისი-
ნი სულიერი სიმშვიდის კენწეროში არიან. სხვები კი,
სრული მატერიალური კეთილდღეობის პირობებში,
არიან მუდმივ სევდაში, იტანჯებიან სულიერი წამები-
თა და დაუკმაყოფილებლობით.

თვალი რომ გადავავლოთ კეთილდღეობის ხანის
თანამედროვეებს, ვერ ვიპოვით მორწმუნეებს შორის
ფსიქოლოგიური აშლილობის ვერცერთ მაგალითს.
არც ერთ ჰადისში ან თქმულებაში ამის ხსენება არ
არის.

რაც ნიშნავს, რომ გულმხურვალე რწმენას და
აღლაჰის მიმართ მოკრძალებული მსახურებით სავსე
სიცოცხლეს, მუ’მინებისთვის მოაქვს მხოლოდ სუ-
ლიერი სიმშვიდე და წარმოადგენენ მათთვის სულიერი
დაავადებების საწინააღმდეგო სამკურნალო საშუა-
ლებას. მარადიული ცხოვრების რწმენა ამცირებდა
მათი ცხოვრების ყველა უბედურებას. ისინი იძენდნენ
სულიერ სიმშვიდეს, იძირებოდნენ იმანის (რწმენის)
ატმოსფეროში და ითხოვდნენ დაცვას ყოვლისშემძლე
შემოქმედისგან.

ყოვლისშემძლე ალლაჰი, ნმინდა ყურანში ანსარე-
ბისა და მუჰაჯირების განდიდებით მთელ თავის უმმას
(თანამიმდევრებს) უჩვენებდა, თუ როგორ შეიძლება
მიაღწიო რწმენის, ერთგულების, მორჩილებისა და
თავდავინყების სიყვარულის ჰორიზონტს და აქციო
ეს კეთილშობილი ადამიანები მის მიმართ მსახურების
იდეალებად.

გონების მართვა

ჩვენ ყველანი, რაც შეიძლება ხშირად უნდა ვუსვამდეთ საკუთარ თავს შეკითხვას, რამდენად შეგვიძლია ალლაჰის გულისთვის უარი ვთქვათ საკუთარ ვნებებსა და ახირებებზე, ასევე ჩვენი გონების მიწიერ და ეგოისტურ გათვლებზე. ჩვენ ყურადღებით უნდა ვადევნოთ თვალი იმას, რომ რაც შეიძლება მალე დავარღვიოთ ბორკილები, რომლებიც გვბოჭავენ, როგორც ყველა შუამავალი და გულწრფელად მორწმუნე მიმდევრები, რომლებმაც კაცობრიობას შეატყობინეს ერთღმერთიანობის შესახებ, გადავლახოთ მანძილი ალლაჰისკენ მიმავალ გზაზე. ჩვენ სიამოვნებითა და თავმდაბლობით უნდა მივიღოთ წმინდა აიათები და მაცნე მუჰამედის გადმოცემული ჰადისები, ჩვენი გონების შეზღუდულ ფარგლებში მათი შეფასების გარეშე, რათა საბოლოოდ შევძლოთ ვთქვათ: “გისმენთ და გემორჩილებით!”

ჩვენ უნდა გამოვავლინოთ ჩვენი მორჩილება უზენაესის მოციქულის წინაშე.

ჩვენ ვიღებთ ყველაფერს, რაც შენ მოიტანე და გვასწავლე!..

დიდმა ისლამის მიმდევარმა მეცნიერმა და მოაზროვნემ იმამ გაზალიმ თქვა შემდეგი:

”ფილოსოფიის ისეთი მონაკვეთების შეცნობის შემდეგ, როგორცაა ცნობიერება, კვლევა და ანალიზი, ყველა ჩემმა შემდგომმა ძალისხმევამ მიაღწია

ზღვარს, მე მივხვდი, რომ ჩემი მიზნის მისაღწევად ეს ცოდნა არ იყო საკმარისი, რომ მხოლოდ გონებით შეუძლებელია ამის შეცნობა და საიდუმლოებების ფარდის ახდა“. (*“ალ-მუნეჯიზუ მინედ-დალალ”, იმამ ლაზალის სწავლებები*), გვ. 127-128, გამომცემლობა “ქითაბ დუნიასი” (წიგნის სამყარო), სტამბოლი, 1984 წ.)

ნაჯიფ ფაზილმა თავის ერთ-ერთ ნაწარმოებში აღწერა გაზალის მდგომარეობა, რომელიც იმყოფებოდა გონებისა და შეცნობის საზღვარზე:

“დიდმა მოაზროვნემ, რომელსაც მიანიჭეს წოდება “ისლამის მტკიცებულება”... მან დატოვა ყველა ცოდნა და ფიქრი და შეცნობისკენ სწრაფვისას, თქვა:

- მე მივხვდი, რომ ყველაფერი, რაც არსებობს მოცულია სიკეთით, რომელიც მომდინარეობს შუამავალთა დალოცვილი სულიდან; ყოველივე, რაც აღნიშნულის ფარგლებს გარეთაა არის გამოგონილი, წარმოსახვა და ოცნებებია! ხოლო გონება - არაფერია... მხოლოდ შეზღუდვა! და შემდეგ, ჩემმა გონებამ, დაუტევა ყველა შეკითხვა, ჰპოვა სიმშვიდე შუამავალთა სულის მადლში და გადალახა ყველა საზღვარი“. (*“წმინდანთა ჯარებიდან”, გვ. 213, გამომცემლობა “ბუიუქ დოლუ”, სტამბოლი, 1976 წ.*)

ჩვენ არ უნდა დაგვაინყდეს იმის შესახებ, რომ თუ ადამიანი დაინყებს თავისი გონების განხილვას ერთადერთ სწორ კომპასად, რომელიც მიუთითებს ჭეშმარიტებას, მისთვის დიდი მნიშვნელობის მინიჭებას და მის გაღმერთებას, ამ გზით ის საკუთარი ხელებით გადაკეტავს თავისი სულისა და ცნობიერების ყველა არხს. გონება, რომელიც არის ნაფსის სათამაშო და შაითანის გასართობი საშუალება, აშავებს გულს და ახდენს სულის პარალიზებას.

ჭეშმარიტების სარკე

თითოეულმა ადამიანმა უნდა გაიაროს სულიერი აღზრდა. ამისათვის მას სჭირდება ჭეშმარიტების სარკე, რომელშიც ის შეძლებდა თავისი მდგომარეობის დანახვასა და შეფასებას, თავისი ნაკლოვანებების შემჩნევასა და გამოსწორებას.

ასეთი სარკე, უპირველეს ყოვლისა, არის წმინდა ყურანი და სუნა, შემდეგ სწავლულნი და მართალნი, რომლებიც ერთგულად მიჰყვებიან ალლაჰის მოციქულის კვალს. მათი მითითებებისა და ჭეშმარიტი გზისკენ მონოდების გარეშე ადამიანი ვერ შეძლებს სრულყოფილ თავისი გონება, განწმინდოს თავისი ნაფსი ბიწიერებისგან, განკურნოს სული სულიერი დაავადებებისგან.

რა მშვენივრად თქვა რუმმა: “გზის მცოდნე ბრძენი სულიერი აღმზრდელი ხსნის ნაფსისა და ბუნების გზებს, ხსნის სულის არხებს, რომელთა მეშვეობითაც კურთხეული წყალი იწყებს დინებას, ჩამორეცხავს სულიერ სიბილწეს.

ნუთუ შეუძლია ჭუჭყიანი და მყრალი წყლის ნაკადებს განწმინდოს სიბინძურე და ტალახი? ნუთუ შეუძლია ადამიანის საკუთარ ცოდნას განწმინდოს მისგან მასში დაგროვილი მინიერი გრძნობები?

როგორ შეუძლია ადამიანს თავად განწმინდოს საკუთარი სული? სასარგებლოა მხოლოდ ის ცოდნა, რომელიც მოდის ცოდნის ღვთაებრივი წყაროდან ...

ადამიანი, რომელიც ხედავს თავის ნაკლოვანებებს, სწრაფად ცდილობს მათ აღმოფხვრას. და ის უბედური, რომელიც თავს სრულყოფილ ადამიანად თვლის, თავისი უმეცრებისა და სიამაყის გამო, ვერ მიუახლოვდება ყოვლისშემძლე ალლაჰს.

ჰეი, ადამიანო, სრულყოფილად რომ მიგაჩნია თავი! არ არსებობს სულის უარესი ავადმყოფობა, ვიდრე საკუთარი თავის სულიერად მონიფულად წარმოდგენა!.. “.

გონების ჩიხებიდან გამოსავლის საპოვნელად, ადამიანმა უნდა ისწავლოს ალლაჰისა და შუამავალთა გზავნილების კითხვა, მიაღწიოს გონებისა და სულის ჰარმონიას წმინდა ყურანისა და სუნის ჩრდილში.

წმინდა ყურანის აიათებზე ფიქრისას, რომელიც არის პიროვნების, სამყაროსა და მასში დაფარული საიდუმლოებების ერთგვარი ანარეკლი, გონება იღებს ნაყოფს, რომელიც შეიძლება შევადაროთ დედამიწის წიაღიდან ამოღებულ წიაღისეულს. მისი გადამუშავების შედეგად შესაძლებელია მივიღოთ რწმენით აღსავსე სული.

სული - არის ყველა ემოციისა და გრძნობის ფოკუსი. ალლაჰის გარდა ყოველივე სხვა გარეგნულისგან განწმენდილი და სულიერ დონეზე ამაღლებული სულის სიძლიერე და ძალა შეიძლება განისაზღვროს ისეთი სიტყვებით, როგორცაა “ინტუიცია, შთაგონება და ინსპირაცია”. ასეთი სული, რომელიც აერთიანებს გონების მიერ წარმოდგენილ მტკიცებულებებს და გატეხილი ლარნაკის ფრაგმენტების მსგავსად აერთებს მათ ერთ მთლიანობაში, შეიცნობს ჭეშმარიტებას, ამ სიტყვის სრული მნიშვნელობით.

მართლაც, წმინდა ყურანი შეიძლება შევადაროთ უსაზღვრო ოკეანეს, რომელშიც სული მხოლოდ იმდენად იძირება, რამდენადაც მისი სრულყოფილება აძლევს საშუალებას. იმის მსგავსად, ვინც ცურვა არ იცის და ახერხებს მხოლოდ ნაპირზე ტყაპუნს, ხოლო გამოცდილი მოცურავე ჩაეშვება ყველაზე ღრმა ზღვის ფსკერამდე და შეუძლია ისიამოვნოს სრულიად განსხვავებული სამყაროს მშვენიერი და საოცარი სურათებით, რასაც ვერ დაინახავს ნაპირზე მყოფი. ასევე ისინიც, ვინც გადალახეს საფეხურები უმნიკვლობის გზაზე, წმინდა ყურანში პოულობენ ღვთაებრივი ჭეშმარიტების მრავალრიცხოვან გამოვლინებებს და მათი წყალობით ისინი იწყებენ კეთილისმყოფელი ცოდნის მიღებას. როგორც ადამიანს, რომელიც ღრმა ჭაში იყურება, ეწყება თავბრუსხვევა, ასევეა სულიც, რომელიც ეშვება დიდებული წიგნის ჭეშმარიტებების სიღრმეებში, მიისწრაფვის უსასრულობისკენ, რომლის წყალობითაც უფლის მსახური ხდება მშვენიერი მხარეების მოგზაური და იწყებს თავისი წილის მიღებას ალლაჰის დაფარული საიდუმლოებებისაგან.

ერთი სიტყვით, ჭეშმარიტებისა და სიკეთის მისაღწევად საუკეთესო გზაა გონების განათლება ღვთაებრივი გამოცხადებებით, და იქ, სადაც ადამიანის გონება უძღურია, აუცილებელია სრულყოფილი რწმენის მქონე პირისგან სწავლების მიღება. ადამიანს არ შეუძლია მოხვდეს უსასრულო ჭეშმარიტებების სამყაროში, თუ ის იხელმძღვანელებს მხოლოდ თავისი გონებით და გვერდით გადადებს თავის სულიერ ცხოვრებას.

ნაჯიფ ფაზილმა შემდეგნაირად განსაზღვრა გონებისა და სულის ფუნქციები ჭეშმარიტების შეცნობის პროცესში:

“გონება, როგორც მეზარგული, რომელსაც ზურგზე აქვს დატვირთული საზომი ინსტრუმენტები, მიჰყვება ინტუიციას. გრძნობა წინ უსწრებს აზრს: ჯერ გრძნობა მოდის, შემდეგ გონება იწყებს გაზომვას. ჩვენ მყისიერად ვაცნობიერებთ ყველაფერს, რაც ხდება ჩვენს გარშემო. ეს შესაძლებელია მხოლოდ ინტუიციის წყალობით და არა გონების, ანუ გულისა და სულის წყალობით... გონება კვალდაკვალ მიჰყვება სულს და ზომავს იმას, რაც ხდება მისი საზომი ინსტრუმენტების დახმარებით და საკუთარი კრიტიკრიუმების მიხედვით”. (*“ვეროპული ფილოსოფია და ისლამური სუფიზმი”*, გვ. 85-86.)

ზოგიერთი ფილოსოფოსი, რომელიც ხვდებოდა, რომ შეცნობისათვის მხოლოდ გონება არ იყო საკმარისი, ცდილობდა ჭეშმარიტების საპოვნელად სხვა გზები ენახა. ბევრი მოაზროვნე ეძებდა პრობლემების გადაწყვეტას გრძნობებზე დაყრდნობით, ზოგჯერ ინტუიციით ხელმძღვანელობდა და ხანაც ირაციონალურ სფეროებში გადადიოდა.

ერთ-ერთი ასეთი მეცნიერი იყო ფრანგი ფილოსოფოსი ანრი ბერგსონი (1859-1941 წწ.), რომელსაც ჭეშმარიტების მიღწევის ძირითად საშუალებად ინტუიცია მიაჩნდა.

როგორც ამბობენ, თუ ერთი ყვავილი გაიფურჩქნა, ეს არ ნიშნავს იმას, რომ გაზაფხული დადგა. ისევე, როგორც არ უნდა ველოდოთ ფილოსოფიისგან, რომ ის დააკმაყოფილებს ჭეშმარიტების მაძიებელი

ადამიანის ცნობისმოყვარე გონებას. უფრო მეტიც, ბერგსონმა, არ იცოდა ისლამის შესახებ, ვერ შეძლო თავისი თეორიის განვითარება. ვინაიდან, ბიბლია, რომლისაც მას სჯეროდა, ადამიანთა მიერ მისი ტექსტის ცვლილების გამო, ვერ შეედრება წმინდა ყურანს, რომელშიც ყველა სიტყვა უცვლელია.

ისევე, როგორც ის ადამიანები, რომლებიც ჭეშმარიტების ძიებაში უგულუბელყოფდნენ ღვთაებრივ გამოცხადებებს და ეყრდნობოდნენ მხოლოდ საკუთარ გონებას, საბოლოოდ შეცდომაში და ერესში ჩავარდნენ. ასევე ისინიც, ვინც ასკეტიზმში გულმოდგინეობით, შუამავალთა მეთოდების ხელმძღვანელობისგან შორს, მიაღწიეს გარკვეულ წარმატებებს, აღმოჩნდნენ მსგავს სიტუაციაში. ვინაიდან, გამოცხადებების ხელმძღვანელობის გარეშე შეუძლებელია განასხვავო საიდან გაჩნდა ეს შთაგონება და ვისი, უზენაესი ალლაჰის თუ სატანის სახელით გაკეთდა ეს აღმოჩენები.

სწორედ ამიტომ გასცა იმამ რაბბანიმ ასეთი მითითებები:

”ასკეტიზმის გზა ჰგავს აზროვნების პროცესს. ისევე, როგორც ცნობიერებასა და აზრებს, რომლებიც შუამავალთა ხელმძღვანელობის გარეშეა დარჩენილი, არ შეუძლიათ ჭეშმარიტების ძიებაში დახმარება, ასევე ასეთი სულიერი თვითგანვითარება, თვითსრულყოფა ვერ გვაახლოებს ალლაჰთან. შუამავალთა ცოდნა, რომლებმაც მიიღეს იგი უზენაესისგან, ანგელოზების მეშვეობით, დაცული იყო სატანის ხელყოფისგან. რადგან ჩვენმა ალლაჰმა დაიცვა თავისი შუამავალნი სატანის შესახებ შემდეგი სიტყვების

განცხადებით: “უეჭველად, შენ არ შეგნწევს მეუფება ჩემს მსახურებზე , გარდა ზღვარგადასულნისა , ვინც გამოგყვება შენ!” (სურა „ალ-ჰიჯირი, 42). (მაქტუბატი, ტომი III, 23-ე ნერილი.)

ფილოსოფოსების ნააზრევი...

მიუხედავად ყველა ჩამოთვლილი ჭეშმარიტებისა, დღესდღეობით, ჩვენ სინანულით ვადევნებთ თვალს, თუ ზოგიერთი მუსლიმი ღვთისმეტყველი როგორ განადიდებს ფილოსოფიას და უგულბებლყოფს ცოდნას, რომლის წყაროსაც წმინდა ყურანი და სუნა წარმოადგენს.

ამ ადამიანების აზრით, მეცნიერ-ღვთისმეტყველი, რომელმაც არ შეისწავლა მატერიალიზმის ფილოსოფია, ითვლება არასაკმარის განათლებულად ან თუნდაც უმეცრად. ფილოსოფიას უწოდებენ “მეცნიერებათა უმაღლეს სასამართლოს”, ნაცვლად იმისა, რომ თავიანთი უმეცრება დამალონ, ისინი ამაყოფენ ამით.

ჯერ კიდევ მრავალი ასწლეულის წინ, რუმიმ მძიმართა საზოგადოების სხვადასხვა ფენაში მოღვაწე დაუდევრობისა და უმეცრების ასეთ ტყვეებს:

“ნუ დაადანაშაულებ ვარდს, თუ არ მოგეცა ყვავილების სურნელის შეგრძნების უნარი”.

სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ: “თუ შენ არ შეგიძლია შეაღწიო წმინდა ყურანის შესახებ სულიერი ფიქრის ატმოსფეროში, რომელიც სავსეა უსაზღვრო ჭეშმარიტებებით და სიბრძნით, ნუ იქნები იმ გზაბნეულთა შორის, ვინც მას უსარგებლოდ მიიჩნევს და საკუთარ თავში ეძებენ ნაკლოვანება!”

ჭემმარიტებაა ის, რომ არ არის რთული ჭემმარიტ გზაზე დააყენო ის, ვინც აცნობიერებს საკუთარ უმეცრებას. რთულია გამოასწორო ის უმეცარი, რომელიც თავს მეცნიერად წარმოიდგენს და ამტკიცებს, რომ მან ყველაფერი იცის. ერთ-ერთი მეცნიერის სიტყვები ერთგვარი გამოხატულებაა ამ ჭემმარიტებისა:

”ძველ დროში ერესი წარმოიშვებოდა უმეცრებისგან და მისი აღმოფხვრა ადვილი იყო. ჩვენს დროში კი ერესი, ანუ წმინდა ყურანის, ისლამისა და რწმენის შეურაცხყოფა, გამომდინარეობს საბუნებისმეტყველო მეცნიერებებისგან, ფილოსოფიისა და სხვა მეცნიერებებისგან. მისი აღმოფხვრა უკიდურესად რთულია. ძველ დროში უკიდურესად ძნელი იყო განათლებული ადამიანის პოვნა - ათასიდან ერთი ადამიანი, ე.ი. ათასი განათლებული ადამიანიდან მხოლოდ ერთმა შეძლო გზის პოვნა სულიერი სწავლების გამოყენებით. ასეთი ადამიანები, არა მხოლოდ ცოდნას არ ფლობენ, არამედ თავი მეცნიერებადაც მიაჩნიათ”.

ყოვლისშემძლე ალლაჰს მოჰყავს იგავი იმათი, რომელთაც ეტვირთათ თევრათი, რომლებიც მეცნიერების სიამაყით მონამლულნი მორალურ უმეცრებაში ჩავარდნენ, სახედრის იგავის დარია, რომელიც ზიდავს წიგნთა კრებულს. (სურა “ალ-ჯუმ’ა”, 5)

სერიოზულ პრობლემას წარმოადგენს “ისტორიზმის” ერესი, რომელიც გავრცელდა ღვთისმეტყველების ფაკულტეტებზე - დასავლელი მეცნიერების სულიერი გაუნათლებლობის მორიგი გამოვლინება, რომელიც აცხადებს, რომ გონება ღვთაებრივ გამოცხადებებზე უპირატესია.

ეს ფსევდო-მეცნიერები ცდილობენ უარყონ წმინდა ყურანის აიათების გამოცხადების “მსოფლიო მასშტაბები”, ამტკიცებენ, რომ ალლაჰის ბრძანებები, რომლებიც მოცემულია ზოგიერთ აიათში, ეხება მხოლოდ გარკვეულ ისტორიულ პერიოდს და კონკრეტულ გეოგრაფიულ არეალს, სადაც ცხოვრობდნენ არაბების ტომები, ისევე, როგორც კეთილდღეობის ხანის მუსლიმები.

ამასთან, მათ გადანყვიტეს შეიტანონ შესწორებები უცვლელ რელიგიურ მცნებებში, საკუთარ თავზე აიღეს უფლებამოსილება, რომელიც არც უზენაეს ალლაჰს და არც მის მოციქულს მათთვის არ მიუნიჭებია.

რა თქმა უნდა, იმისათვის, რომ შეესაბამებოდეს ისლამი კაცობრიობის მოთხოვნილებებს დროის მუდმივად ცვალებად პირობებში, იგი განსაზღვრავს იჯთიჰადს - იურიდიულ-თეოლოგიური გადანყვეტილებების მიღება ყურანისა და სუნას არგუმენტების გამოყენებით. თუმცა, ეს უფლება ეკუთვნის მხოლოდ იმ მეცნიერებს, რომლებიც გახდნენ მუჯთაჰიდის ხარისხის ღირსნი. გარდა ამისა, არსებობს შარიათის დებულებები, რომლებიც უცვლელია და მათთვის იჯთიჰადი დაუშვებელია. მაგალითად, მემკვიდრეობის საკითხებში.

თუმცა, ისტორიზმის მიმდევრების აზრით, ყველა ეს დებულება განხილვის საგანია. ამ უმეცარი ხალხის გამბედაობა წააგავს იმ ებრაელებისა და ქრისტიანების გამბედაობას, რომლებმაც თავის დროზე შეცვალეს თორა და ბიბლია.

ისლამის ბრძანებები და აკრძალვები შემოქმედმა დაანეს ადამიანის ბუნების უცვლელი თვისებების შესაბამისად. ეს კანონები იმდენად სრულყოფილია, რომ ისინი შეესაბამებიან კაცობრიობის საჭიროებებს საქმიანობის ყველა სფეროში და ნებისმიერ დროს, კეთილდღეობის ხანიდან დანყებული სამყაროს დასასრულამდე.

ისლამის კანონები არასოდეს მოძველდება და არასოდეს დაკარგავს თავის მნიშვნელობას. ისინი ყოველთვის სრულყოფილები იქნებიან კაცობრიობის მოთხოვნილებებთან შესაბამისობის საკითხებში. იმის თქმა, რომ წმინდა ყურანის დებულებების გარკვეული ნაწილი ისტორიულია, ანუ ის ეხება მხოლოდ დროის გარკვეულ მონაკვეთს და შეზღუდულ გეოგრაფიულ არეალს, - არის ღრმა შეცდომა, რომელსაც ერესისა და ურწმუნოებისკენ მივყავართ.

ყოვლისშემძლე ალლაჰი, ისტორიის სხვადასხვა პერიოდში იმდროინდელი საზოგადოების მდგომარეობის გათვალისწინებით (რწმენისა და მრწამსის პოსტულატების ხელშეუხებლობის პირობით) კაცობრიობისთვის შუამავალთა გაგზავნით, უნესებდა ადამიანებს ცხოვრების ახალ კანონებს და პრაქტიკულ სახელმძღვანელოებს, რომლებიც შეესაბამებოდა იმ ეპოქის საჭიროებებს. ჩვენი შუამავალი არის სამყაროს აღსასრულის შუამავალი, მის შემდეგ უკვე სხვა შუამავალნი აღარ იქნებიან გამოგზავნილნი. ამრიგად, მისი საშუალებით ადამიანებისთვის გადაცემული განკარგულებები განკითხვის დღემდე სრულად შეესაბამება კაცობრიობის საჭიროებებს.

ყოველივე ზემოთქმულის საპირისპიროს შესახებ ფიქრი - წარმოადგენს ყოვლისშემძლე ალლაჰისთვის, რომელმაც შექმნა კაცობრიობა და შესაბამისად, მასზე მეტი იცის, ფლობს უსასრულო ცოდნას და იცის წარსული და მომავალი, ნაკლოვანებებისა და ხელმოკლეობის მიწერას, რაც უკიდურესად საშიში შეცდომაა. ეს ჰგავს სატანის აჯანყებას ყოვლისშემძლე ალლაჰის წინააღმდეგ, რომელმაც შექმნა იგი.

არ არსებობს უფრო დიდი სისულელე, ვიდრე ადამიანის კამათი ყოვლისშემძლე ალლაჰის ბრძანებებთან, რომელმაც მას გონება მიანიჭა. ვინც ამ სიგიჟეს მიეცემა, უნდა ახსოვდეს წმინდა აიათები:

“უთხარი: „განა ასწავლით ალლაჰს თქვენს სარწმუნოებას? მაშინ, როცა ალლაჰი უწყის იმას, რაცაა ცათა შინა და ქვეყანასა ზედა. უეჭველად, ალლაჰი ყოვლისმცოდნეა!”. (სურა „ალ-ჰუჯურათი“, 16).

“...ნუთუ წიგნის ერთ ნაწილს ირწმუნებთ, მეორე ნაწილს კი უარყოფთ? თქვენგან ვინც იქმს ამას, საზღაური ამისა არ იქნება სხვა, თუ არა დამცირება ამ ცხოვრებაში და აღდგომის დღეს მიეგებათ მწარე სასჯელი. ალლაჰი უგულისყურო არ არის, იმის მიმართ, რასაც აკეთებთ!”. (სურა „ალ-ბაყარა“, 85). (სურა „ალ-ბაყარა“, 85).

შუამავალმა მუჰამმედმა განმარტა:

”წმინდა ყურანი - ეს არის ღვთის ღვთაებრივი სიტყვა, რომელსაც ადამიანი მიჰყავს კეთილდღეობისკენ სხვადასხვა უთანხმოებებისგან. იგი შეიცავს შეტყობინებებს მათ შესახებ, ვინც იყო თქვენამდე და ამბებს მათ შესახებ, ვინც თქვენს შემდეგ იქნება

და ასევე აღწერს მოვლენებს, რომლებიც მომავალში მოხდება ადამიანებს შორის. ის განაცალკევებს ჭეშმარიტებას სიცრუისგან, ის არ არის უსარგებლო კანონების კრებული. ყოვლისშემძლე ალლაჰი ანადგურებს ურჩებს, ვინც დატოვა იგი. ალლაჰს შეცდომაში შეჰყავს ისინი, ვინც ეძიებს ჭეშმარიტ გზას მის გარდა...” (თირმიზი, “ფადაილიულ-ყურანი, 14/2906; დარიმი, “ფადაილიულ-ყურანი”, 1).

ეჭვგარეშეა, რომ არეულობა, რომელიც ჩვენს დროში წარმოიშვა რელიგიურ ნიადაგზე არის მთავარი მაჩვენებელი იმისა, თუ რამდენად გავრცელდა სულიერი უმეცრება ყველგან. ამ არეულობის წინამძღოლები - ესენი არიან ის ბედშავი ადამიანები, რომლებიც თავს მეცნიერებად წარმოგვიდგენენ, მიუხედავად იმისა, რომ სინამდვილეში ისინი არასოდეს სათანადოდ არ დაფიქრებულან წმინდა ყურანის მნიშვნელობაზე, არ შეუსწავლიათ არცერთი თეფსირი (ყურანის განმარტება) და ჰადისების არცერთი კრებული, რომელთაც აქვთ მყარი რელიგიური საფუძველი და მიიღეს განათლება მხოლოდ სამეცნიერო კარიერის სრულყოფისათვის. მათი მსჯელობა კი, წარმოადგენს ცრურწმენებისადმი მათი მიწიერი თაყვანისცემის უიღბლო გამოხატულებას.

ვინაიდან, მათ რომ შესძლებოდათ სათანადოდ გაეგოთ წმინდა ყურანი და ჰადისები, ისინი მიხვდებოდნენ, რომ რეალობა არ არის ისეთი, როგორაც მათ წარმოუდგენიათ. ყოვლისშემძლე ალლაჰი 137-ჯერ მოგვინოდებს ჩვენ, თავის მსახურებს, ღრმად ვიფიქროთ ღვთაებრივ ჭეშმარიტებებზე და მის უსასრულო სიბრძნეზე. მაგრამ გონება, რომელიც არ არის განათებული რწმენის სინათლით, ათასობით წლის

განმავლობაშიც კი ვერ შეძლებს მიაღწიოს იმ ცოდნის ჰორიზონტს, რომელსაც ხალხი იღებს წმინდა ყურანდან.

სწავლული - მუსლიმისთვის, რომელიც კაცობრიობას აყენებს სწორ გზაზე, აუცილებელია მუდმივად ფიქრობდეს წმინდა ყურანზე და იყოს ისეთი მეცნიერებების კარგი მცოდნე, როგორიცაა შედარებითი ანალიზი, ლოგიკა, უმაღლესი მათემატიკა, პოლიტოლოგია, ეთიკა, სოციოლოგია, ფსიქოლოგია. ყოველი მუსლიმი მეცნიერის ვალია - შეისწავლოს მსოფლიოში არსებული ყველა ფილოსოფიური მიმდინარეობის საფუძვლები და მზად იყოს მათთან დასაპირისპირებლად, პასუხების გაცემისთვის ისლამის თვალსაზრისით. არანაირი ზიანი არ მოაქვს იმას, თუ მეცნიერი მტკიცე რწმენით, ყურანისა და სუნადან მომდინარე ცოდნით გამყარებული იბრძოლებს ფილოსოფოსების წინააღმდეგ და ამასთან ეცოდინება მათი სისუსტეები და შეცდომები.

მუსლიმი, რომელმაც მიაღწია ჭეშმარიტების გაგებას, დაინახავს ფილოსოფიური სწავლების ნაკლოვანებებს, რომლებსაც საერთო არაფერი აქვთ ჭეშმარიტებასთან, კიდევ უფრო დააფასებს ისლამის მთელ ღირებულებას და სიდიადეს. ეს ხელს უწყობს რწმენის უფრო განმტკიცებას. რადგან ჭეშმარიტების შეცნობა უკეთ არის შესაძლებელი საპირისპიროთან შედარების გზით.

ნეჯიფ ფაზილმა თქვა:

“მუჰიდინ იბნ არაბის სიტყვების თანახმად, საუკეთესო რწმენა არის ის, რომელიც სულში ჩასახლდება მაშინ, როცა ხედავს ურწმუნოების წყაროს. თითოეუ-

ლი (განათლებული) მორწმუნის ვალია - იცოდეს ნყარო, საიდანაც გამოედინება ურწმუნობა... რაც ნიშნავს, რომ მხოლოდ სიტყვიერად განცხადება: "მე - კომუნიზმის მტერი ვარ!" - ჯერ არ არის საკმარისი... ადამიანმა ეს უნდა გააცნობიეროს..." (ვერობული ფილოსოფია და ისლამური სუფა", გვ. 69.).

გამოცდილ მყვინთავს, ღრმა ნყალში უშიშრად მოცურავებს, აქვს შესაძლებლობა დატკბეს ნყალქვეშა სამყაროს ულამაზესი სურათებით. სრულყოფილებას მიღწეული მუ'მინი შეიძლება შევადაროთ ფარგალს, რომლის უძრავი ფეხი არის შარიათის ველში, ხოლო მეორე, - თავისთვის ყოველგვარი ზიანის გარეშე, შემოივლის 72 თემსა და ერს. ამაში მისთვის არაფერია საზიანო. სახიფათოა, როდესაც ცურვის არ მცოდნე ყვინთავს სიღრმეში. ანუ, მათ, ვისაც არ მიუღიათ საკმარისი სიბრძნე წმინდა ყურანისა და სუნადან, ეცნობიან მცდარ იდეებს, რომლებიც გაფორმებულია დიალექტიკური ოინებით, ემუქრებათ საშიშროება ჭეშმარიტებად მიიღონ ყოველივე ეს.

აღნიშნულთან დაკავშირებით გაზალიმ მიგვითითა: "გონიერი ადამიანი ჯერ გაიგებს სიმართლეს, ხოლო შემდეგ მოუსმენს იმას, თუ რას ამბობენ სხვები ამ სიმართლეზე. თუ სიტყვები ემთხვევა ჭეშმარიტებას, მაშინ ის დაეთანხმება მათ. ის არ დაინყებს დაზუსტებას, მოსაუბრე პატიოსანი ადამიანი არის თუ მატყუარა. უფრო მეტიც, მას მოუნდება განაცალკევოს სიმართლის სიტყვები ყალბი გამოსვლებისგან, რომელთა შორისაც დაიკარგა სიმართლე. რადგან მან იცის, რომ ოქრო მინასთან არის შერეული.

არაფერი არ არის საზიანო იმაში, რომ ფულის გადამცვლელმა, რომელსაც აქვს სიყალბის გარჩევის უნარი, ჩაყოს ხელი ყალბი ფულის მჭრელის ჩანთაში და გამოაცალკევოს ნამდვილი ოქროს მონეტები ყალბი ფულისგან. ყალბი ფულის მჭრელებისგან ზარალს განიცდიან არა გამოცდილი ფულის გადამცვლელები, არამედ გაუნათლებელი ადამიანები...

ვფიქვავ, რომ ადამიანების უმეტესობა თავს საკმარისად ჭკვიანად, გონიერად და გამოცდილად თვლის იმ საკითხებში, რომლებიც ეხება სიცრუისგან ჭეშმარიტების გარჩევას, ჭეშმარიტი გზის გარჩევას მცდარისგან. ამიტომ, შეძლებისდაგვარად აუცილებელია ყველა გზის გადაკეტვა და არ უნდა იქნეს დაშვებული ისეთი ნაწარმოებების კითხვა, რომელიც სწორი გზიდან აგვაცდენს”. (*“ალ-მუნჯი ზუ მინად-დალალ”, გვ. 125.*)

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარეობს, რომ ფილოსოფიით გატაცების ერთ-ერთი ყველაზე დიდი საფრთხე არის ერესში ჩავარდნის საფრთხე, ფილოსოფიურ სწავლებებში ჭეშმარიტების სიცრუისაგან გარჩევის უუნარობისა და შეცდომების სწორ მსჯელობებად აღქმის გამო. მაგალითისთვის, თანამედროვე აღმოსავლეთმცოდნეები, ისლამის თემაზე თავიანთი სამეცნიერო ნაშრომებით ცრუ იდეების გავრცელების მიზნით, ხალხს აწვდიან მხოლოდ ტყუილს, დაფარულს ათობით სწორი მსჯელობით. ამგვარი ტაქტიკის წყალობით მათ ცრუ მსჯელობები შემოაქვთ იმათ რწმენა-შეხედულებებში, რომელთაც ცოდნაც ისლამის სფეროში ძალიან ზედაპირულია და რომლებიც არ არიან საკმარისად გულწრფელები თავიანთ რწმენაში.

არავითარ შემთხვევაში არ შეიძლება დასაშვებად ჩაითვალოს აღმოსავლეთმცოდნეების და ფილოსოფოსების მცდარი მსჯელობები, მაშინაც კი თუ ზოგჯერ ისინი უმნიშვნელოდ მოგეჩვენებათ. თვით ის ფაქტი, რომ ისინი სულიერი ეჭვების ან ყოყმანის მიზეზს ქმნიან ღვთაებრივ კანონებთან მიმართებით, სავსებით საკმარისია ადამიანის რწმენის დასაზიანებლად.

რწმენა წარმოადგენს ერთ მთლიანს, მისთვის დაუშვებელია ნაწილებად დაყოფა. არ არსებობს არანაირი განსხვავება იმ შედეგებთან მიმართებით, რომელიც ელის ადამიანს მარადიულ ცხოვრებაში, მთელი ყურანის უარყოფის ან მისი რომელიმე ნაწილის უარყოფისათვის.

არსებობს ერთსულოვანი მოსაზრება იმის შესახებ, რომ მცდარი მსჯელობების შესწავლა გაცილებით მეტ ზიანს აყენებს, ვიდრე სარგებელი მოაქვს იმ მუსლიმებისთვის, რომლებსაც არ აქვთ საკმარისი რელიგიური ცოდნა და გამჭრიახობა, რაც საშუალებას მისცემდა მათ გაეჩინათ ჭეშმარიტება სიცრუისაგან.

და პირიქით, განათლებულმა და ბრძენმა მეცნიერებმა, რომლებმაც საკმარის დონეზე შეითვისეს ყურანისა და სუნას კულტურა და შეუძლიათ წინააღმდეგობა გაუწიონ ისლამის მტრებს, უნდა შეისწავლონ ფილოსოფია, რათა დაიცვან ადამიანები იმ ცრუ იდეებისა და რწმენისგან, რომელსაც იგი საკუთარ თავში ატარებს. ეს მათი ვალია. უფრო მეტიც, აუცილებელია გულდასმით მოვამზადოთ ისლამის მეცნიერები, რომლებსაც აქვთ ავტორიტეტი ფილოსოფიის სფეროში, რათა დავარღვიოთ ათეისტებისა და მატერიალისტების მონოპოლია.

მაგალითისთვის, გაზალი, ახლი სუნა ვალჯამა'ას რწმენა-შეხედულებების დაცვისა და იმათ წინააღმდეგ ბრძოლის მიზნით, რომლებიც ხელყოფდნენ ჭეშმარიტ რწმენას, აქტიურად იყო დაკავებული ამ მეცნიერების შესწავლით. უფრო მეტიც, ამ დიდმა მეცნიერმა მიაღწია ფილოსოფიის სიღრმეებს და შეისწავლა მისი ყველა საფუძველი, რათა შეწინააღმდეგებოდა ფილოსოფოსთა სხვადასხვა ჰიპოთეზას, როგორცაა მაგალითად “ადამიანი - თავისი უმეცრების მტერია”. თავის ნაშრომში “მაქსადულ-ფელსეფე” იმამ გაზალიმ ნათლად აღწერა ყველა ფილოსოფიური მიმდინარეობა, ხოლო მის შემდგომ ნაწარმოებში “თაჰაფუთულ-ფელსეფე” დესტრუქციულად გააკრიტიკა ისინი.

მუსლიმების ფილოსოფიით გატაცების კიდევ ერთ უარყოფით ფაქტორს წარმოადგენს დასავლეთისა და მისი იდეოლოგიის მიმართ ბრმა თაყვანისცემის დაავადება. ამ დაავადების არსი, ისლამური მსოფლმხედველობისთვის ფილოსოფიური საფუძვლის მინიჭების მცდელობა, ფილოსოფიის პრინციპების შეგნებულად თუ გაუცნობიერებლად მიბაძვა და საფუძვლად ადამიანის გონების აღება.

ისლამს არასოდეს სჭირდებოდა და არც დასჭირდება სინთეზი (შერწყმა) არც საზოგადოებრივ სისტემებთან, არც ეპოქებთან და არც სხვა რელიგიებთან. ისინი, ვინც ასეთ საჭიროებას გრძნობენ, არიან ადამიანები, რომლებიც სათანადოდ ვერ ჩასწვდნენ ისლამის ბრწყინვალეებას. რადგან ისლამი არის ერთადერთი ჭეშმარიტი რელიგია დედამიწაზე და მხოლოდ მას აქვს ყველაზე სრულყოფილი მსოფლმხედველობა. ისლამი - კეთილდღეობისა და სიმშვიდის წყაროა მთე-

ლი ეპოქებისა და ცივილიზაციებისთვის, რომლებმაც სათანადოდ დააფასეს იგი.

იმის მტკიცება, რომ თუ სრულყოფილად მგალობელ ბუღბუღს არ შეუძლია ყვავევით ჩხავილი, მაშინ ის არ არის საუკეთესო მომღერალი ფრინველთა შორის - სხვა არაფერია, თუ არა უსარგებლო სისულელე.

როტერდამის ისლამური უნივერსიტეტის რექტორი, პროფესორი ახმადი, თავის ნაშრომში “ახალი მსოფლიო წესრიგისა და ისლამური ცივილიზაციის ძიება” მიუთითებს, რომ ჩვენს დროში ისლამი არის ერთადერთი მსოფლმხედველობა, რომელსაც შეუძლია კაცობრიობას მისცეს მშვიდობა და კეთილდღეობა:

”ჩვენს დროში, როდესაც კრახი განიცადეს კომუნიზმმა და კაპიტალიზმმა, ისევე როგორც მათ ქვესისტემებმა, რომელთა დასახელებებიც მთავრდება დაბოლოებით ”-იზმი” და როდესაც ამ სისტემების თეორეტიკოსებმა თავად გამოაცხადა მათი დაშლა, არ არსებობს ისლამის გარდა სხვა სერიოზული ალტერნატივა კაცობრიობისათვის, რომელიც მიიყვანს მას კეთილდღეობისა და აყვავებისკენ.

ზემოთთქმულის კონკრეტული მაგალითია ვატიკანის ლიდერების საიდუმლო შეხვედრის ოქმი. ამ შეხვედრაზე ქრისტიანმა სასულიერო პირებმა აღიარეს, რომ იტალიაში, რომელიც სხვა ევროპულ სახელმწიფოებს შორის ყველაზე მეტად დააზარალა კომუნიზმმა, ადგილობრივმა ახალგაზრდობამ, რომლებმაც უარყვეს კომუნიზმის იდეა, არ მიიღეს ქრისტიანობის შეცვლილი საფუძვლები და დაკავებულნი არიან ქვემარტი რელიგიის ძიებით, რომელიც მისაღებია მთე-

ლი კაცობრიობისთვის და საბოლოოდ, მათგან 60% -ზე მეტმა მიიღო ისლამი.

თუ ჩვენ, მუსლიმები, შევძლებთ ჩვენი ცხოვრების წესით და ჩვენივე სიტყვებით სწორად ავხსნათ ნამდვილი ისლამი და მისი იდეის ჭეშმარიტება, ჩვენ საკმაოდ მალე დავინახავთ, თუ როგორ გაიზრდება მათი პროცენტული მაჩვენებელი, ვინც ჭეშმარიტ გზას დაადგა.

ევროპელები, რომელთაც ამის ძალიან ეშინიათ, ყოველ ღონეს ხმარობენ, რომ ისლამი დამახინჯებული სახით წარმოუჩინონ თავიანთ ახალგაზრდა თაობებს და ამით შეაჩერონ ხალხის სწრაფვა მონოთეიზმისკენ.

აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ ხალხი ვერ იარსებებს რელიგიის გარეშე. ამის მაგალითია რუსეთი, რომლის მოსახლეობის მართლმადიდებლურმა უმრავლესობამ, კომუნიზმის გავლენის შედეგად, დაკარგა რწმენა და უკვე აღარ შეუძლია მისი გამოცოცხლება. თუ ჩვენ შევასრულებთ ჩვენს მოვალეობას, ისინი ყველანი მოვლენ ისლამში”.

როგორც ადრე აღვნიშნეთ, ისლამისადმი ნეგატიური დამოკიდებულების გამო, ევროპელები მრავალი საუკუნის განმავლობაში იყვნენ ფანატიზმის სიბნელეში და ვერ შეძლეს სათანადოდ გამოეყენებინათ მონოთეიზმის საყოველთაო სინათლე, ცდილობდნენ მხოლოდ ერთი მოციმციმე სანთლით გაენათებინათ მათი გზა ღმერთისკენ.

აქ მნიშვნელოვანია აღინიშნოს: მრავალი საუკუნის განმავლობაში, დასავლეთი ცდილობდა ისლამის

გავრცელების აღკვეთას მონოთეიზმის დისკრედიტაციის იდეების დანერგვით, როგორცაა: “ისლამი - არის აღმოსავლეთის ცალკეული ხალხებისა და ტომების რელიგია, მუსლიმები - კი ველური ბარბაროსები არიან“. ახლა კი სიცრუისა და ცილისწამების ახალი კამპანია დაიწყო ლოზუნგით: “ისლამი - არის ტერორისა და ომის რელიგია“. ამ განცხადებების მხარდასაჭერად, მედიაში ვრცელდება შემზარავი სურათები იმის შესახებ, თუ როგორ იღუპება მუსლიმური ქვეყნების მოსახლეობა ომისა და ანარქიის გამო, იტანჯებიან სიღარიბისა და ჩამორჩენილობისგან.

სინამდვილეში კი, რეაქციულმა დასავლურმა ძალებმა თავად ითამაშეს უზარმაზარი როლი მუსულმურ ქვეყნებში მსგავსი სიტუაციის შექმნაში, უთანხმოებისა და არეულობის მოწყობით, ამ ტერიტორიების ხელში ჩაგდების მიზნით, ამავედროულად თავიანთი თანამოქალაქეებისგან მათი მტაცებლური გეგმების დამალვით. თუმცა, გლობალიზაციამ ჩვენს ეპოქაში მედიის ხელმისაწვდომობით, შეუძლებელი გახდა ამ დანაშაულების უწინდებურად დამალვა და ყოველდღიურად იზრდება იმ ადამიანების რიცხვი, რომლებიც იგებენ სიმართლეს.

მოაზროვნე ადამიანს, რომელსაც შეუძლია ფხიზლად განჭვრიტოს ისლამი, არ მოექცეს დასავლეთის ნეგატიური გავლენის ქვეშ, არავითარ შემთხვევაში არ შეუძლია ჩაითვალოს ის ტერორისა და ძალადობის რელიგიად, რასაც დასავლური მედია ამტკიცებს. მუჰამედ შუამავალის ცხოვრების მთელი ოცდასამი წელიწადი, რომელიც გამოგზავნილ იყო ამ სამყაროს ყველა მცხოვრებთათვის, როგორც ყოვლისშემძლე ალლაჰის განსაკუთრებული წყალობის გამოვლინება,

არსებითად იყო “ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლა”. შუამავლის მთელი ცხოვრება მკაცრად მიეძღვნა ადამიანების, ცოცხალი და არაცოცხალი ბუნების მიმართ უკანონობისა და ძალადობის აღმოფხვრას. ის, მთელი სამყაროს სიამაყე და დიდება, განკითხვის დღის ჭეშმარიტების მქადაგებელი, მოუწოდებს მთელ კაცობრიობას მართლმსაჯულებისა და სამართლიანობისკენ.

ლაფაიეტმა - 1789 წლის საფრანგეთის რევოლუციის ერთ-ერთმა იდეოლოგიის სულისჩამდგმელმა, ჯერ კიდევ თავის ცნობილ “ადამიანის უფლებათა დეკლარაციის” გამოქვეყნებამდე შეისწავლა მართლმსაჯულების ყველა სისტემა და დაინახა ისლამური სამართლის აბსოლუტური უპირატესობა, წამოიძახა:

“ო, მუჰამმედ! ჯერჯერობით ვერავინ მოახერხა ისეთი სიმაღლეების მიღწევა სამართლიანობის დამყარებაში, რასაც შენ მიაღწიე!.. “

მართლაც, ჯაჰილიის (სულიერი უმეცრება) ეპოქაში ურწმუნოებისა და უზნეობის სიბნელეში ჩაფლული სამყარო, რომელშიც ჩაესვენა ადამიანობისა და სათნოების მზე, მხოლოდ მისი უმაღლესი მისიის მეშვეობითაა განათებული ჭეშმარიტებისა და კეთილდღეობის შუქით.

არაბეთის უდაბნო, რომელიც დაფარული იყო ქვიშით, ცოცხლად დამარხული ახალშობილი გოგონებისა და ტომთა დაპირისპირებაში დაღუპულების სისხლით, მხოლოდ მაცნე მუჰამმედის ისლამური მონოდებისა და სულიერი ხელმძღვანელობის წყალობით გადაიქცა მონინავე ცივილიზაციის აყვავებულ ოაზისად.

ძალადობის, მტრობის, უთანხმოებისა და სისხლიანი შურისძიების ქაობები დაშრა, ცხოვრება აივსო ძმობის ატმოსფეროთი რწმენაში, სიყვარულსა და თანხმობაში. წარმოიშვა უნიკალური უმაღლესი ცივილიზაცია, რომელსაც დღემდე აღფრთოვანებით უყურებს მთელი კაცობრიობა.

ისლამი - ეს არის სინათლის სხივი, რომელიც ყველა საუკუნეში მის სათანადოდ მიმდევარ ერებსა და ხალხებს წარმართავს ჰუმანიზმის, სათნოებისა და ცივილიზაციის სიმაღლეებისკენ.

კაცობრიობას არასოდეს ჰქონია და არც არასოდეს ექნება სხვა ასეთი სრულყოფილი ცხოვრების წესი, როგორცაა ისლამი, რომელიც ნებისმიერი საზოგადოების მიწიერ ცხოვრებას აქცევს ბედნიერებისა და სულიერი სიმშვიდის მშვიდობიან ნავსადგურად...

ამრიგად, ყველა მუსლიმის უმთავრესი ამოცანაა ისლამის - დედამიწაზე ერთადერთი ჭეშმარიტი რელიგიის, მთელი მისი ბრწყინვალეების საფუძვლიანად შეცნობა, მტკიცედ ჩაეჭიდოს მას და მთელი თავისი საქციელითა და ცხოვრების წესით გახდეს მონოთეიზმის ღირსეული წარმომადგენელი.

არ არსებობს იმაზე უფრო საშინელი შეცდომა, ვიდრე ის ფაქტი, რომ ზოგიერთი მუსლიმი გატაცებულია და აღფრთოვანებულია დასავლეთის მცდარი იდეებით, მაშინ როდესაც კაცობრიობის უდიდესი ნაწილი სულიერი აპათიისა და დეპრესიაში ჩავარდა იმის გამო, რომ ვერ იპოვა პასუხები თავისი სულის კითხვებზე დამახინჯებულ და ადამიანების მიერ გამოგონილ რელიგიებში, ვერც ფილოსოფიაში, რომელიც თავის მხრივ ადამიანის გონების ნაყოფია.

აქ მინდა გაგიზიაროთ ერთი მოგონება.

მრავალი წლის წინ ცნობილი ფრანგი ფილოსოფოსი და პოლიტიკოსი, საფრანგეთის კომუნისტური პარტიის პოლიტბიუროს ყოფილი მდივანი, პროფესორი როჟე გაროდი, რომელიც ისლამის შესწავლის შემდეგ მუსლიმი გახდა, ეწვია სტამბულს.

სასახლეში (ილდიზ სარაი), თავისი კონფერენციის დროს, რომელსაც მეც ვესწრებოდი, გაროდიმ მიმართა დამსწრე საზოგადოებას შემდეგი სიტყვებით:

”თქვენ აბსოლუტურად მართლები ხართ თქვენს რწმენაში და მსჯელობებში. ძალიან უცნაურია, რომ თქვენ ცდილობთ დაემსგავსოთ ავადმყოფებს, მათგან მაგალითის აღებით, მიუხედავად იმისა, რომ თქვენ თავად ჯანმრთელნი ხართ!..”

ჩვენს დროში, ღვთისმეტყველების ფაკულტეტებზე, ისლამური ცოდნის უმაღლესი დონის სწავლების, აგრეთვე, ისლამური დოქტრინის თვალსაზრისით ფილოსოფიური მიმდინარეობების ანალიზისა და შეფასების ნაცვლად, ზოგი მასწავლებელი, პირიქით, დაკავებულია მონოთეიზმის კრიტიკით, განიხილავენ მას იმავე ფილოსოფიური ფსევდო სწავლების პერსპექტივიდან, რომელიც ასევე ავადმყოფური გონებისაა.

გარდა ამისა, ცრუ მსჯელობების შესასწავლად იმ სტუდენტების მოტივირება, რომლებმაც ჯერ კიდევ არასაკმარისად აითვისეს რელიგიის საფუძვლები, ანუ არ არიან გამსჭვალულნი წმინდა ყურანისა და სუნას სულისკვეთებით, არის უკიდურესად საშიში მათი უმნიშვარი გონებისთვის და შეიძლება გახდეს მათი ჭეშმარიტი გზიდან გადახვევის მიზეზი. რად-

გან ღვთისმეტყველების ყველა სტუდენტს როდი შეუძლია გახდეს გაზალი, ნაცვლად იმისა, რომ ცრუ იდეებს დაემორჩილოს, პირიქით, მათში სერიოზული ნაკლოვანებების დანახვის შემდეგ, რწმენაში კიდევ უფრო განმტკიცდეს.

მაგალითად, იშვიათი შემთხვევების გარდა, მუსლიმებს შორის ძნელია იპოვოთ ის, ვინც ფილოსოფიის შესწავლის შემდეგ უფრო ღვთისმოსავი ან ღვთისმოსაში გახდებოდა. თუმცა, საკმაოდ ხშირად შეგიძლიათ შეხვდეთ ისეთ მუსლიმებს, რომლებიც არ ფლობდნენ საკმარის ცოდნას და სიბრძნეს, გატაცებულნი იყვნენ ფილოსოფიით და დაკარგეს რელიგიისადმი ინტერესი.

სწორედ ამიტომ, თუ ფილოსოფია სავალდებულო აკადემიური დისციპლინაა, მაშინ, უპირველეს ყოვლისა, საჭიროა საკმარისად ჩაუნერგოთ სტუდენტებს ყურანისა და სუნას მსოფლმხედველობა და მხოლოდ ამის შემდეგ გადახვიდეთ ფილოსოფიის შესწავლაზე და ფოკუსირება მოახდინოთ არა მხოლოდ მის დადებით ასპექტებზე, არამედ მის უარყოფით მხარეებზეც. ფილოსოფიური შეხედულებების განმარტებისას ისინი უნდა შეფასდეს ისლამის თვალსაზრისით, მყარი მეცნიერული არგუმენტების მოყვანით. ანუ ის დებულებები, რომლებიც ეწინააღმდეგება ისლამურ ჭეშმარიტებებს, განსაკუთრებით ათეისტური და მატერიალისტური, უნდა იყოს ახსნილი მათ მცდარ მსჯელობასთან ერთად. სტუდენტთა ყურადღება ყოველთვის უნდა იქნეს ფოკუსირებული იმაზე, რომ ისლამი არის ერთადერთი მსოფლმხედველობა, რომელსაც შეუძლია კაცობრიობისათვის საინტერესო

ყველა ფილოსოფიურ კითხვაზე ამომწურავი პასუხის გაცემა.

ისლამის ისტორიაში ცნობილია ისეთი მედრესეები, როგორიცაა ნიზამია, იზნიკი და ფათიჰი, სადაც ამზადებდნენ მომავალ მეცნიერებს, რომლებიც ფლობდნენ ფართო ცოდნას და შეეძლოთ საზოგადოების ხელმძღვანელობა მათი საქმიანობის ნებისმიერ სფეროში. ანუ ისლამის მიმდევარმა მეცნიერმა, რომელმაც შეისწავლა ისეთი მეცნიერებები, როგორიცაა თეფსირი, ჰადისი, აქაიდი, ფიქჰი, ვალდებულია შეძლებისდაგვარად შეისწავლოს სამართალი, მედიცინა და ფილოსოფია...

თუმცა, ჩვენს დროში ჩვენ ვხდებით იმის მონმეები, რომ განათლება დაშორდა ასეთ მიზანს და კონცენტრირებულია მხოლოდ მეცნიერების ცალკეული ვიწრო სფეროს სიღრმისეულ შესწავლაზე. უფრო მეტიც, ჩვენს დროში, ზოგიერთი ღვთისმეტყველების ფაკულტეტის კურსდამთავრებულები ხდებიან პირები, რომლებსაც არ აქვთ ათვისებული ცოდნის სავალდებულო მინიმუმიც კი, მათ შორის წმინდა ყურანიდან და სუნადან.

ძალიან ცოტა დრო ეთმობა შუამავლის ცხოვრების შესწავლას ღვთისმეტყველების ფაკულტეტების სასწავლო გეგმაში, მიუხედავად იმისა, რომ ეს არის წმინდა ყურანისა და სუნას ცოცხალი კომენტარი. გარდა ამისა, შუამავლის ცხოვრების შესწავლა წარმოდგენილია ძირითადად, როგორც შუამავლის ცხოვრებიდან მოვლენების ქრონოლოგიური სია.

მაცნე მუჰამედის ცხოვრების აღწერა - ეს არის საგანი, რომელიც სიღრმისეულად სწავლობს

არა მხოლოდ მის ბიოგრაფიას, არამედ ახდენს მისი ქმედებების, ხასიათისა და ქცევის ანალიზს.

ყოვლისშემძლე ალლაჰმა გვიბრძანა მივმართოთ მას ლოცვით:

إِهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

„გვინიანამძღვრე პირდაპირი გზით!“ (სურა „ალ-ფათიჰა“, 6).

განგვიმარტავს თუ, რას ნიშნავს პირდაპირი გზა, ალლაჰი მიმართავს შუამავალს შემდეგი სიტყვებით:

عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

“...შენ დგახარ პირდაპირ გზაზე” (სურა „ია-სინ“, 4).

ამრიგად, ყველა მორწმუნე, რომელიც მიისწრაფვის პირდაპირი გზით სვლისკენ, რომელიც მოწონებულია ყოვლისშემძლე ალლაჰის მიერ, ვალდებულია რაც შეიძლება ახლოს გაეცნოს შუამავალს და მიჰყვეს მის ღირსეულ კვალს.

ცოდნისა და სიბრძნის ძირითადი წყარო არის წმინდა ყურანი, რომელიც შუამავალი მუჰამედის სრულყოფილი ცხოვრების გზაა (უსვათუნ ჰასანა). ყოვლისშემძლე ალლაჰმა თავისი ბრძანებების საფუძველი გადმოსცა წმინდა ყურანში, ხოლო იმის განმარტება თუ როგორ უნდა გამოვიყენოთ ის, ასახულია შუამავლის სამაგალითო ცხოვრებაში. სწორედ ამიტომ წმინდა აიათში ნათქვამია:

مَنْ يُطِعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ

“ვინც ჰმორჩილებს შუამავალს, ის მორჩილია ალლაჰისა”. (სურა „ან-ნისა“, 80).

კიდევ ერთ აიათში მაცნე მუჰამმედის შესახებ ნათქვამია:

وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ

“და უეჭველად, შენ ადგახარ უმაღლეს ზნეობას!
(სურა 68 „ალ-კალამი“, 4).

ისინი, ვინც ეძიებენ სრულყოფილებას ზნეობაში, ვალდებულნი არიან მიჰყვნენ მაცნე მუჰამმედის უმაღლესი ზნეობის მაგალითს. 1400 წელზე მეტი ხნის განმავლობაში, ისლამის შესახებ ყველა ნაშრომი დაიწერა მხოლოდ ერთი მიზნით: ადამიანებს ეცნობოთ უკანასკნელი საღვთო წიგნის - წმინდა ყურანისა და ერთ-ერთი ადამიანის - ყოვლისშემძლე ალლაჰის მაცნის შესახებ, რომელიც მოევიდნა კაცობრიობას, როგორც მუსლიმთა წმინდა წიგნის ზნეობის ცოცხალი განსახიერება.

ყურანის ერთ-ერთი აიათი ამბობს:

نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ ﴿١﴾ عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ ﴿٢﴾

بِلِسَانٍ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ ﴿٣﴾

“უეჭველად, იგი (ყურანი) ზეგარდმოვლენაა სამყაროთა ღმერთისა! სანდო სულმა ჩამოიტანა იგი, გულზე დაგადო, რომ ქმნილიყავი ერთ-ერთი შემგონებელთაგანი! წმინდა არაბულ ენაზე”. (სურა „აშ - შუ‘არა“, 26/192-195).

მაშასადამე, მორწმუნე, რომელიც მიისწრაფვის სათანადო წესით ჩასწვდეს წმინდა ყურანის არსსა და სიბრძნეს, ვალდებულია შეიცნოს მაცნე მუჰამედის სულიერება. ვინაიდან, მაცნე მუჰამედის 23 წლიანი შემგონებლური ცხოვრება წარმოადგენს უდიდესი წიგნის თეფსირს (განმარტებას). წმინდა ყურანში დაფარული საიდუმლოებებისა და ჭეშმარიტების გაგება შესაძლებელია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ თქვენ გამსჭვალული ხართ შუამავლის სულის ნაწილით.

ყოვლისშემძლე ალლაჰის მსახურებაში ყველაზე მნიშვნელოვანი მოქმედებაა მისი მაცნის გაგება. ამ გაგების გარეშე, მისი ცხოვრების გაცნობის გარეშე, მის კვალდაკვალ სვლის გარეშე, საკუთარ თავში მისი სულიერების მიღების გარეშე, ჩვენი რწმენა არ იქნება სრულყოფილი, ჩვენ ვერ შევძლებთ ღრმად გავიზროთ წმინდა ყურანის არსი და ვემსახუროთ ჩვენს გამჩენს, ისე, რომ დავიმსახუროთ მისი კმაყოფილება...

მაცნე მუჰამედის ცხოვრების შესახებ საკმარისი ცოდნის გარეშე, ვერც ერთი ისლამური მეცნიერება: ვერც თეფსირი, ვერც ჰადისები, ვერც ფიქჰი, ვერ იქნება სათანადოდ შესწავლილი და გაგებული. ამიტომ, ისლამის სწორად გაგებისა და ახსნის მიზნით, რაც შეიძლება მეტი ყურადღება უნდა მიექცეს “შუამავალ მუჰამედის ცხოვრების” შესწავლას.

ასევე, ყოვლისშემძლე ალლაჰს წმინდა ყურანში მაგალითად ხშირად მოჰყავს შუამავალთა გამორჩეული თვისებები. მოგვითხრობს იმაზე, თუ როგორ წყვეტდნენ შუამავლები საზოგადოების სხვადასხვა პრობლემას, უზენაეს ალლაჰს ამით სურს, რომ ჩვენს სათანადოდ

გავაანალიზოთ მათი ცხოვრებისეული გამოცდილება, ღრმად გავიაზროთ ყოველივე და მაგალითი ავიღოთ ჩვენთვის მისი შუამავლების ცხოვრებიდან. ამიტომ, ღვთისმეტყველების ფაკულტეტებზე, „რელიგიების ისტორია“-ს საგანთან კომბინაციაში, აუცილებელია საგნის „შუამავალთა ისტორიი“-ს შესწავლა. ღვთისმეტყველების შემსწავლელი სტუდენტი, უპირველეს ყოვლისა, უნდა იყოს შეიარაღებული ამ ძირითადი ცოდნით, რათა შემდეგ გამოიყენოს ის სხვა მეცნიერებების შესასწავლად.

ამიტომ, ისინი, ვინც ისლამის შესწავლას აპირებენ, ჯერ უნდა გაამყარონ თავიანთი რწმენა ყურანსა და სუნაზე ღრმა მსჯელობისა და ფიქრის გზით. რწმენა, რომელიც მოკლებულია წმინდა წიგნზე ფიქრსა და მსჯელობას და არასაკმარისად ფესვგადგმულია გულში, როცა აღმოჩნდება გარემო ფაქტორების ზეგავლენის ქვეშ, შეიძლება დაკარგოს თავისი ძალა და გაქრეს. ეს არის თანამედროვე საზოგადოების სულიერი პრობლემების მთავარი მიზეზი, როდესაც ადამიანები, გონებისა და ლოგიკის არგუმენტებით შემკული ცრუ მსჯელობებისა და მსოფლმხედველობის წინაშე აღმოჩნდებიან, სწორი გზიდან გადაუხვევენ ხოლმე.

დაე, ყოვლისშემძლე ალლაჰმა დაგვლოცოს ჩვენ ყველა და დაგვეხმაროს ჩავწვდეთ წმინდა ყურანს და სუნას, ჩავუღრმავოთ ჩვენი გონება და გული მათზე ფიქრსა და მსჯელობას, გავხდეთ ღირსნი მივიღოთ ჩვენი წილი უსაზღვრო ღვთაებრივი ქეშმარიტებისგან.

დაე, ყოვლადმონყალე ალლაჰმა გარდაქმნას ჩვენი გულები იმგვარად, რომ ყოვლისშემძლე ალლაჰის

ნმინდა ყურანში, სამყაროსა და თავად ადამიანში ასახული ძალისა და ყოვლისშემძლეობის გაცნობიერებისას ვთრთოდე და ვასხივებდეთ ჩვენს ირგვლივ სიყვარულსა და თანაგრძნობას.

დაე, დიდმა შემოქმედმა მოგვანიჭოს ჩვენ კეთილგონიერება და ზნეკეთილი სული, რომელიც ყოვლისშემძლე ალლაჰის ბრძანებებს ემორჩილება: **„იკითხე, შენი ღმერთის სახელით, რომელმაც გააჩინა!“** (სურა „ალ-ალაყი“, 1), შეუძლია გაიაროს შეცნობის გზა ქმნილებიდან შემოქმედამდე, ნანარმოებიდან ავტორამდე.

ამინ!

შეისწავლე ბეტი, შენი ზოქენის შესახებ!

წიგნებისა და ჟურნალის ელექტრონული ვერსია (PDF)

შეგიძლიათ უფასოდ გადმონეროთ ბმულიდან: www.islamicpublishing.org

თუ გაქვთ შეკითხვები, მოგვწერეთ Sada Georgia - ს facebook გვერდზე - გიპასუხებთ.

ან გვეწვით შემდეგ მისამართზე: ქ. ბათუმი, ხახულის I შესახვევი №1 // ტელ: (00995) 593 73 58 93

